

MATER BROECKE

ARCHEOLOGIE NOTA

INTERGEMEENTELIJKE SAMENWERKING VOOR STREEKONTWIKKELING IN
ZUID-OOST-VLAANDEREN

GENTSESTEENWEG 1 B
9520 SINT-LIEVENS- HOUTEM
TEL 053 64 65 20

INFO@SO-LVA.BE
WWW.SO-LVA.BE

MATER BROECKE

ARCHEOLOGIENOTA – 2018C127

MARÉCHAL S., VERBRUGGE A. & CHERRETTÉ B.

DOSSIERSAMENSTELLING

Sadi Maréchal, Arne Verbrugge en Bart Cherretté

PROJECT

Mater Broecke: weg- en rioleringswerken – Archeologienota
(bureauonderzoek)

Projectcode: 2018C127

Projectnaam: 18-MAT-BR

SOLVA Archeologierapport nr. 147

OPDRACHTHOUDER

SOLVA

Projectteam: Archeologie

Gentsesteenweg 1B

9520 SINT-LIEVENS-HOUTEM

Tel: 053/64 65 20

info@so-lva.be

BEWAARPLAATS ARCHEOLOGISCH ENSEMBLE

Erkend onroerend erfgoeddepot SOLVA archeologisch depot

p/a Industrielaan 25b

9320 EREMBODEGEM

Tel: 053/64 65 36

archeologie@so-lva.be

WETTELIJK DEPOTNUMMER

D/2018/12.857/6

Foto kaft: Zicht op de kasseistrook in de Sint-Amelbergastraat te Mater, © Vlaamse Gemeenschap 2016.

Copyright: Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van SOLVA. Alle foto's, tenzij anders vermeld: © SOLVA.

INHOUDSTAFEL

1	SAMENVATTING.....	7
1.1	PLANMATIGE CONTEXT	7
1.2	WETTELIJK KADER	7
1.3	VRAAGSTELLING	7
1.4	ONDERZOEKSMETHODE.....	7
1.5	RESULTATEN	7
2	VERSLAG VAN RESULTATEN BUREAUONDERZOEK.....	10
2.1	BESCHRIJVEND GEDEELTE	10
2.1.1	AANLEIDING VOOR DE OPMAAK VAN DE ARCHEOLOGIENOTA	12
2.1.2	BESCHRIJVING VAN DE GEPLANDE WERKEN	13
2.1.3	DE ONDERZOEKSOPDRACHT	55
2.1.4	WERKWIJZE EN STRATEGIE VAN HET VOORONDERZOEK.....	55
2.2	ASSESMENRAPPORT.....	57
2.2.1	METHODEN, TECHNIEKEN EN CRITERIA	57
2.2.2	CONSERVATIE-ASSESSMENT	57
2.2.3	DE LANDSCHAPPELIJKE LIGGING VAN HET ONDERZOEKSGBIED EN ZIJN OMGEVING	57
2.2.4	HET ONDERZOCHE GEBIED EN ZIJN OMGEVING IN ZIJN HISTORISCH KADER	68
2.2.5	HET ONDERZOCHE GEBIED EN ZIJN OMGEVING IN ZIJN ARCHEOLOGISCH KADER	78
2.2.6	EEN DATERING EN INTERPRETATIE VAN HET ONDERZOCHE GEBIED.....	80
2.2.7	DE VERWACHTING TEN AANZIEN VAN ARCHEOLOGISCH ERFGOED	80
3	BIBLIOGRAFIE.....	87
3.1	LITERATUUR.....	87
3.2	WEBSITES.....	88

LIJST VAN FIGUREN

Figuur 1 : Topografische kaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 16/03/2018)	10
Figuur 2: Topografische kaart (detail) met aanduiding van het projectgebied (bron: NGI; digitaal aangemaakt op 16/03/2018)	11
Figuur 3: Kadasterkaart met aanduiding van het projectgebied (noordelijk deel; bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 16/03/2018)	11
Figuur 4: Kadasterkaart met aanduiding van het projectgebied (zuidelijk deel; bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 16/03/2018)	12
Figuur 5: Overzicht van de verschillende zones van het projectgebied (bron: Sweco)	13
Figuur 6: Orthofoto van zone 1 van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 16/03/2018)	14
Figuur 7: Orthofoto van zone 2-3 van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 16/03/2016)	16
Figuur 8: Orthofoto van zones 5-6 van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 16/03/2018)	18
Figuur 9: Orthofoto van zones 7 t.e.m. 10 van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 16/03/2018)	20
Figuur 10: Orthofoto van zone 11 van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 16/03/2018)	22
Figuur 11: Ontworpen toestand van zone 1 (DWA en RWA), detail van bijlage (bron: Sweco)	23
Figuur 12: Lengteprofiel van de zijtak van de Bronstraat in zone 1, detail uit bijlage (bron: Sweco)	24
Figuur 13: Lengteprofiel van zone 1, deel langs de beek, detail uit bijlage (bron: Sweco)	25
Figuur 14: Ontworpen toestand van zone 1 (weg), detail uit bijlage (bron: Sweco)	26
Figuur 15: Typeprofiel van de ontworpen rijweg (bron: Sweco)	27
Figuur 16: Typeprofiel van het ontworpen wandelpad (bron: Sweco)	27
Figuur 17: Dwarsprofiel van zone 1 ter hoogte van de beek (bron: Sweco)	28
Figuur 18: Ontworpen toestand van zone 2 (DWA en RWA), detail uit bijlage (bron: Sweco)	29
Figuur 19: Lengteprofiel van de Sint-Amelbergastraat (zone 2-3-4), detail uit bijlage (bron: Sweco)	30
Figuur 20: Ontworpen toestand van zone 2 (weg), detail uit bijlage (bron: Sweco)	31
Figuur 21: Lengteprofiel van de Kloosterweg, detail uit bijlage (bron: Sweco)	32
Figuur 22: Typeprofiel van de ontworpen kasseiweg (bron: Sweco)	32
Figuur 23: Ontworpen toestand van zone 3 (weg), detail uit bijlage (bron: Sweco)	33
Figuur 24: Ontworpen toestand van zone 3 (DWA, RWA), detail uit bijlage (bron: Sweco)	33
Figuur 25: Lengteprofiel van de Driesleutelstraat (zone 3), detail uit bijlage (bron: Sweco)	34
Figuur 26: Ontworpen toestand van zone 4 (DWA, RWA), detail uit bijlage (bron: Sweco)	35
Figuur 27: Ontworpen toestand van zone 4 (weg), detail uit bijlage (bron: Sweco)	35
Figuur 28: Lengteprofiel van de zijtakken van de Sint-Amelbergastraat in zone 4, detail uit bijlage (bron: Sweco)	36
Figuur 29: Dwarsprofiel van de Sint-Amelbergastraat ter hoogte van zone 2, detail uit bijlage (bron: Sweco)	37
Figuur 30: Dwarsprofiel van de Sint-Amelbergastraat ter hoogte van zone 4, detail uit bijlage (bron: Sweco)	37
Figuur 31: Ontworpen toestand van zone 5 (weg), detail uit bijlage (bron: Sweco)	38
Figuur 32: Typeprofiel van de ontworpen rijbaan (bron: Sweco)	38
Figuur 33: Ontworpen toestand van zone 5 (DWA, persleiding), detail uit bijlage (bron: Sweco)	39
Figuur 34: Lengteprofiel van Opstalle (zone 5), detail uit bijlage (bron: Sweco)	40
Figuur 35: Dwarsprofiel van Opstalle, detail uit bijlage (bron: Sweco)	41
Figuur 36: Dwarsprofiel van Opstalle ter hoogte van de persleiding, detail uit bijlage (bron: Sweco)	41
Figuur 37: Ontworpen toestand van zone 6 (DWA, RWA), detail uit bijlage (bron: Sweco)	42
Figuur 38: Dwarsprofiel van de Ruitersstraat ter hoogte van het kassegedeelte, detail uit bijlage (bron: Sweco)	42
Figuur 39: Ontworpen toestand van zone 6 (weg), detail uit bijlage (bron: Sweco)	43
Figuur 40: Typeprofiel van de wegkoffer in de Ruitersstraat (bron: Sweco)	43
Figuur 41: Lengteprofiel van de Ruitersstraat in zone 6, detail uit bijlage (bron: Sweco)	44
Figuur 42: Ontworpen toestand van zone 7 (DWA), detail uit bijlage (bron: Sweco)	45
Figuur 43: Ontworpen toestand van zone 7 (weg), detail uit bijlage (bron: Sweco)	45
Figuur 44: Ontworpen toestand van zone 8 (DWA), detail uit bijlage (bron: Sweco)	46
Figuur 45: Ontworpen toestand van zone 8 (weg), detail uit bijlage (bron: Sweco)	46
Figuur 46: Lengteprofiel van de Kleistraat (zone 7-8), detail uit bijlage (bron: Sweco)	47
Figuur 47: Dwarsprofiel van de Kleistraat in zone 8, detail uit bijlage (bron: Sweco)	47
Figuur 48: Ontworpen toestand van zone 9 (DWA), detail uit bijlage (bron: Sweco)	48
Figuur 49: Ontworpen toestand van zone 9 (weg), detail uit bijlage (bron: Sweco)	48

Figuur 50: Lengteprofiel van de Bronstraat (zone 9), detail uit bijlage (bron: Sweco).....	49
Figuur 51: Dwarsprofiel van de Bronstraat ter hoogte van zone 9, detail uit bijlage (bron: Sweco).....	50
Figuur 52: Ontworpen toestand van zone 10 (DWA, RWA), detail uit bijlage (bron: Sweco).....	50
Figuur 53: Ontworpen toestand van zone 10 (weg), detail uit bijlage (bron: Sweco).....	51
Figuur 54: Dwarsprofiel van Boskant, detail uit bijlage (bron: Sweco).....	51
Figuur 55: Lengteprofiel van Boskant (zone 10), detail uit bijlage (bron: Sweco).....	52
Figuur 56: Ontworpen toestand van zone 11 (DWA), detail uit bijlage (bron: Sweco).....	53
Figuur 57: Lengteprofiel van het Jolleveld (zone 11), detail uit bijlage (bron: Sweco).....	54
Figuur 58: Bodemkaart met aanduiding van de locatie van Mater (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 22/03/2018) ..	57
Figuur 59: Quartairgeologische kaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 22/03/2018).....	60
Figuur 60: Tertiairgeologische kaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 22/03/2018).....	61
Figuur 61: Digitaal terreinmodel met aanduiding van het projectgebied en de Bovenschelde en Oossebeek (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 22/03/2018).....	62
Figuur 62: DTM (detail) met aanduiding van het projectgebied en van de hoogteprofielen (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 22/03/2018).....	63
Figuur 63: Hoogteprofiel 1 (noord-zuid) van het projectgebied (bron: geopunt.be; digitaal aangemaakt op 22/03/2018).....	63
Figuur 64: Hoogteprofiel 2 van het projectgebied (bron: geopunt.be; digitaal aangemaakt op 22/03/2018).....	64
Figuur 65: Potentiële bodemerosiekaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 22/03/2018).....	64
Figuur 66: Bodemkaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 22/03/2018).....	65
Figuur 67: Bodemassociatiekaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 23/03/2018).....	66
Figuur 68: Bodemgebruikskaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 23/03/2018).....	67
Figuur 69: Bodembedekkingskaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 23/03/2018).....	67
Figuur 70: Uitsnede uit de kaart van Horenbault met aanduiding (in rode kader) van Mater (bron: http://users.telenet.be/peter.de.clercq/lvakaartmb.jpg).....	70
Figuur 71: Uitsnede uit de Villaretkaat met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 23/03/2018).....	71
Figuur 72: Uitsnede uit de Ferrariskaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 23/03/2018).....	72
Figuur 73: Uitsnede uit het primitief kadaster van 1819 met aanduiding van het projectgebied (bron: cartesius.be; digitaal aangemaakt op 23/03/2018).....	73
Figuur 74: Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 23/03/2018).....	74
Figuur 75: Uitsnede uit de kaart Vandermaelen met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 23/03/2018).....	75
Figuur 76: Uitsnede uit de kaart van Popp met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 23/03/2018).....	76
Figuur 77: Orthofoto uit 1971 met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 23/03/2018).....	77
Figuur 78: Orthofoto uit 1990 met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 23/03/2018).....	77
Figuur 79: CAI-locaties op GRB met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV en cai.onroerenderfgoed.be ; digitaal aangemaakt op 23/03/2018).....	78

LIJST VAN FOTO'S

Foto 1: Zicht op de Bronstraat richting zuiden (bron: Google Streetview, 2009)	14
Foto 2: Zicht op zone 1 (aansluiting met de Driesleutelstraat) richting noorden (bron: Google Streetview, 2009)	15
Foto 3: Zicht op zone 1 (deel langs de beek) richting zuiden (bron: Google Streetview, 2009)	15
Foto 4: Zicht op de splitsing van de Sint-Amelbergastraat met de Driesleutelstraat, richting westen (bron: Google Streetview, 2009)	16
Foto 5: Splitsing van de Sint-Amelbergastraat in Opstalle (links) en de Kleistraat (rechts) in zone 5 van het projectgebied, gezien richting westen (bron: Google Streetview, 2009)	18
Foto 6: Zicht op de kasseistenen van de Ruitersstraat richting oosten (bron: Google Streetview, 2009)	19
Foto 7: Zicht op de Kleistraat in zone 8 richting noordoosten (bron: Google Streetview, 2009)	19
Foto 8: Zicht op de Bronstraat in zone 9 richting zuiden (bron: Google Streetveiw, 2009)	20
Foto 9: Zicht op de Boskant in zone 10 richting zuiden (bron: Google Streetview, 2009)	21
Foto 10: Zicht op de verharde landweg van zone 11 aan de kruising met de Bronstraat, richting zuidwesten (bron: Google Streetview, 2009)	21
Foto 11: Kasseigedeelte van de Sint-Amelbergastraat, richting oosten (foto: Vlaamse Gemeenschap 2016)	69

LIJST VAN BIJLAGES

NUMMER BIJLAGE	ONDERWERP	AANMAAKSCHAAL	AANMAAKDATUM	BRONVERMELDING
BIJLAGE 1	Ontworpen toestand van het projectgebied	1/125	diverse	Sweco
BIJLAGE 2	Dwarsprofielen van het projectgebied	1/50	15/12/2017	Sweco

1 SAMENVATTING

1.1 PLANMATIGE CONTEXT

De stad Oudenaarde wenst nieuwe RWA- en DWA-leidingen te leggen en het wegdek te vervangen in Mater, ter hoogte van Boskant, Kleistraat, Opstalle, Bronstraat, 't Jolleveld, Driesleutelstraat, Sint-Amelbergastraat, Ruitersstraat en Kloosterweg.

1.2 WETTELIJK KADER

De zone bevindt zich buiten een beschermde archeologische site of archeologische zone, maar de oppervlakte van het projectgebied bedraagt meer dan 3000 m² en de ingreep in de bodem meer dan 1000 m².

Derhalve diende in uitvoering van **art. 5.4.1 3°** van het Onroerend Erfgoeddecreet d.d.12 juli 2013, een archeologienota te worden opgesteld ten behoeve van het indienen van de **omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen** voor de weg- en rioleringswerken. Er zijn voor dit dossier geen vrijstellingen van toepassing op bovenvermeld artikelnummer.¹

1.3 VRAAGSTELLING

Het projectgebied bevindt zich **buiten een historische kern** en wordt dus gekenmerkt door een **lage dichtheid aan historische bebouwing**. De vraagstelling in dit geval richt zich vooral op de landschappelijke historiek van het terrein, de gebruiksgeschiedenis en de impact van de geplande werken. Dit bureauonderzoek gaat na of verder archeologisch (voor)onderzoek nodig is op basis van de huidige gegevens.

Het doel is informatie te verzamelen over de aan- of afwezigheid van een archeologische site op het terrein, de karakteristieken en bewaringstoestand ervan, de relatie met het landschap, de waarde ervan en de wijze waarop met het terrein moet omgegaan worden bij de geplande bodemingrepen. Er wordt nagegaan of verder archeologisch (voor)onderzoek nodig is op basis van de huidige gegevens.

1.4 ONDERZOEKSMETHODE

Het uitgevoerde vooronderzoek omvatte een **bureauonderzoek**. Daartoe is enerzijds landschappelijk, historisch en archeologisch bronnen- en online beschikbaar gegeoreferereerd kaartenmateriaal geconsulteerd en zijn eventuele (recente) verstoringen binnen het projectgebied geïnventariseerd, met het oog op het opstellen van een archeologisch verwachtingspatroon. Anderzijds is de impact van de werken op de ondergrond geëvalueerd. Deze impact werd afgewogen ten aanzien van het te veronderstellen verwachtingspatroon, op basis waarvan uiteindelijk een gemotiveerd advies kan opgesteld worden.

1.5 RESULTATEN

Het bureauonderzoek toonde aan dat de wijde omgeving van het projectgebied minstens sinds de steentijden menselijke aanwezigheid kende, al bevinden relevante CAI-locaties zich enkel ten noordwesten van het projectgebied dicht bij de Schelde (Ename). De naamgeving Mater, mogelijk afgeleid van het Keltische *materna*, zou kunnen wijzen op aanwezigheid in de metaaltijden.

In de Romeinse periode zou de weg die Kortrijk met Velzeke en Hofstade verbond door het grondgebied van het huidige Mater gelopen hebben. De harde archeologische bewijzen om deze stelling te staven

---

¹ Het uit te voeren archeologisch onderzoek valt onder de toepassing van het Onroerend Erfgoeddecreet van 12 juli 2013, het Besluit van de Vlaamse regering van 16 mei 2014 betreffende de uitvoering van het Onroerend Erfgoeddecreet, gewijzigd bij besluit van de Vlaamse regering van 4 december 2015 en de Code van Goede Praktijk voor de uitvoering van en de rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren, versie 2.0 van 1 januari 2017.

ontbreken echter. Mogelijk komt het tracé van de huidige Ruitersstraat hier min of meer mee overeen. Deze kasseiweg kent zonder twijfel een hoge ouderdom en is heden ten dage een beschermd monument. Het verdere verloop van de Romeinse weg (Sint-Amelbergastraat? Kloosterweg?) is echter onbekend. In de omgeving van het projectgebied werden ook aanwijzingen van Romeinse occupatie gevonden. Zo zijn er bouwmaterialen aan het licht gekomen ter hoogte van Kaster. Iets verder te Duisbeke (1,5 km ten noordoosten) werd ook een mogelijk *horreum* aangetroffen. De occupatie van het ruimere gebied (Duisbeke) liep door in de Karolingische periode.

De cartografische bronnen tonen aan dat het stratenpatroon in en rond Mater reeds grotendeels moet hebben vastgelegen in de late middeleeuwen, maar wellicht reeds eerder. Meerdere delen van het projectgebied bestaan uit kasseiwegen, waarvan bepaalde gedeeltes zelf beschermd zijn (Sint-Amelbergastraat ter hoogte van zone 3; de Ruitersstraat in zone 6). Het voorkomen van een holle weg (zone 4) wijst eveneens op de lange continuïteit van het wegennet. Het projectgebied is dus minstens sinds de late 18de eeuw gelegen buiten de historische kern van Mater, in een ruraal landschap doorsneden door oude wegen.

Binnen deze context wenst de stad Oudenaarde nieuwe RWA- en DWA-leidingen te leggen en het wegdek te vervangen, ter hoogte van Boskant, Kleistraat, Opstalle, Bronstraat, 't Jolleveld, Driesleutelstraat, Sint-Amelbergastraat, Ruitersstraat en Kloosterweg.

Het projectgebied kan ingedeeld worden in 11 verschillende zones. Samenvattend kan gesteld worden dat de belangrijkste bodemingrepen worden veroorzaakt door de aanleg van nieuwe DWA- en RWA-leidingen die onder het wegdek zal worden aangelegd. De oude wegkoffer en sommige bestaande rioleringen zullen daarom worden opgebroken. De nieuwe leidingen zijn gemiddeld 250 mm (DWA) en 400 tot 600 mm (RWA) in diameter en liggen, afhankelijk van de lokale topografie, ca. 1,5 tot 3,8 m onder het bestaande maaiveld. In beperkte zones (1 en 4) wordt ook in onbebouwde grond ingegrepen. De bestaande grachten die her en der langs de rijweg liggen, worden behouden en geherprofileerd. De nieuwe wegkoffer is 55 cm in opbouw indien asfalt wordt gebruikt, en 65 cm als er met kasseien wordt gewerkt.

Er zijn een aantal gegevens die het mogelijk maken om de verwachting ten aanzien van archeologisch erfgoed in te schatten. Ons basierend op landschappelijke gegevens, cartografisch materiaal en historische bronnen kunnen we in deze fase een verwachtingspatroon formuleren voor het projectgebied.

- Het projectgebied bevindt zich **buiten (ten westen van) de historische kern van Mater**. Het projectgebied ligt in een zone die minstens sinds de 18de eeuw gekenmerkt wordt door **bos, akkers en weiland**.
- De verwachting voor steentijdsites is gering: er zijn weinig CAI-indicaties in de onmiddellijke omgeving, en als deze er al zijn, liggen ze in een andere landschappelijke context (Schelde-vallei nabij Ename). Bovendien en vooral zijn de gronden van het projectgebied, gelegen op steile heuvelflanken, zeer gevoelig aan erosie. Vooral in zone 1 langsheen de Sint-Amelbergabeek, zitten we in een hoog dynamisch landschap met veel insnijding en erosie. In de zone met fluviaatiele afzettingen (zone 8-9) zijn de bodemingrepen beperkt tot een nieuwe riolering en het vernieuwen van het bestaande wegdek, wat een smalle bodemingreep geeft die weinig perspectief biedt voor het verwerven van ruimtelijk inzicht. Bovendien is er reeds verstoring geweest (bestaand wegdek).
- Het projectgebied is, met uitzondering van een deel van zone 1 en 11, reeds **volledig ingericht als rijweg** (asfaltering of met kasseien). De historische kaarten tonen aan dat de tracés van deze wegen ten minste sinds de late 18de eeuw bestonden.
- Enkele van deze **wegen** hebben duidelijk een **lange gebruiksfase**, aangezien ze zijn uitgesleten in het landschap (**holle wegen**), zoals het geval is voor een deel van de Sint-Amelbergastraat (zone 4) en Opstalle (zone 5). Sommige delen werden reeds vroeg verhard met **kasseien**, namelijk de Sint-Amelbergastraat in zone 3 en Ruitersstraat in zone 6, waardoor ze als **beschermd monument** werden opgenomen in de inventaris onroerend erfgoed.
- Er zijn meerdere archeologische aanwijzingen voor **occupatie** rond Mater in de **Romeinse periode**: concentraties bouw materiaal (dakpannen, hypocausttegels, e.d.m.) wijzen op steenbouw, evenals de opgegraven steenbouw te Duisbeke (*horreum?*). De werken aan de rijweg nabij Kaster (zone 10), van het Latijnse *Castra* (militair kamp), kunnen in daarom interessante informatie opleveren. Er

is ook een vermoeden dat de Romeinse weg Kortrijk-Velzeke-Hofstade door Mater liep (ter hoogte van de Ruitersstraat), al ontbreken daarvoor voorlopig harde archeologische bewijzen.

In die optiek ontstaat een interessante vraagstelling i.v.m. het tracé van de veronderstelde Romeinse weg: liep deze effectief ter hoogte van de Ruitersstraat? Liep deze dan verder richting de Sint-Amelbergastraat of eerder via de Kloosterweg? Hoe is de opbouw van een dergelijke Romeinse (hoofd)weg? Wat is de continuïteit naar de vroege middeleeuwen? Aangezien de Ruitersstraat-Sint-Amelbergastraat-Kloosterweg bovendien een oost-west oriëntering hebben bovenop de heuvelrug, kunnen deze ook minder schade hebben ondervonden ten gevolge van erosie (i.t.t. de noord-zuid georiënteerde hellingen van de heuvelflanken), waardoor hier nog een belangrijk onderzoekspotentieel zou kunnen bewaard zijn.

Samenvattend kan dus gesteld worden dat een aantal zones binnen het projectgebied een interessant onderzoekspotentieel hebben waarvan aangewezen is dat het onderzocht wordt. Voor **zone 6** is er de interessante vraagstelling of de **Ruitersstraat** daadwerkelijk is aangelegd bovenop een **Romeinse voorloper**. Ondanks de talrijke vermeldingen in de wetenschappelijke literatuur en de duidelijke aanwezigheid van Romeinse sporen in de onmiddellijke nabijheid, is tot op de dag van vandaag **geen hard archeologisch bewijs** geleverd dat de Romeinse weg Kortrijk-Velzeke-Hofstade ook effectief ter hoogte van de Ruitersstraat lag. Verder onderzoek zou ons dus meer informatie opleveren over de ouderdom van de Ruitersstraat en het Romeinse wegennet op lokaal niveau (oriëntering, opbouw, datering), op regionaal niveau (nieuwe schakel in de een reeds gekende tracé) en het Vlaams niveau (beter inzicht in het wegtracé tussen Kortrijk en Hofstade).

Voor **zone 3-4**, en zeker de **beschermde kasseiweg Sint-Amelbergastraat**, geldt eenzelfde vraagstelling als voor de Ruitersstraat: is het huidige wegtracé een verderzetting van een middeleeuws en misschien zelfs Romeins tracé? Kan onderzoek van de Kloosterweg-Sint-Amelbergastraat meer info aanleveren over het verloop van de Romeinse weg die door Mater liep? Geeft de gebruiksevolutie info over de ontwikkeling van Mater? Kan het tracé van de Sint-Amelbergastraat aldus worden ingepast in het regionale en supraregionale kader van het Romeinse en middeleeuwse wegennet? De doorsteek die gemaakt wordt tussen de Sint-Amelbergastraat en de Kloosterweg biedt bovendien een mooie dwarsdoorsnede doorheen de holle weg.

Voor **zone 10** ter hoogte van het toponiem Kaster (van het Latijnse *Castra*) kan worden nagegaan of er naast de niet-nader gelokaliseerde muntvondst en prospectievondsten (zie CAI-locatie 500224 en de vermelding op id.erfgoed.net) ook andere Romeinse sporen kunnen worden aangetroffen tijdens de geplande werken.

Voor de **andere zones** is **het archeologisch verwachtingspatroon eerder laag** door de hoge graad van **erosie** in combinatie met de **moderne verstoringen**. Deze liggen namelijk allen op de steile heuvelflanken (noord-zuid oriëntatie i.t.t. de oost-west oriëntatie van de bovenvermelde zones) Proefputten op de Holleweg ten zuiden van het projectgebied toonden een hoge graad van uitslijting aan van dit tracé, waarbij continue erosie van het wegdek zorgt voor een verwijdering van de oudere fases en enkel de meest recent fases (nieuwe tijden) archeologisch zichtbaar waren.

Op basis van bovenstaand assessment kunnen de Ruitersstraat in zone 6, de Sint-Amelbergastraat, de doorsteek naar de Kloosterweg en de Kloosterweg zelf in zone 4, de Sint-Amelbergastraat (kasseigedeelte) in zone 3 en Boskant in zone 10 weerhouden worden voor verder onderzoek.

2 VERSLAG VAN RESULTATEN BUREAUONDERZOEK

2.1 BESCHRIJVEND GEDEELTE

Projectcode: 2018C127

Sitecode: 18-MAT-BR

Wettelijk depotnummer: D/2018/12.857/6

Naam en erkenningsnummer erkende archeoloog: SOLVA OE/ERK/Archeoloog/2015/00038

Locatie:

Oost-Vlaanderen, Oudenaarde (Mater), Boskant, Kleistraat, Opstalle, Bronstraat, 't Jolleveld, Driesleutelstraat, Sint-Amelbergastraat, Ruitersstraat en Kloosterweg (Figuur 1/Figuur 2)

Bounding box:

punt 1: x = 99539,8 / y = 170450,82

punt 2: x = 100429,95 / y = 171746,06

Kadastrale gegevens:

Oudenaarde afdeling 11, sectie A, perceel 1234d8 (partim), 1257f (partim), 1245b (partim), 1243b (partim), 1242c (partim), 1241a (partim), 1240a (partim), 1290a (partim), 1582 (partim), 1957c (partim) en de openbare weg (Figuur 3 en Figuur 4)

Topografische kaart: zie Figuur 1 en Figuur 2

Betrokken actoren en specialisten:

- Erkend archeoloog: Arne Verbrugge

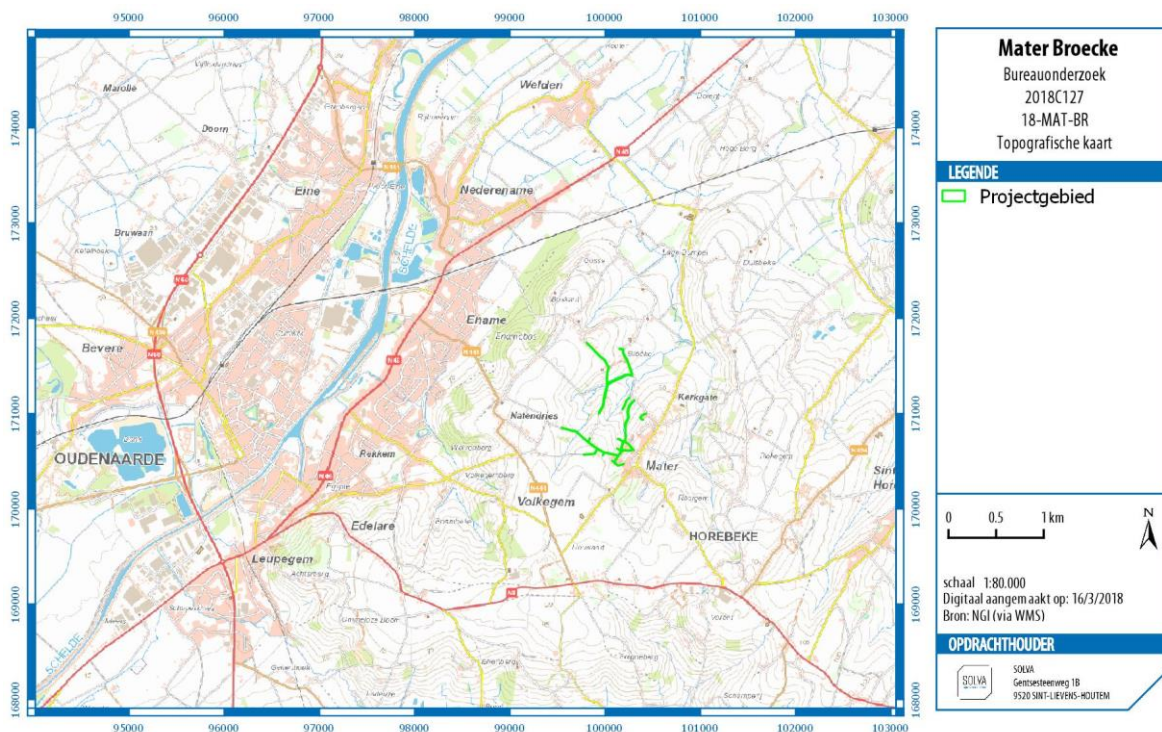
- Tekst: Sadi Maréchal

- Kaartmateriaal: Sadi Maréchal

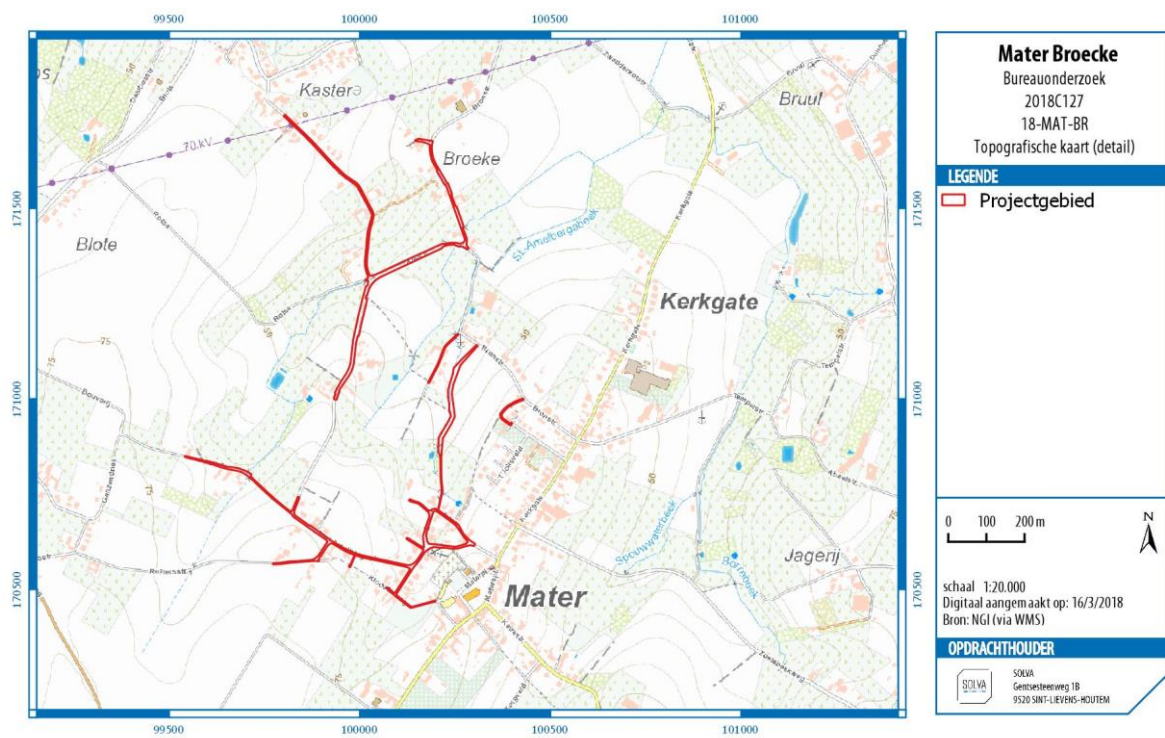
- Redactie: Bart Cherretté

Wetenschappelijke advisering:

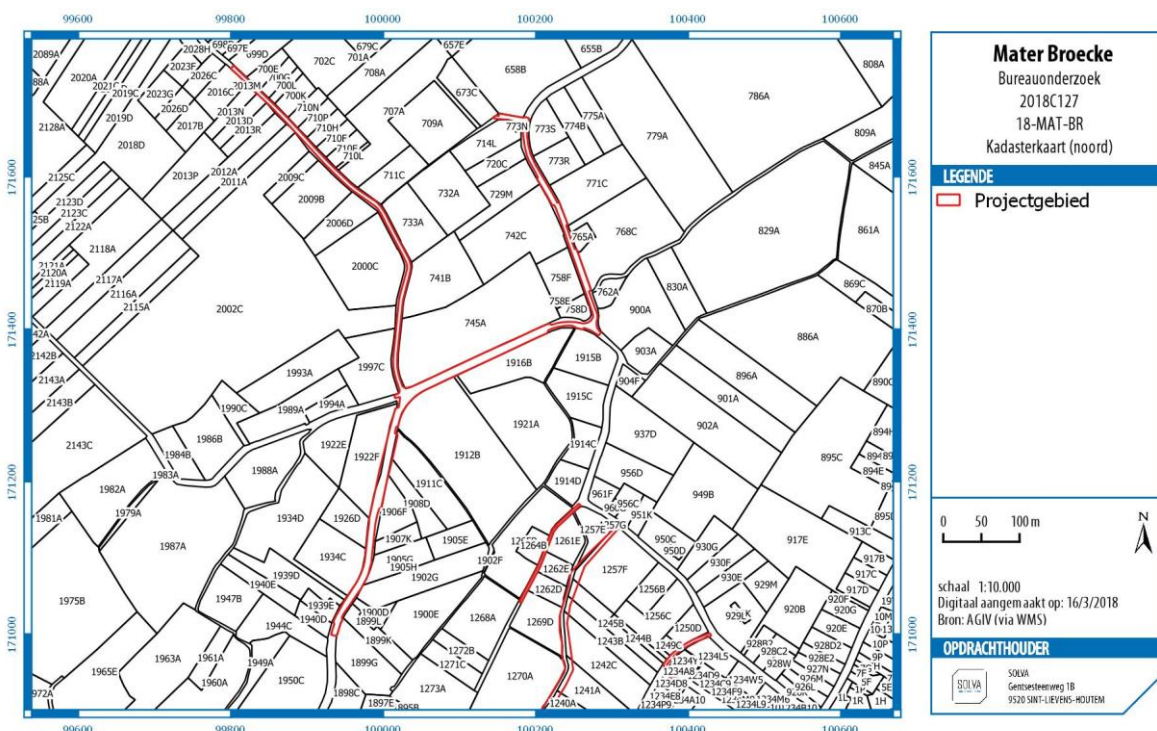
Niet van toepassing.

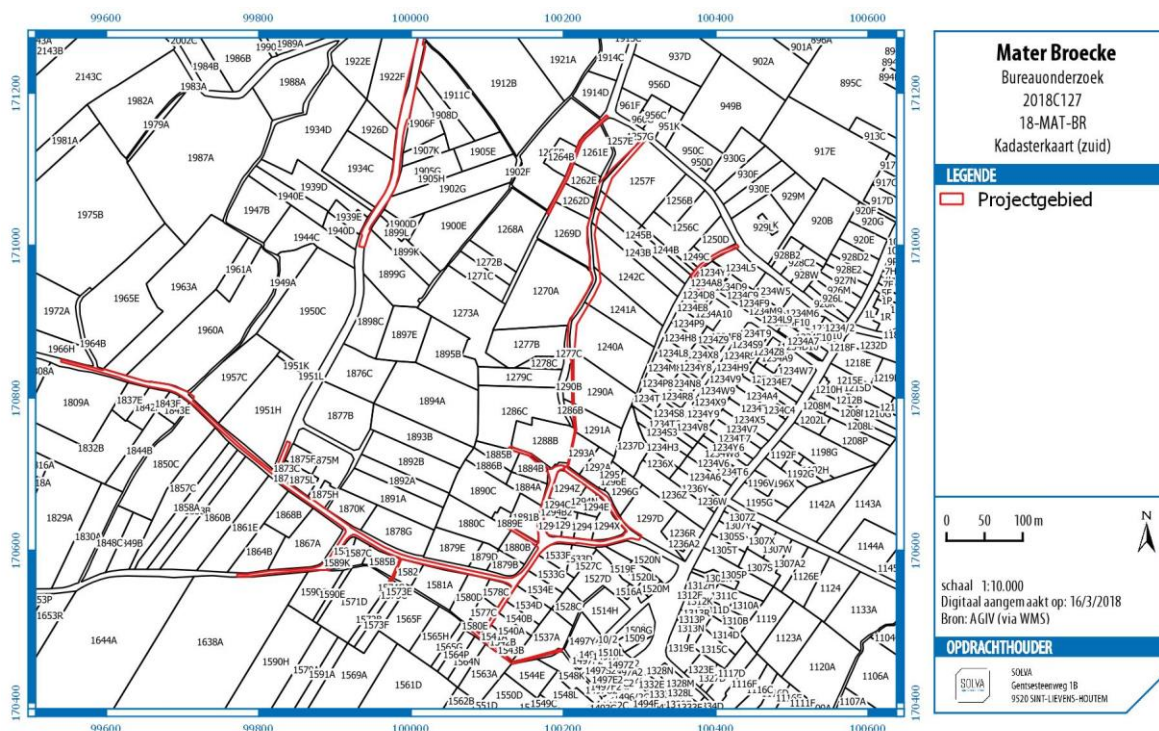
Figuur 1: Topografische kaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 16/03/2018)

Figuur 2: Topografische kaart (detail) met aanduiding van het projectgebied (bron: NGI; digitaal aangemaakt op 16/03/2018)

Figuur 3: Kadasterkaart met aanduiding van het projectgebied (noordelijk deel; bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 16/03/2018)

Figuur 4: Kadasterkaart met aanduiding van het projectgebied (zuidelijk deel; bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 16/03/2018)

2.1.1 AANLEIDING VOOR DE OPMAAK VAN DE ARCHEOLOGIENOTA

De zone bevindt zich buiten een beschermde archeologische site of archeologische zone, maar de oppervlakte van het projectgebied bedraagt meer dan 3000 m² en de ingreep in de bodem meer dan 1000 m².

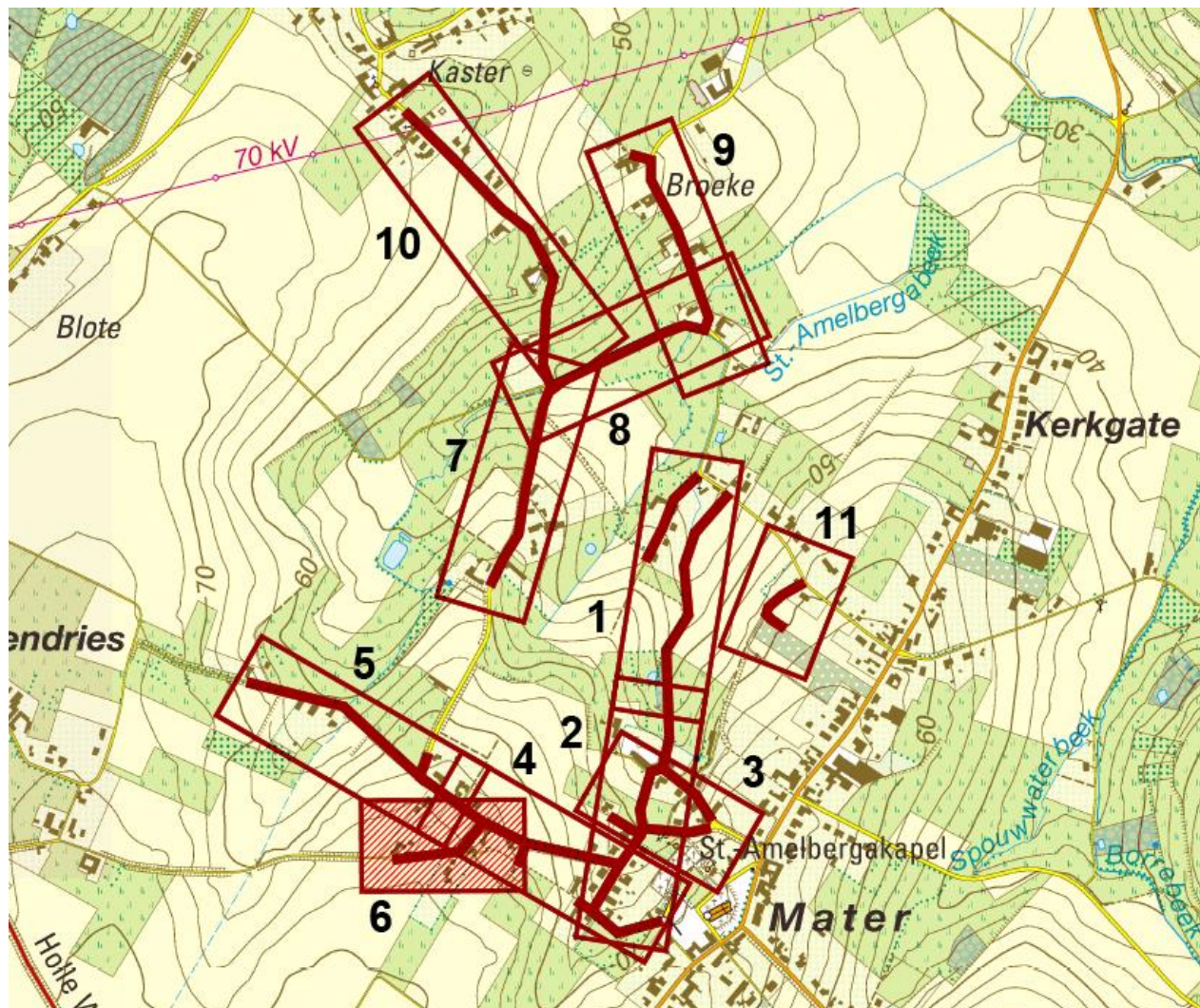
Derhalve diende in uitvoering van **art. 5.4.1 3°** van het Onroerend Erfgoeddecreet d.d.12 juli 2013, een archeologienota te worden opgesteld ten behoeve van het indienen van de **omgevingsvergunning** voor **stedenbouwkundige handelingen** (weg- en roteringswerken). Er zijn voor dit dossier geen vrijstellingen van toepassing op bovenvermeld artikelnummer.²

² Het uit te voeren archeologisch onderzoek valt onder de toepassing van het Onroerend Erfgoeddecreet van 12 juli 2013, het Besluit van de Vlaamse regering van 16 mei 2014 betreffende de uitvoering van het Onroerend Erfgoeddecreet, gewijzigd bij besluit van de Vlaamse regering van 4 december 2015 en de Code van Goede Praktijk voor de uitvoering van en de rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren, versie 2.0 van 1 januari 2017.

2.1.2 BESCHRIJVING VAN DE GEPLANDE WERKEN

2.1.2.1 DE BESTAANDE TOESTAND

Het projectgebied werd door de initiatiefnemer opgedeeld in 11 zones (zie Figuur 5). Deze zullen voor het gemak van de beschrijving worden aangehouden doorheen deze archeologienota.

Figuur 5: Overzicht van de verschillende zones van het projectgebied (bron: Sweco)

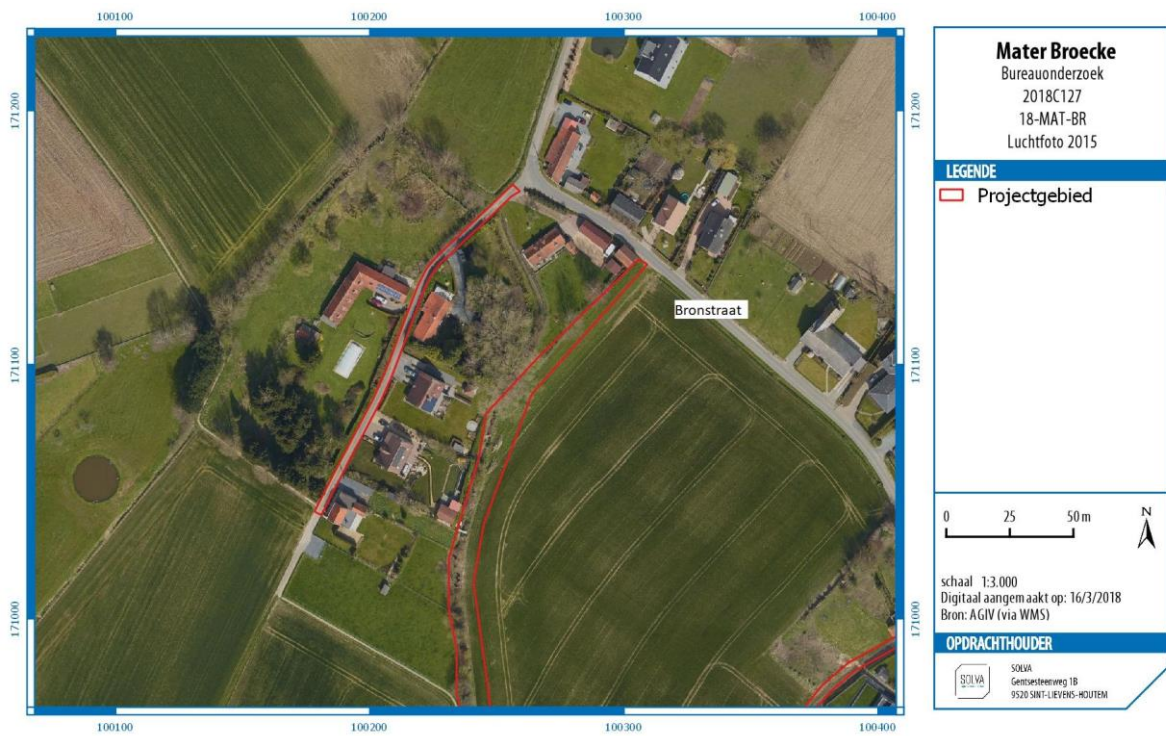
Zone 1: Bronstraat

Zone 1 kan worden opgedeeld in twee delen: de Bronstraat van nr. 28 tot nr. 36 en een landweg die ter hoogte van Bronstraat nr. 10 de Sint-Amelbergabeek naar het zuiden volgt en aansluit op de Driesleutelstraat.

Het gedeelte van de bestaande Bronstraat bestaat uit een geasfalteerde rijweg (zie Foto 1 en Figuur 6). Over de eerste 25 m in het noorden loopt een riolering parallel ten oosten van de straat. Verder vallen geen bodemingrepen op te merken.

Foto 1: Zicht op de Bronstraat richting zuiden (bron: Google Streetview, 2009)

Figuur 6: Orthofoto van zone 1 van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 16/03/2018)

Voor het deel langs de beek is er geen wegverharding (zie Foto 2 en Figuur 6). De zone voor het projectgebied bestaat uit een strook gras die zich tussen de beek en de akkers bevindt. Ter hoogte van een kleine vijver, zo'n 325 m ten zuiden van de Bronstraat, begint een smal verhard pad dat in het zuiden aansluit op de Driesleutelstraat (zie Foto 3).

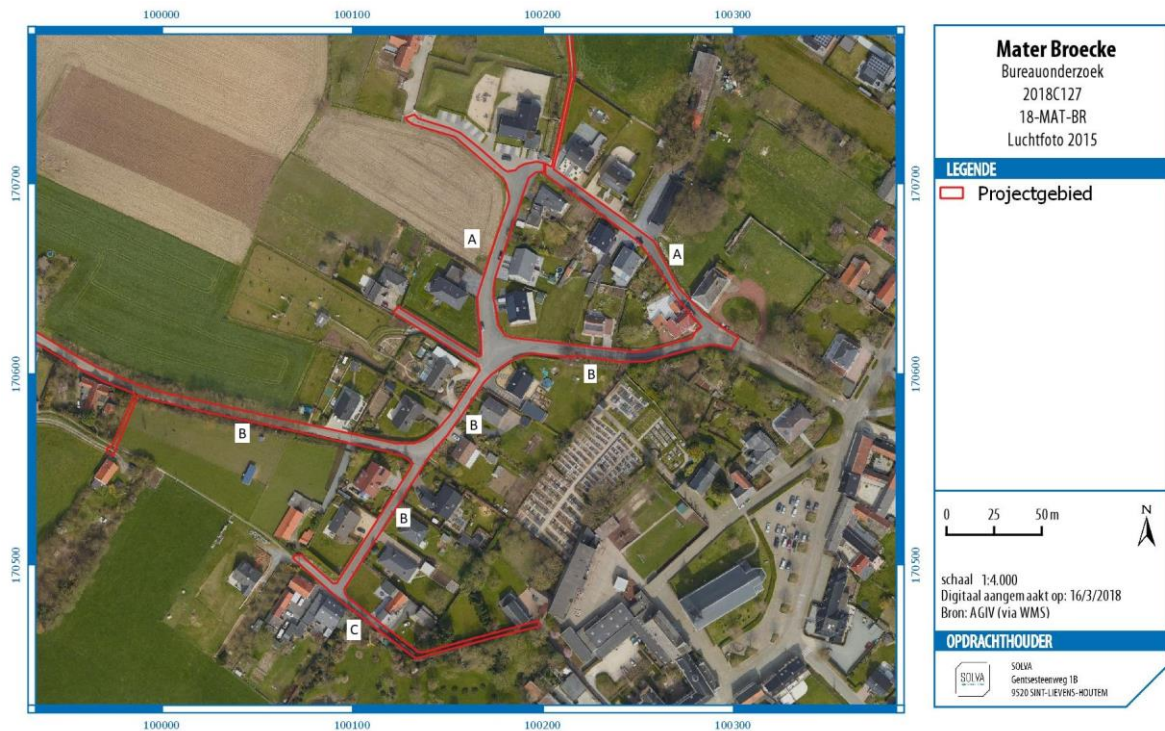
Foto 2: Zicht op zone 1 (deel langs de beek) richting zuiden (bron: Google Streetview, 2009)

Foto 3: Zicht op zone 1 (aansluiting met de Driesleutelstraat) richting noorden (bron: Google Streetview, 2009)

Zone 2: Sint-Amelbergastraat – Kloosterweg

De Sint-Amelbergastraat (B op Figuur 7) heeft een geasfalteerd wegdek en wordt langs beide zijden afgewaterd door een riolering. De Kloosterweg (C op Figuur 7) is eveneens geasfalteerd, al is het meest oostelijk deel slechts een onverharde weg.

Figuur 7: Orthofoto van zone 2-3 van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 16/03/2016)

Zone 3: Driesleutelstraat

De Driesleutelstraat (A op Figuur 7; zie Foto 4) is geasfalteerd en wordt eveneens afgewaterd door rioleringen langs beide zijden van de rijweg.

Foto 4: Zicht op de splitsing van de Sint-Amelbergastraat met de Driesleutelstraat, richting westen (bron: Google Streetview, 2009)

Zone 4: Sint-Amelbergastraat (oost-west)

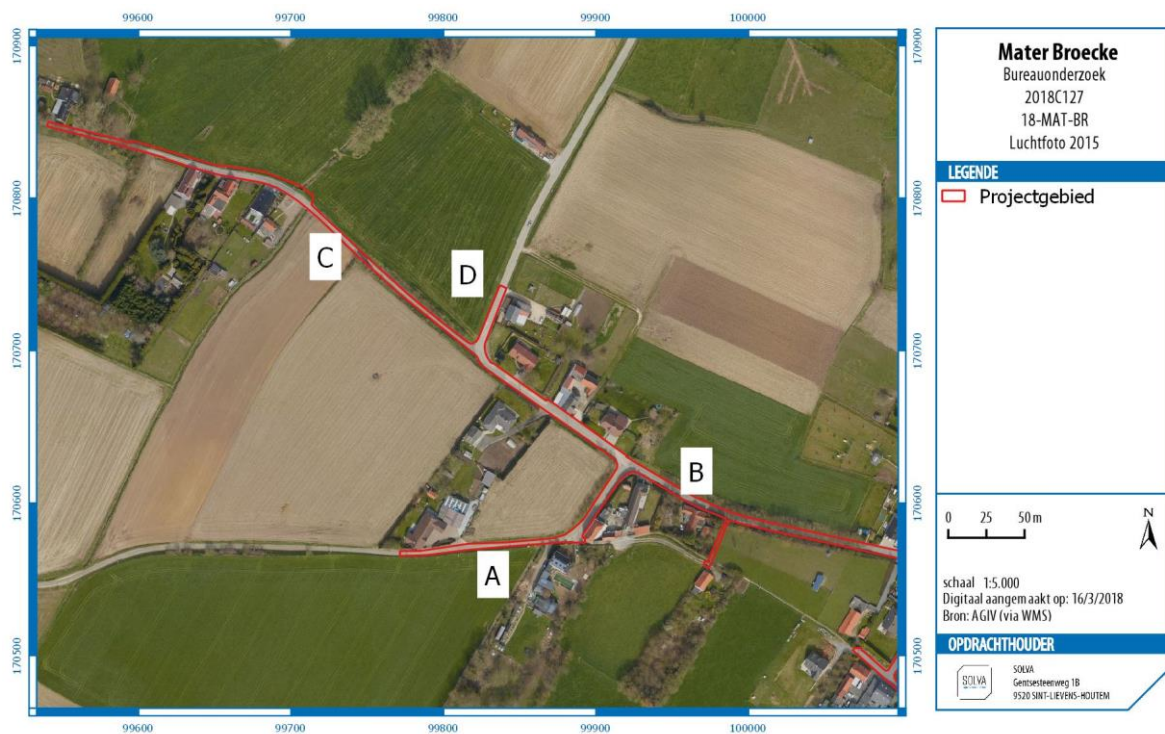
Di gedeelte van de Sint-Amelbergastraat volgt een oost-west tracé en kan bestempeld worden als holle weg (zie Foto 5). De rijweg is geasfalteerd en voorzien van rioleringen langs beide zijden. Ten oosten van huisnummer 36 wordt een verbinding voorzien met het niet verharde verlengde van de Kloosterweg. Deze gronden zijn vandaag de dag in gebruik als weides. Ter hoogte van de kruising met de Ruitersstraat verandert het wegdek van de Sint-Amelbergastraat van asfaltering in betonplaat.

Foto 5: Zicht op de holle weg (Sint-Amelbergastraat) ter hoogte van zone 4, richting westen (bron: Google Streetview 2009)

Zone 5: Sint-Amelbergastraat – Opstalle – Kleistraat

In zone 5 splitst de Sint-Amelbergastraat in Opstalle (oost-west) en de Kleistraat (noord-zuid; zie Foto 6). Opstalle (C op Figuur 8) is geasfalteerd en heeft een riolering langs beide zijde van het wegdek. De Kleistraat (D op Figuur 8) is verhard met betonplaten en heeft een riolering die op bepaalde punten onoverdekt als gracht langsheen de straat loopt.

Figuur 8: Orthofoto van zones 5-6 van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 16/03/2018)

Foto 6: Splitsing van de Sint-Amelbergstraat in Opstalle (links) en de Kleistraat (rechts) in zone 5 van het projectgebied, gezien richting westen (bron: Google Streetview, 2009)

Zone 6: Ruitersstraat

De Ruitersstraat (A op Figuur 8) is geasfalteerd tot de splitsing met de Kloosterweg. Het vervolg van het tracé richting westen bestaat uit kasseistenen (zie Foto 7). Ter hoogte van het kasseigedeelte zijn er geen rioleringen meer.

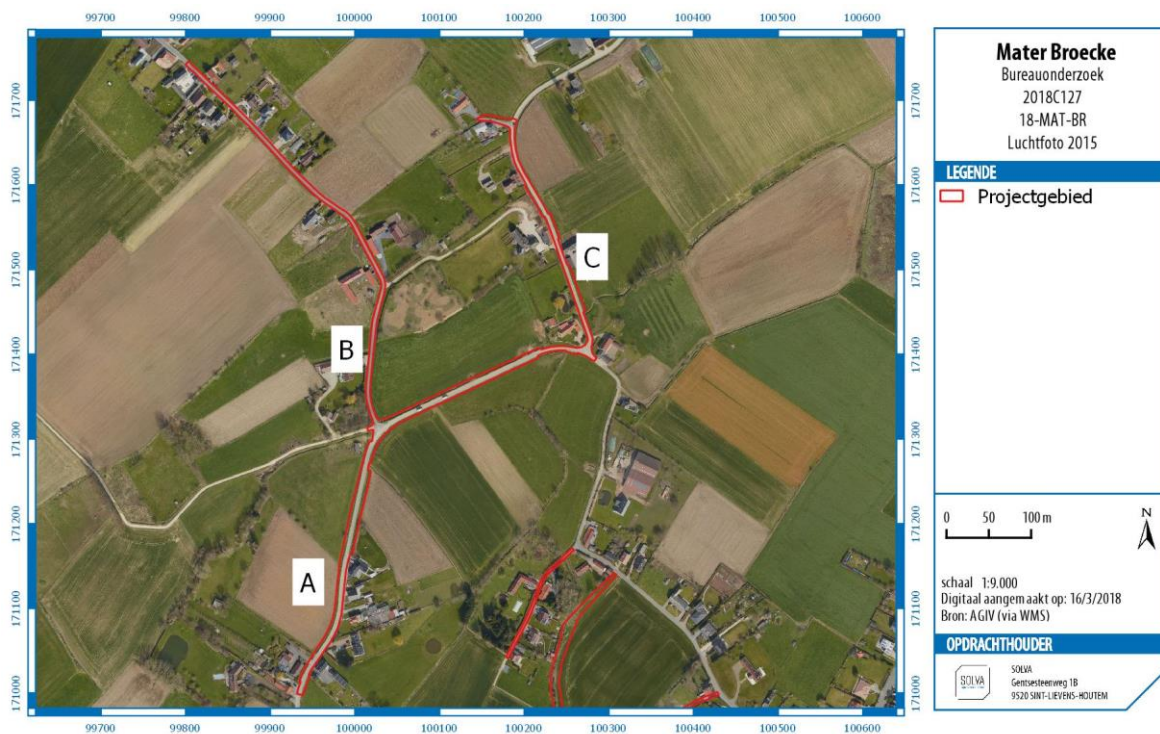
Foto 7: Zicht op de kasseistenen van de Ruitersstraat richting oosten (bron: Google Streetview, 2009)

Zone 7-8: Kleistraat

De Kleistraat (A op Figuur 9) is verhard met betonplaten en heeft een riolering die op bepaalde punten onoverdekt als gracht langsheen de straat loopt (zie Foto 8).

Foto 8: Zicht op de Kleistraat in zone 8 richting noordoosten (bron: Google Streetview, 2009)

Figuur 9: Orthofoto van zones 7 t.e.m. 10 van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 16/03/2018)

Zone 9: Bronstraat (vervolg)

De Bronstraat in zone 9 (C op Figuur 9) is verhard met betonplaten en heeft een riolering die op bepaalde punten onoverdekt als gracht langsheen de straat loopt (zie Foto 9).

Foto 9: Zicht op de Bronstraat in zone 9 richting zuiden (bron: Google Streetview, 2009)

Zone 10: Boskant

Boskant (B op Figuur 9) is geasfalteerd en heeft een riolering langs beide zijden van het wegdek. Langsheen de zuidwestzijde ligt ook een gracht tussen straat en akker (zie Foto 10).

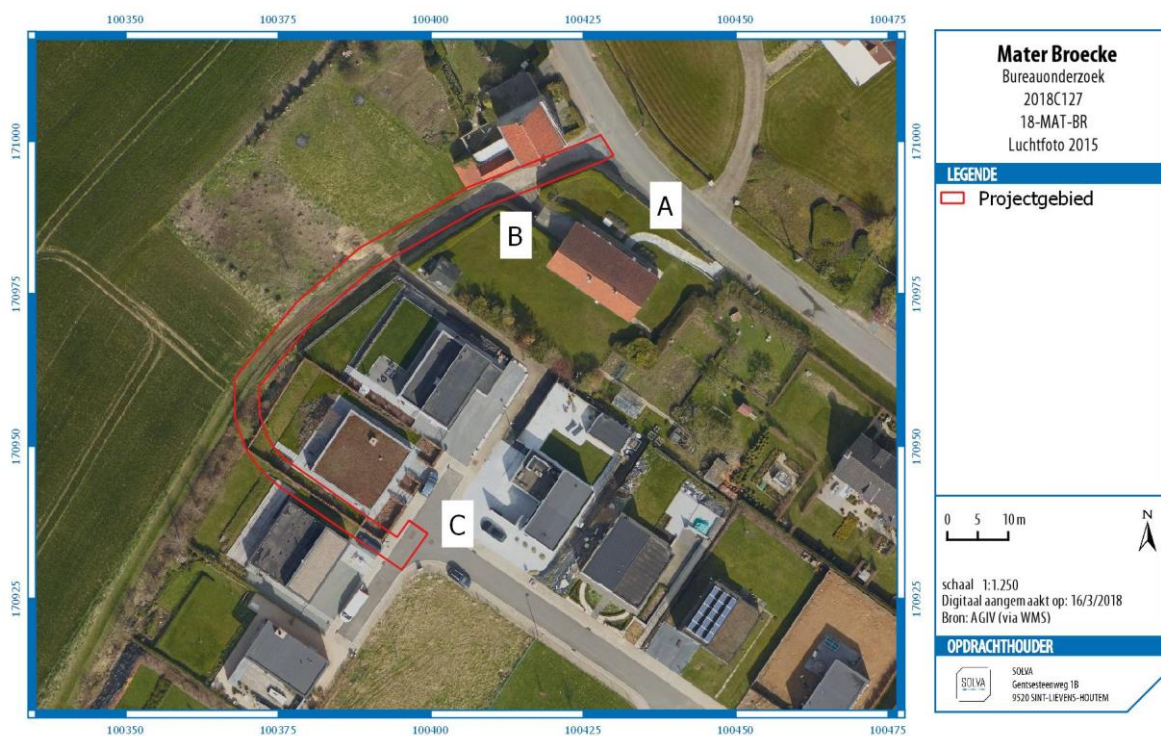
Foto 10: Zicht op de Boskant in zone 10 richting zuiden (bron: Google Streetview, 2009)

Zone 11: landweg tussen Jolleveld en Bronstraat

Het noordelijk gedeelte van deze zone bestaat uit een verharde weg (B op Figuur 10; Foto 11) die aansluit op de Bronstraat (A op Figuur 10). Deze gaat richting zuiden echter over in een onverharde landweg. Het gedeelte van Jolleveld (C op Figuur 10) met deze landweg moet verbinden, bestaat uit private tuin.

Foto 11: Zicht op de verharde landweg van zone 11 aan de kruising met de Bronstraat, richting zuidwesten (bron: Google Streetview, 2009)

Figuur 10: Orthofoto van zone 11 van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 16/03/2018)

2.1.2.2 DE ONTWORPEN TOESTAND

Zie bijlage(s) voor gedetailleerde grondplannen en profielen van de ontworpen toestand voor de rioleringen en de rijweg..

De totale oppervlakte van de geplande werken beslaat ongeveer 2,4 ha. Het betreft een totale lengte van ongeveer 3,6 km.

Zone 1

In de Bronstraat komt een **nieuwe DWA- en RWA-leiding onder de rijbaan** (zie Figuur 11). De DWA-leiding is 250 mm in diameter en de onderkant ligt ca. 1,70 m onder het bestaande maaiveld (zie Figuur 12). Voor dit gedeelte is een afstand van 155 m voorzien. Het terrein helt af van zuid naar noord. De RWA-leiding is 400 mm in diameter en de onderkant van de leiding ligt ca. 1,65 m onder het bestaande maaiveld. Het betreft een leiding van in totaal 140 m die in het noorden uitmondt in een bestaande beek. Deze wordt ter hoogte van de aansluiting met de nieuwe DWA ingebuisd (diam.: 800 mm) over een afstand van 3 m. De **nieuwe rijweg** is 55 cm in opbouw en 4 m breed. Langs beide zijden wordt de weg begrensd door een goot van 0,5 m breed en ingebed in een schraalbetonfundering van 0,8 m, wat de totale breedte voor de rijweg op 5,6 m brengt (zie Figuur 15).

In de akker naast de Sint-Amelbergabeek wordt eveneens een DWA-leiding aangelegd (zie Figuur 11). De buis heeft een diameter van 250 mm en loopt over een afstand van 346 m in noord-zuid richting op maximaal 2,55 m onder het bestaande maaiveld (minimaal -1,50 m; zie Figuur 13 en Figuur 17). Het bestaande wandelpad dat langs de Sint-Amelbergabeek loopt wordt over de laatste 100 m heraangelegd (zie Figuur 14). De DWA-leiding zal hieronder lopen. De opbouw van het pad bedraagt 35 cm (zie Figuur 16).

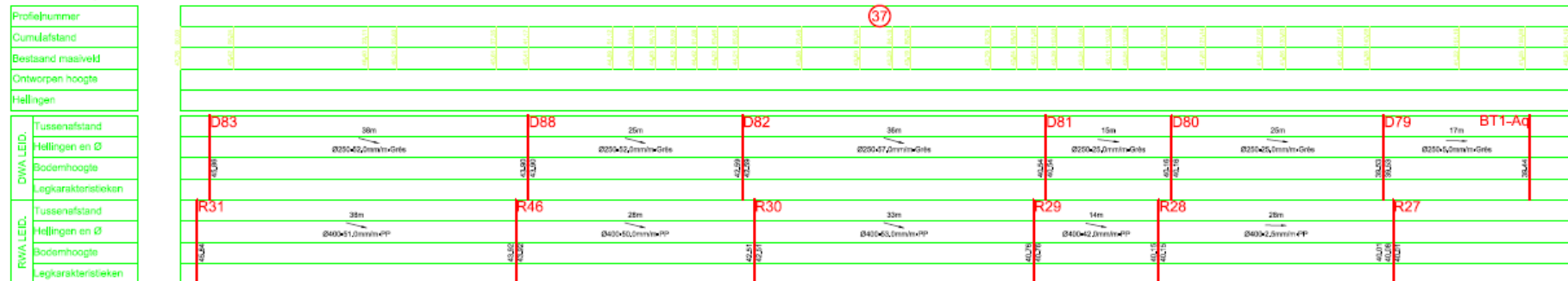
Figuur 11: Ontworpen toestand van zone 1 (DWA en RWA), detail van bijlage (bron: Sweco)

zijtak Bronstraat

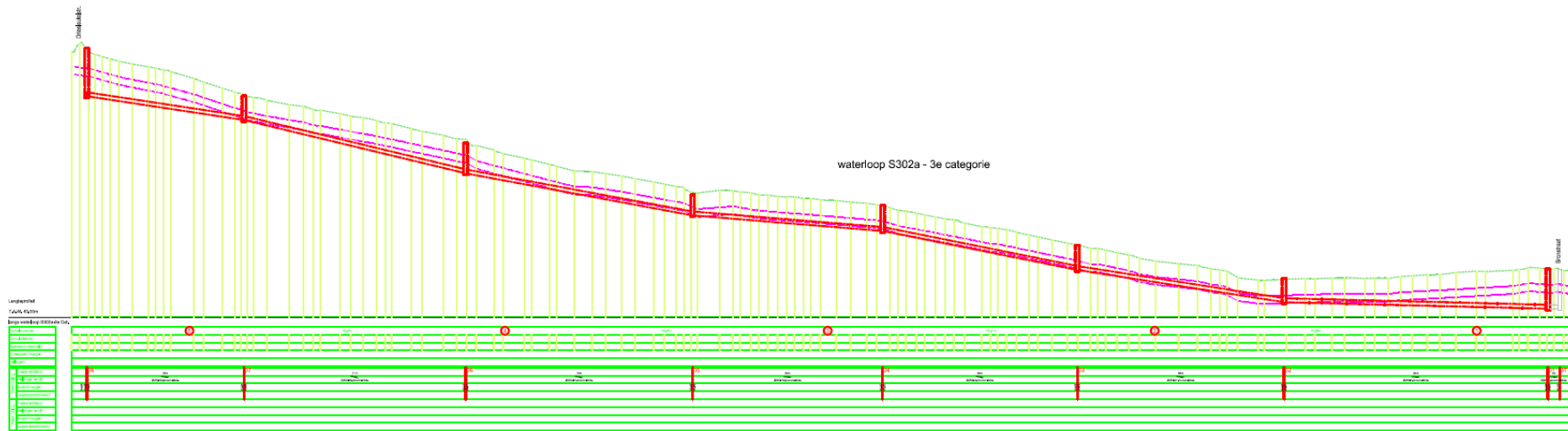
Bronstraat

Lengteprofiel
T.A.W. 35,00m

As Bronstraat zijtak 1

Figuur 12: Lengteprofiel van de zijtak van de Bronstraat in zone 1, detail uit bijlage (bron: Sweco)

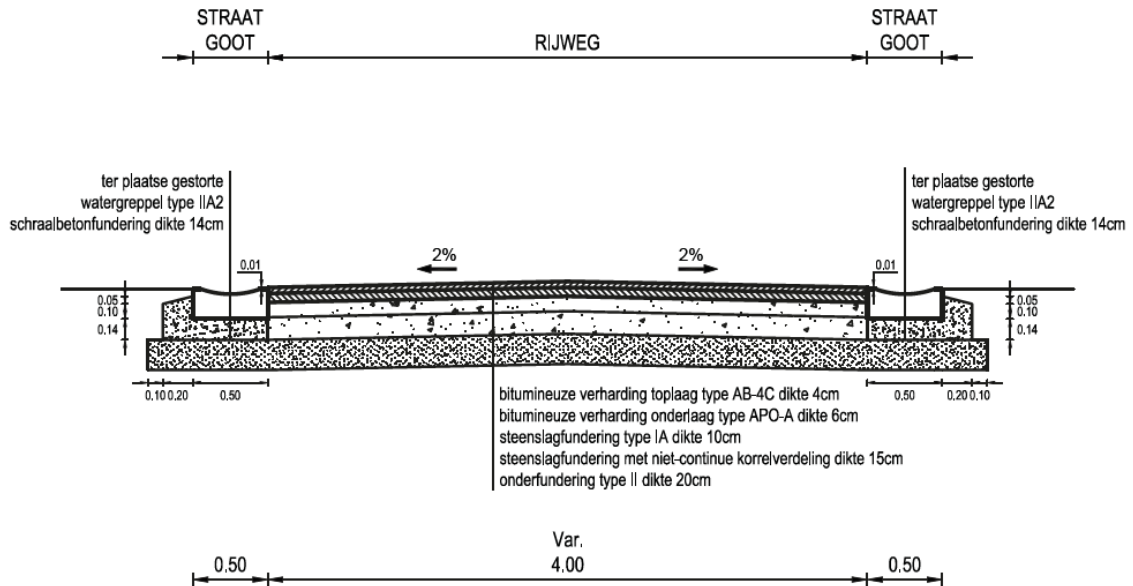

Figuur 13: Lengteprofiel van zone 1, deel langs de beek, detail uit bijlage (bron: Sweco)

TYPE DWARSPROFIEL DD (geen grachten - tweezijdige verkanting)

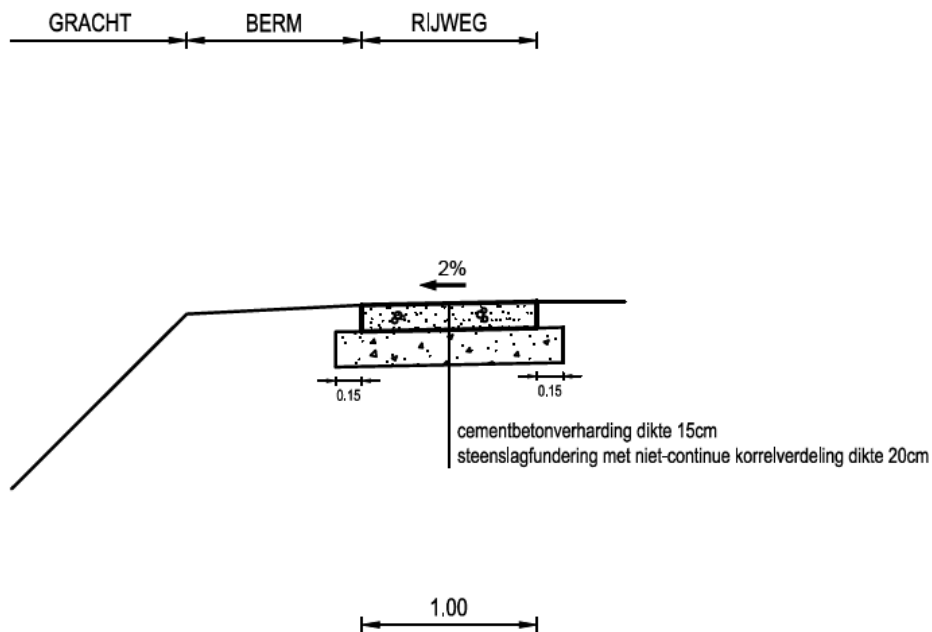
schaal: 1/50

Figuur 15: Typeprofiel van de ontworpen rijweg (bron: Sweco)

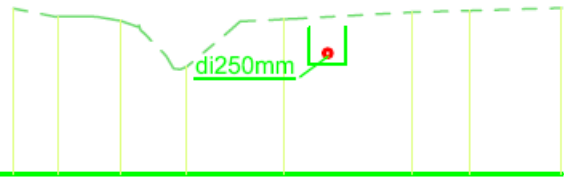
TYPE DWARSPROFIEL FF (voetweg langs waterloop)

schaal: 1/50

Figuur 16: Typeprofiel van het ontworpen wandelpad (bron: Sweco)

dwarsprofiel 2
T.A.W. 38.00m

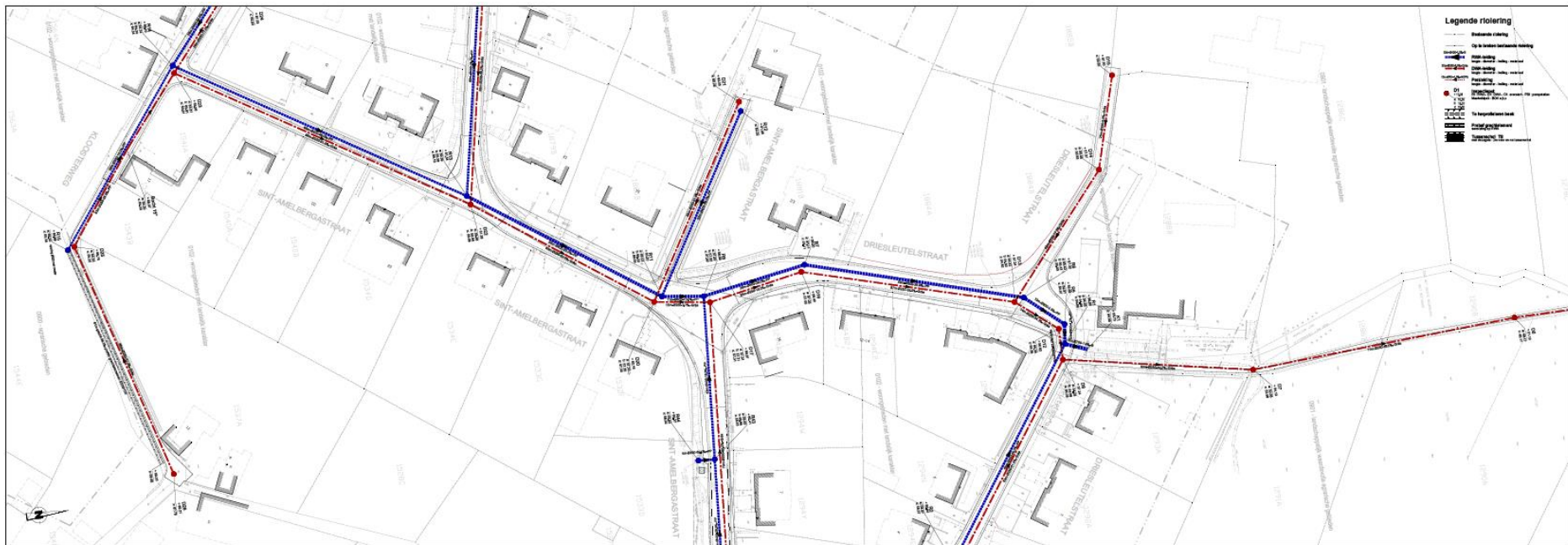
Best. Hoogte	43,97	43,68	43,53	41,88	43,58	43,84	43,89	43,99
Ontw. Hoogte								
Tussenafstand								
B.O.K. riolering					42,24			

Figuur 17: Dwarsprofiel van zone 1 ter hoogte van de beek (bron: Sweco)

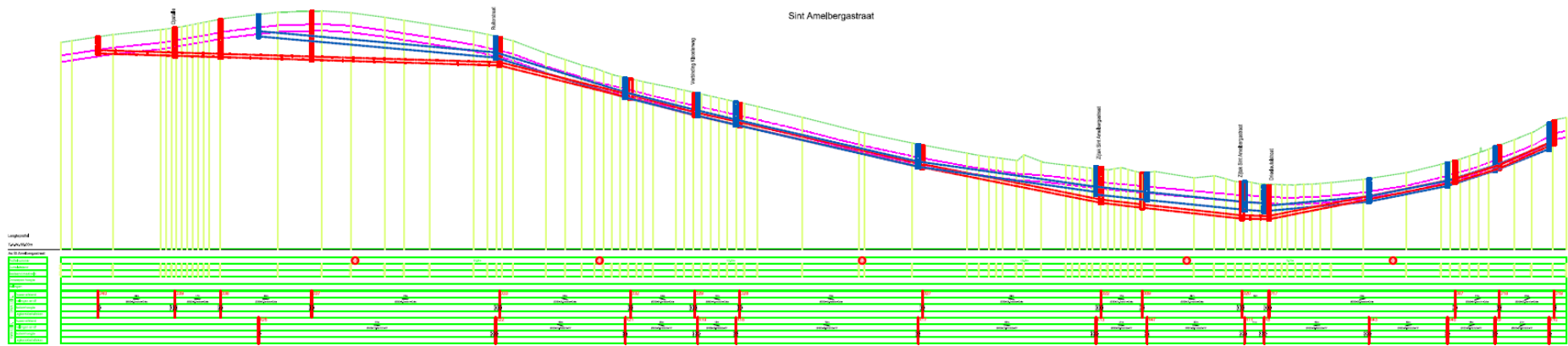
Zone 2

De Sint-Amelbergstraat wordt voorzien van een **nieuwe DWA en RWA-leiding** (zie Figuur 18). De bestaande rioleringen onder en naast de rijweg worden daarom uitgebroken. De buis voor de DWA is 250 mm in diameter en ligt maximaal zo'n 3,75 m onder het bestaande maaiveld (deel richting Opstalle in zone 4; min.: -1,70 m). De RWA-leiding heeft een diameter van 400 mm en loopt parallel aan de DWA onder het wegdek (zie Figuur 19). Vanaf de kruising met de Driesleutelstraat wordt de RWA echter 600 in diameter. De maximale diepte onder het bestaande maaiveld is 2,50 m (deel richting Opstalle in zone 4), al schommelt de gemiddelde diepte tussen 1,70 en 1,85 m. Het **wegdek** (zie Figuur 20) bestaat voornamelijk uit asfalt (totale opbouw: 55 cm; zie Figuur 15), maar ter hoogte van de kruispunten bestaat de wegverharding uit keien (totale opbouw: 65 cm; zie Figuur 21). De rijbaan is gemiddeld 4 m breed en wordt afgebakend door rioolstenen (50 cm breed) langs beide zijden.

De **DWA- en RWA-leidingen** onder de Sint-Amelbergstraat lopen door onder de Kloosterweg (zie Figuur 18). Ter hoogte van het onverharde zuidoost-noordwest georiënteerde tracé van de Kloosterweg gaat de RWA-leiding echter over in een open gracht (lengte 61 m). De DWA loopt verder onder het onverharde pad. De RWA ligt maximaal 1,7 m onder het bestaande maaiveld, terwijl de DWA maximaal 2,20 m dieper ligt (ter hoogte van de kruising met de Sint-Amelbergstraat; zie Figuur 22). De opbouw van de **wegverharding** in de Kloosterstraat is 55 cm voor het geasfalteerde deel en 65 cm voor gedeelte dat verhard wordt met keien.

Figuur 18: Ontworpen toestand van zone 2 (DWA en RWA), detail uit bijlage (bron: Sweco)

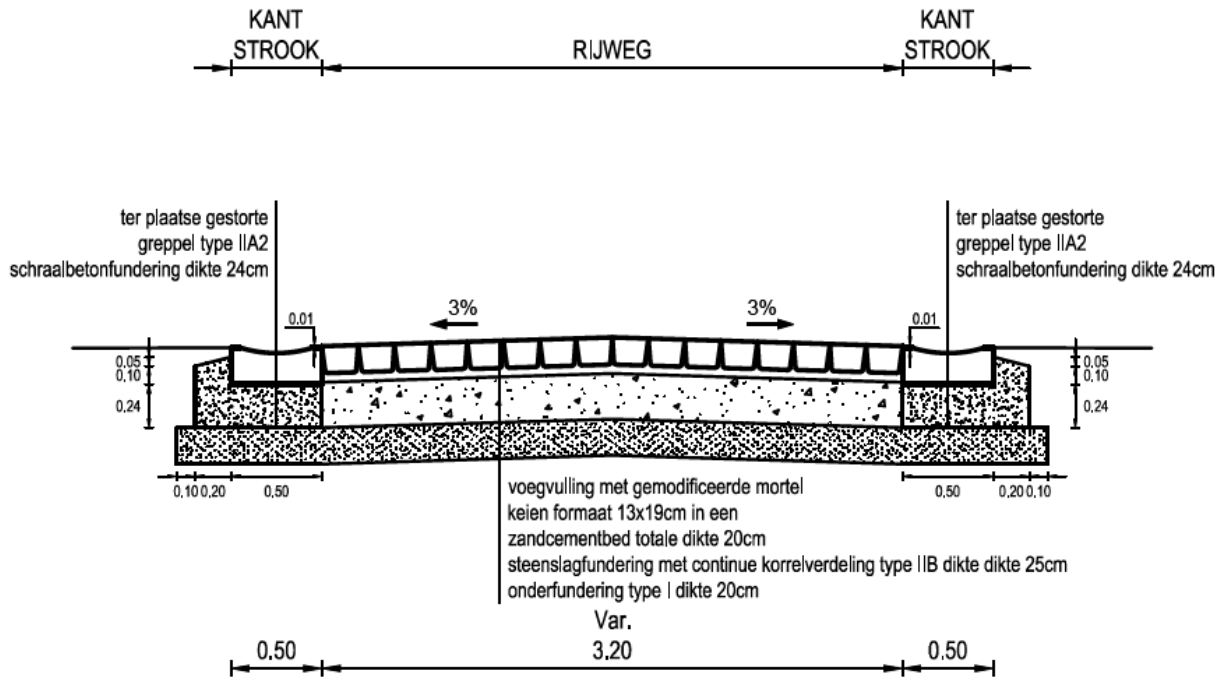

Figuur 19: Lengteprofiel van de Sint-Amelbergstraat (zone 2-3-4), detail uit bijlage (bron: Sweco)

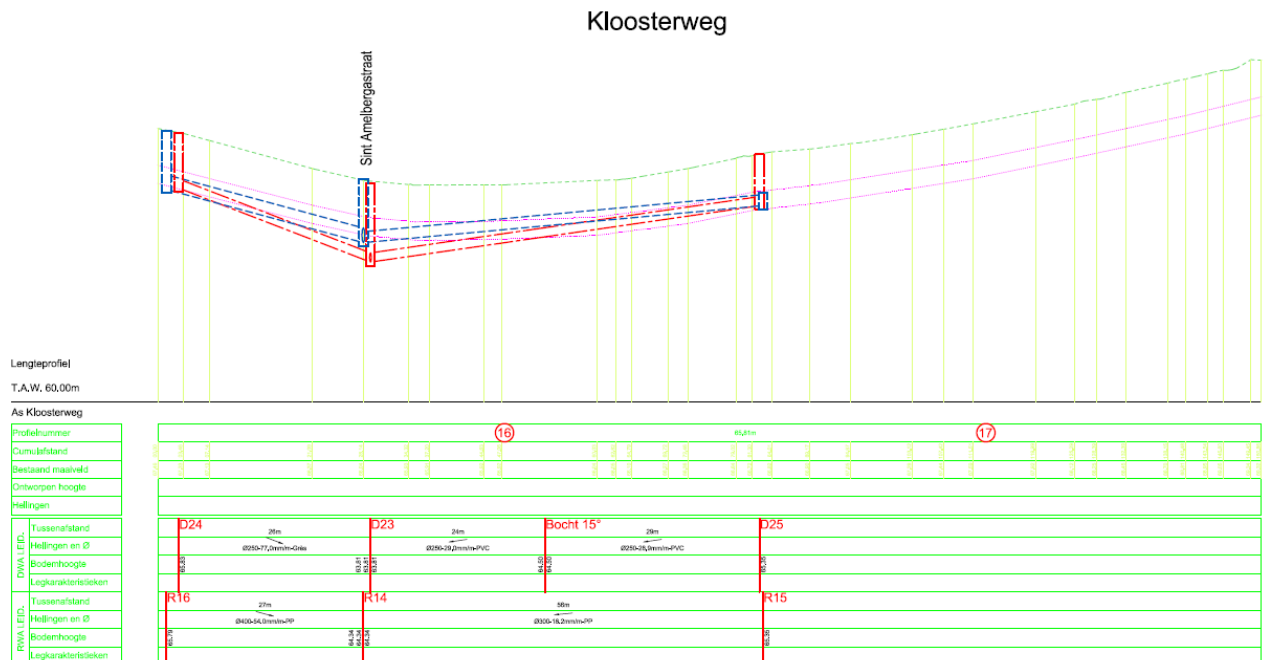

TYPE DWARSPROFIEL HH

schaal: 1/50

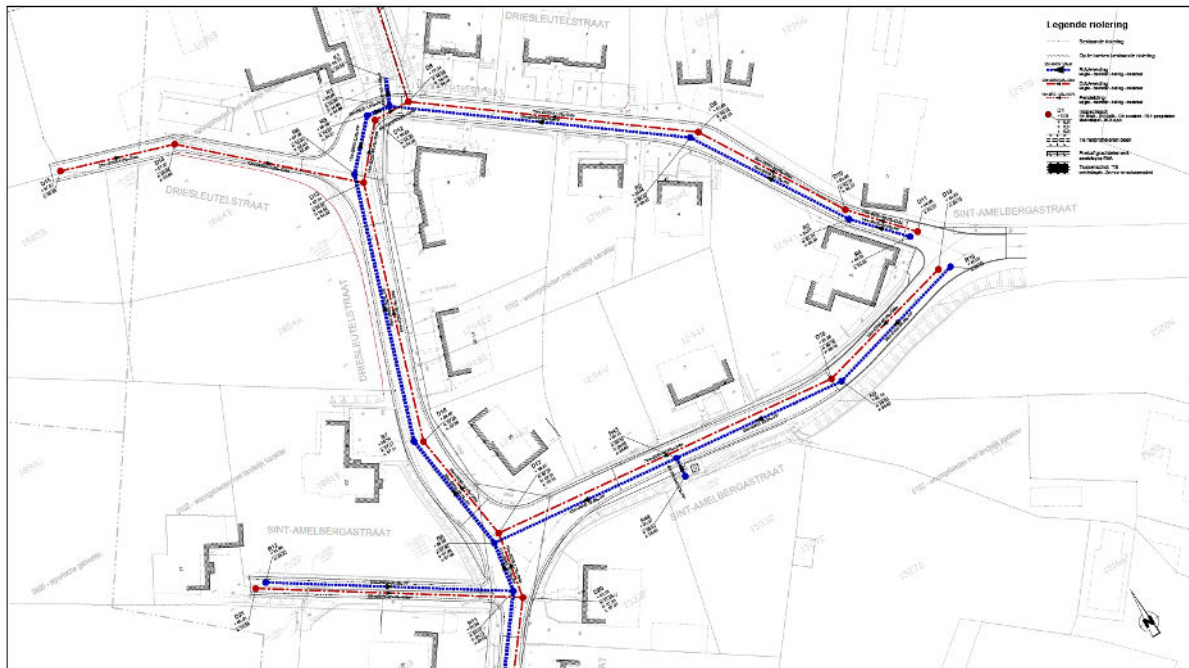
Figuur 21: Typeprofiel van de ontworpen kasseiweg (bron: Sweco)

Figuur 22: Lengteprofiel van de Kloosterweg, detail uit bijlage (bron: Sweco)

Zone 3

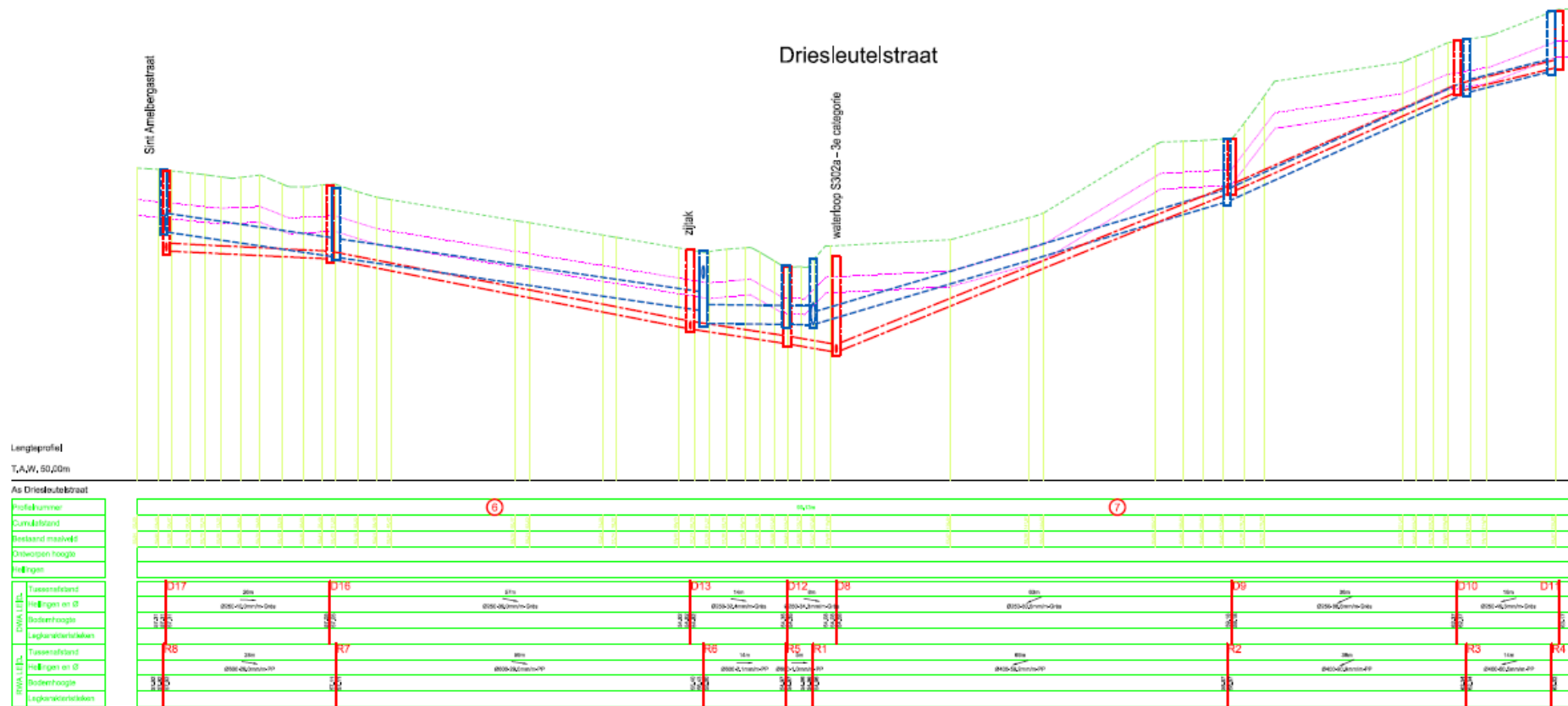
Voor de Driesleutelstraat tussen de huisnummers 1 en 11 (met noordwest-zuidoost oriëntering) hebben de **nieuwe DWA en RWA-leidingen** (zie Figuur 23) dezelfde afmetingen als in de Sint-Amelbergstraat. Tussen huisnummer 8 en 16 (deel met noord-zuid oriëntatie) wordt de RWA-leiding echter breder, tot 600 mm in diameter. Het wegdek heeft een opbouw zoals hierboven beschreven (zie Figuur 24). De DWA ligt gemiddeld tussen 2,20 en 2,5 m onder het bestaande maaiveld, terwijl de RWA tussen 1,7 en 2 m diep ligt (zie Figuur 25).

Figuur 23: Ontworpen toestand van zone 3 (DWA, RWA), detail uit bijlage (bron: Sweco)

Figuur 24: Ontworpen toestand van zone 3 (weg), detail uit bijlage (bron: Sweco)

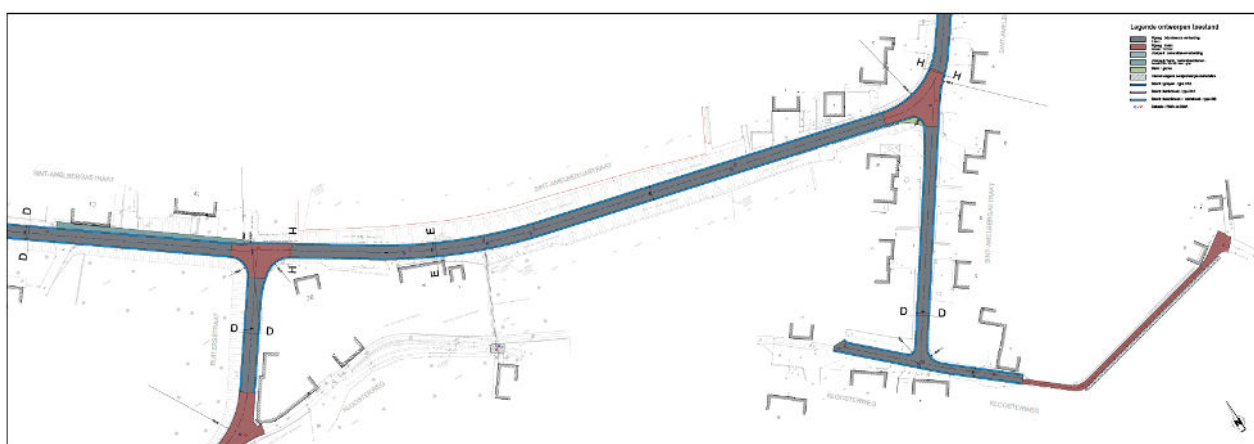
Figuur 25: Lengteprofiel van de Driesleutelstraat (zone 3), detail uit bijlage (bron: Sweco)

Zone 4

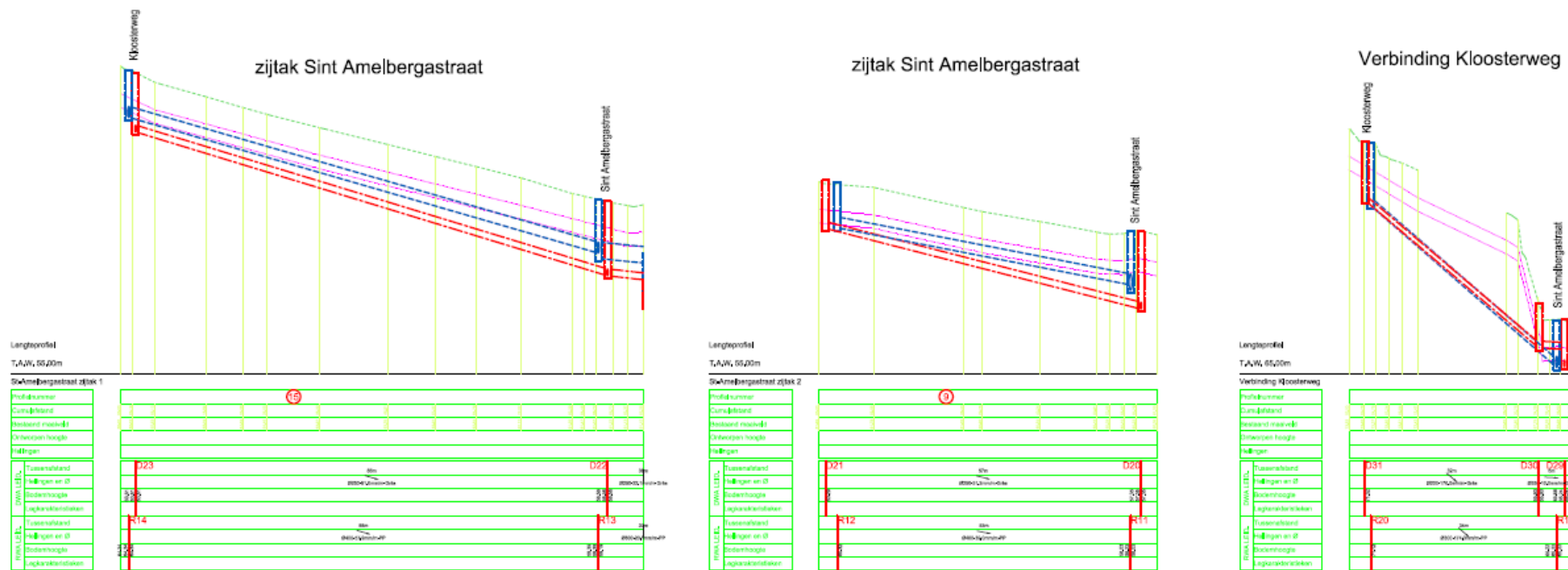
De DWA en RWA-leidingen en het nieuwe wegdek in de Sint-Amelbergastraat en de Kloosterweg zijn reeds beschreven bij zone 2 (zie boven; Figuur 26, Figuur 27). Ter hoogte van Sint-Amelbergastraat nr. 36 wordt een noord-zuid georiënteerde verbinding van **DWA en RWA** voorzien met deze van de Kloosterweg. Deze liggen ongeveer 2 m onder de berm die beide straten scheidt (zie Figuur 28). Ook onder de holle weg komt een nieuwe RWA en DWA (zie Figuur 29, Figuur 30).

Figuur 26: Ontworpen toestand van zone 4 (DWA, RWA), detail uit bijlage (bron: Sweco)

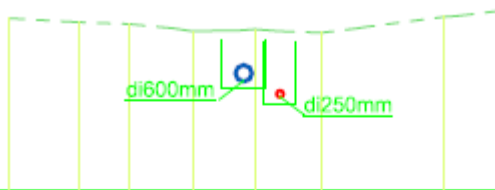

Figuur 27: Ontworpen toestand van zone 4 (weg), detail uit bijlage (bron: Sweco)

Figuur 28: Lengteprofiel van de zijtakken van de Sint-Amelbergastraat in zone 4, detail uit bijlage (bron: Sweco)

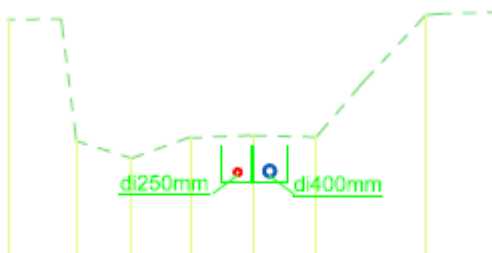
dwarsprofiel 11
T.A.W. 54.00m

Best. Hoogte	61.01	60.85	60.78	60.49	60.56	60.42	61.06	61.32
Ontw. Hoogte								
Tussenafstand								
B.O.K. riolering				58.48	57.81			

Figuur 29: Dwarsprofiel van de Sint-Amelbergstraat ter hoogte van zone 2, detail uit bijlage (bron: Sweco)

dwarsprofiel 12
T.A.W. 59.00m

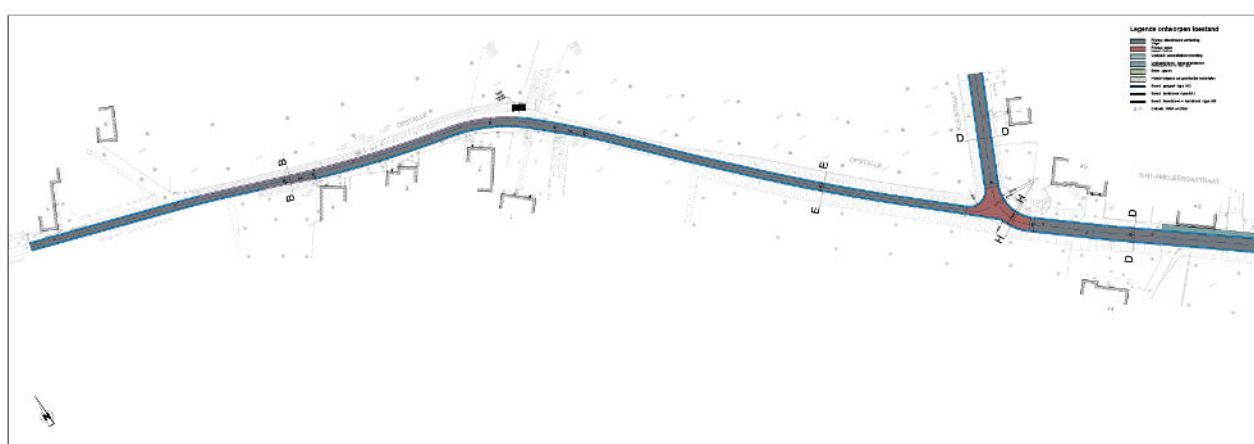
Best. Hoogte	68.66	63.72	63.02	63.85	63.94	63.88	68.83	68.96
Ontw. Hoogte								
Tussenafstand								
B.O.K. riolering				62.33	62.30			

Figuur 30: Dwarsprofiel van de Sint-Amelbergstraat ter hoogte van zone 4, detail uit bijlage (bron: Sweco)

Zone 5

De **nieuwe RWA-leiding** onder de Sint-Amelbergstraat stopt ter hoogte van huisnummers 44-45 (zie Figuur 33). De DWA-leiding loopt verder door onder de rijweg richting de Kleistraat, waar deze ca. 1,44 m onder het maaiveld komt te liggen. Aan de splitsing van de Sint-Amelbergstraat in Opstalle en de Kleistraat, bestaat het wegdek wederom uit keien (opbouw: 65 cm; zie Figuur 31).

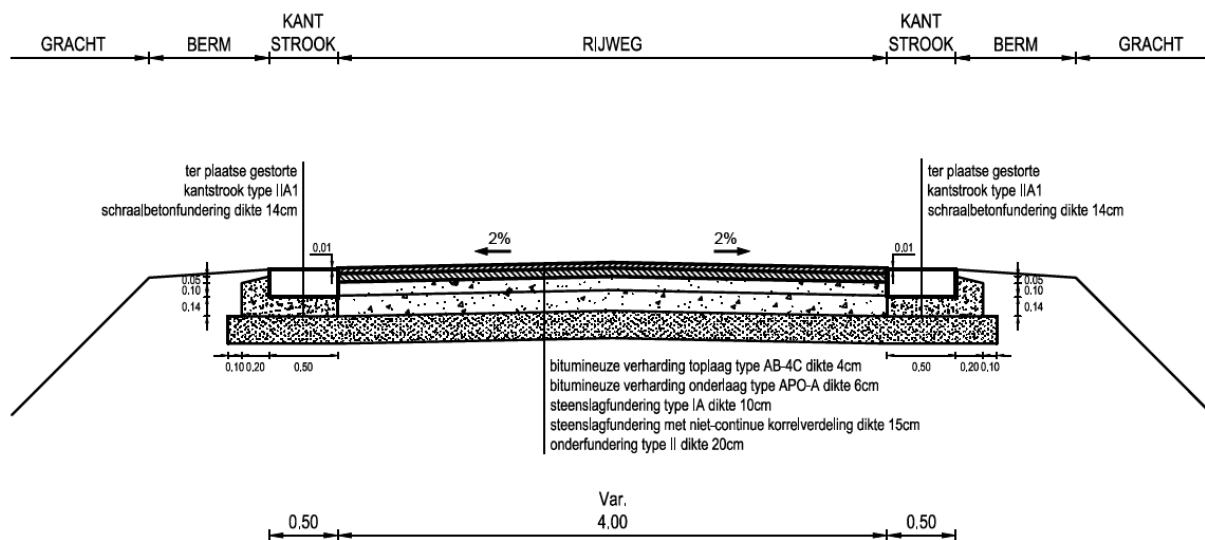
Onder het **wegdek** van Opstalle tussen huisnummers 1 en 5 wordt een nieuwe DWA-leiding gelegd (diam.: 200 mm; lengte: 171 m; zie Figuur 34 en Figuur 35), op een gemiddelde diepte van 1,6 m onder het bestaande maaiveld. De **grachten** aan beide zijden van de weg worden **geherprofileerd** (Figuur 32). Aan het einde van dit tracé begint een 152 m-lange **persleiding** (diam.: 75 mm) tot aan het kruispunt van Opstalle met de Sint-Amelbergstraat. Deze ligt gemiddeld 1,55 m onder het bestaande maaiveld (zie Figuur 36). Het wegdek van Opstalle heeft dezelfde opbouw als de reeds besproken geasfalteerde wegen (55 cm).

Figuur 31: Ontworpen toestand van zone 5 (weg), detail uit bijlage (bron: Sweco)

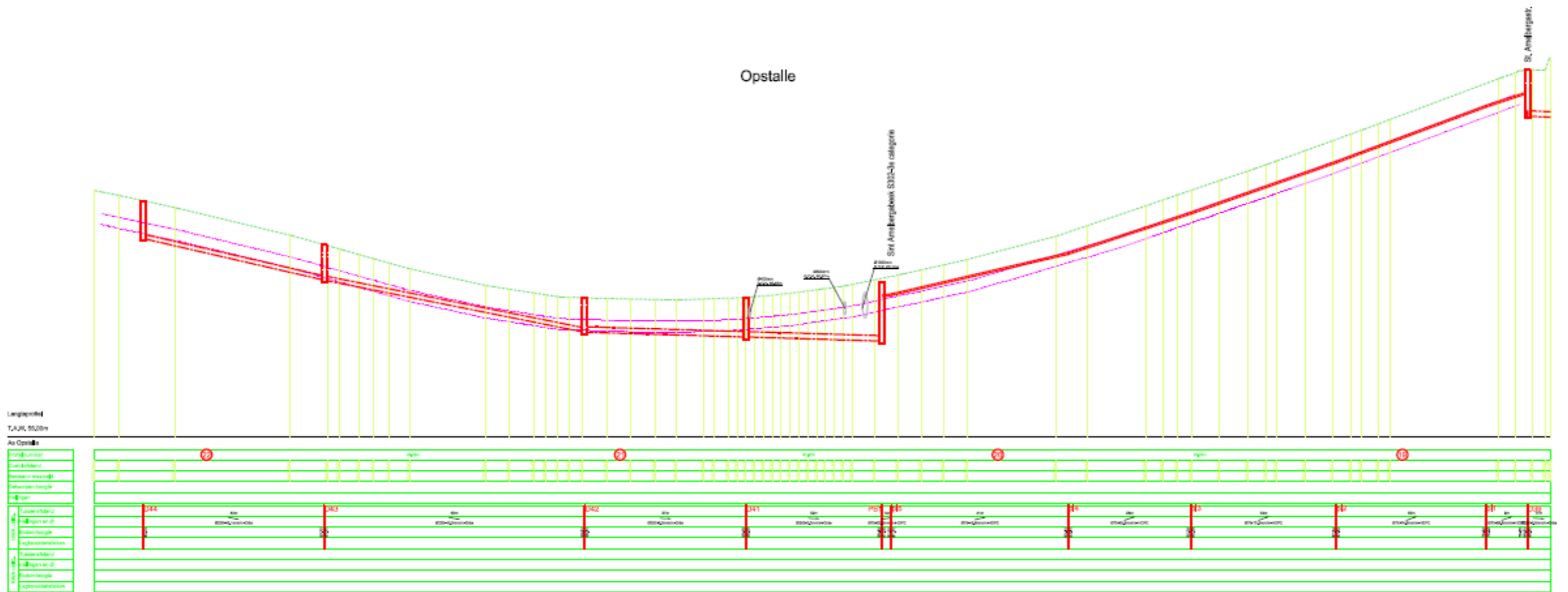
TYPE DWARSPROFIEL BB (grachten aan beide zijden)

schaal: 1/50

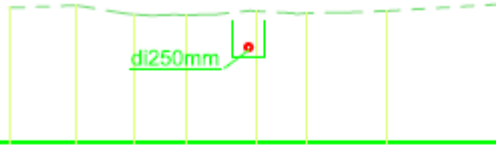
Figuur 32: Typeprofiel van de ontworpen rijbaan (bron: Sweco)

Figuur 34: Lengteprofiel van Opstalle (zone 5), detail uit bijlage (bron: Sweco)

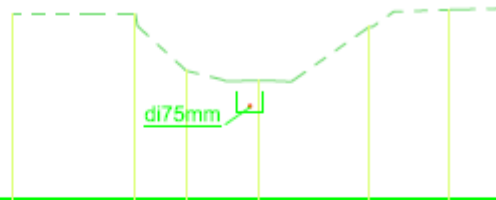
dwarsprofiel 21
T.A.W. 56.00m

Best. Hoogte	61.49	61.59	61.22	61.19	61.36	61.27	61.36	61.62
Ontw. Hoogte								
Tussenafstand								
B,O,K, riolering	59.76							

Figuur 35: Dwarsprofiel van Opstalle, detail uit bijlage (bron: Sweco)

dwarsprofiel 19
T.A.W. 65.00m

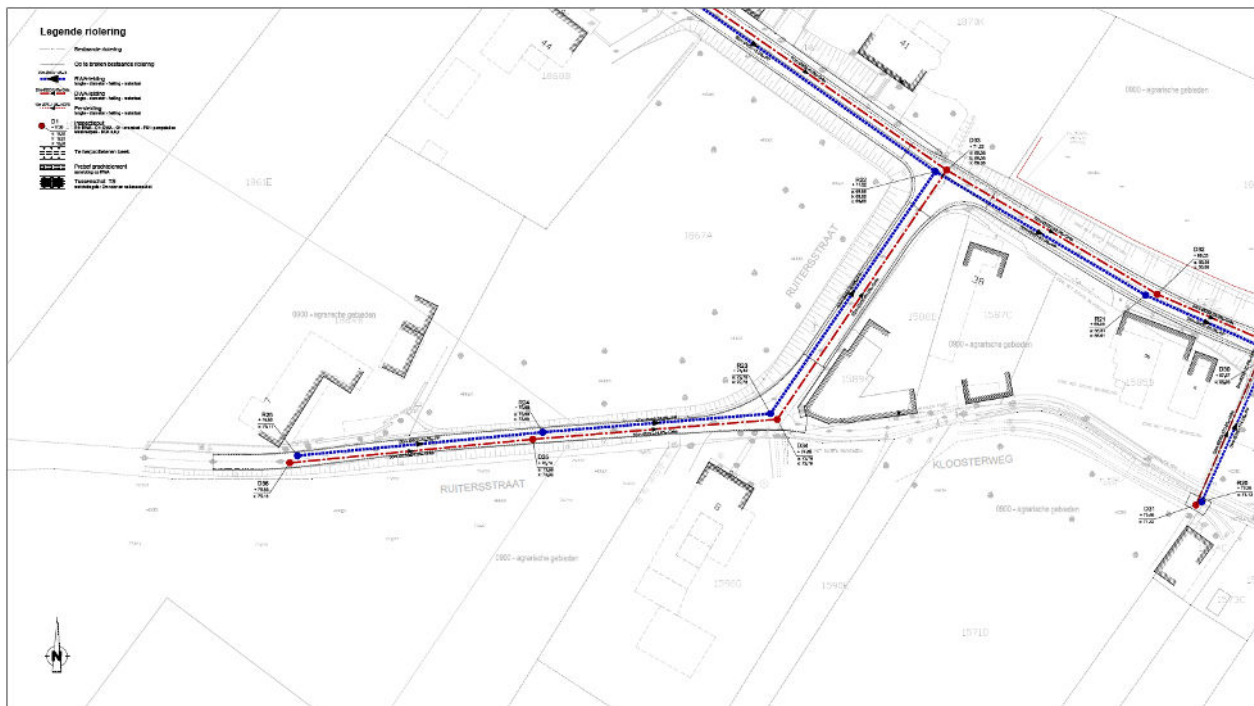

Best. Hoogte	72.55	72.55	70.26	69.86	72.05	72.73	72.78
Ontw. Hoogte							
Tussenafstand							
B,O,K, riolering	68.78						

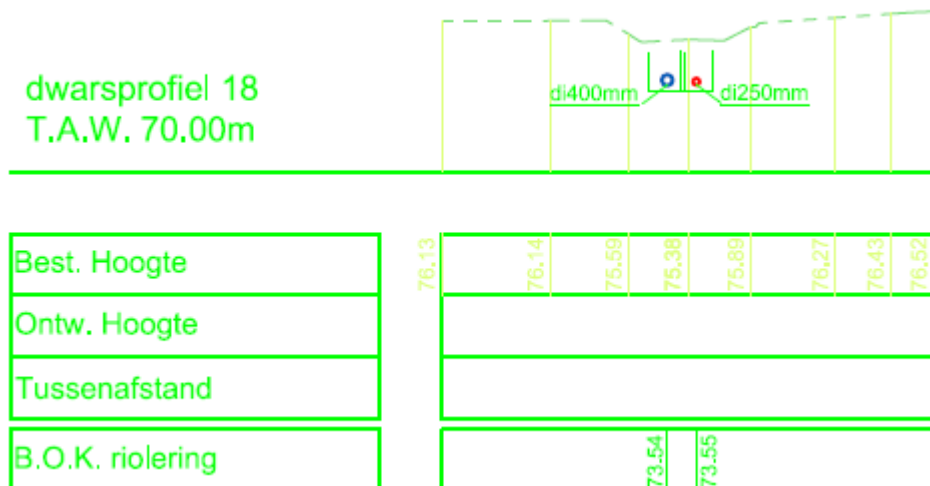
Figuur 36: Dwarsprofiel van Opstalle ter hoogte van de persleiding, detail uit bijlage (bron: Sweco)

Zone 6

De **nieuwe DWA- en RWA-leidingen** in de Ruitersstraat (zie Figuur 37) hebben dezelfde afmetingen als deze in de Sint-Amelbergastraat, waar ze op aansluiten. Ze zullen over een respectievelijke afstand van 162 m en 157 m worden aangelegd. Ze liggen gemiddeld 1,8 m – 2,2 m onder het bestaande maaiveld (zie Figuur 38 en Figuur 41). Het noord-zuid georiënteerde deel van de rijweg (Figuur 39) is geasfalteerd (opbouw: 55 cm), maar het oost-west georiënteerde deel is een beschermde kasseistrook (zie Figuur 40). De **rijweg**, gemiddeld 3,2 m breed, zal dus opnieuw in keien worden aangelegd (opbouw: 65 cm).

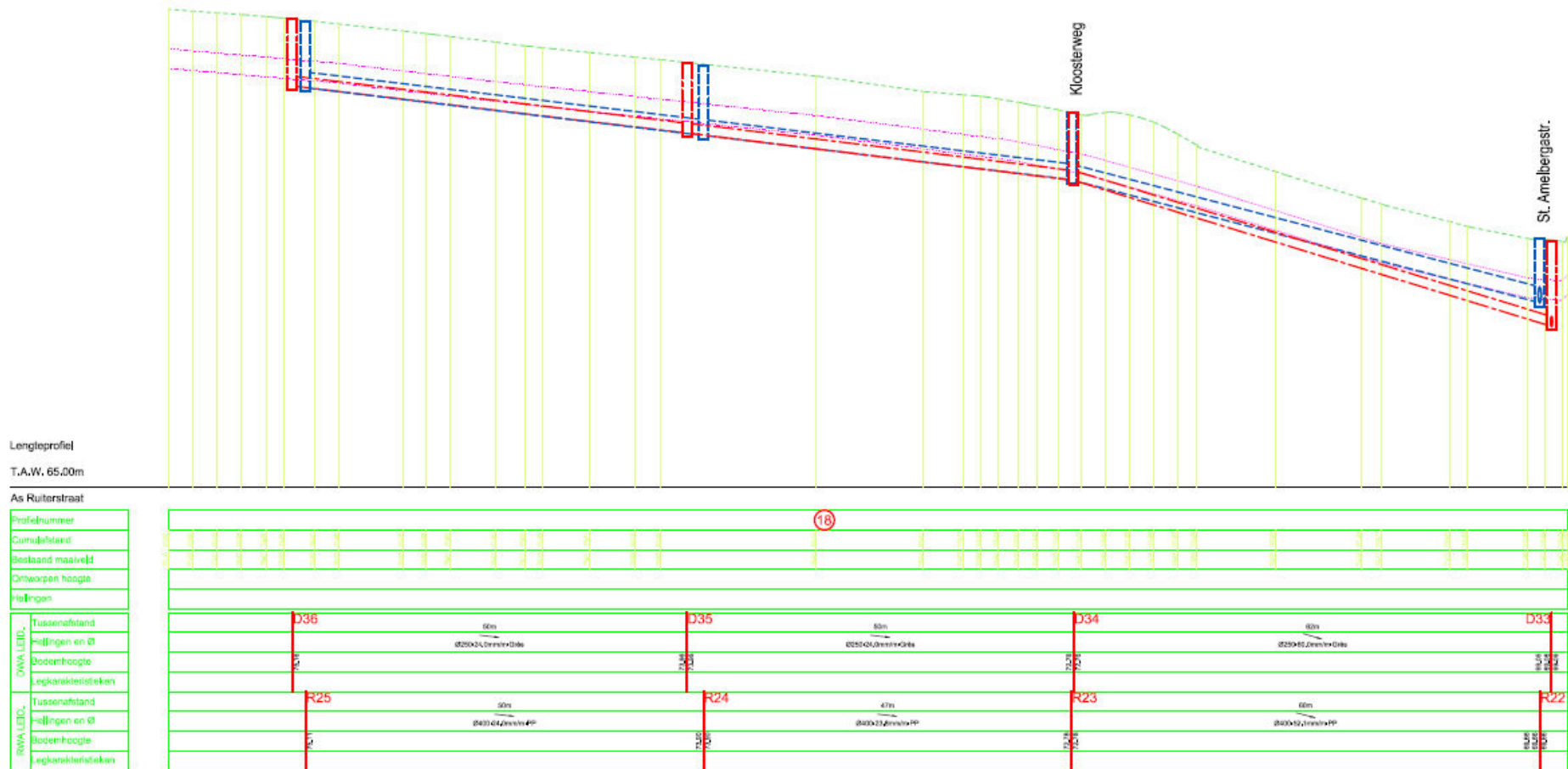
Figuur 37: Ontworpen toestand van zone 6 (DWA, RWA), detail uit bijlage (bron: Sweco)

Figuur 38: Dwarsprofiel van de Ruitersstraat ter hoogte van het kassegedeelte, detail uit bijlage (bron: Sweco)

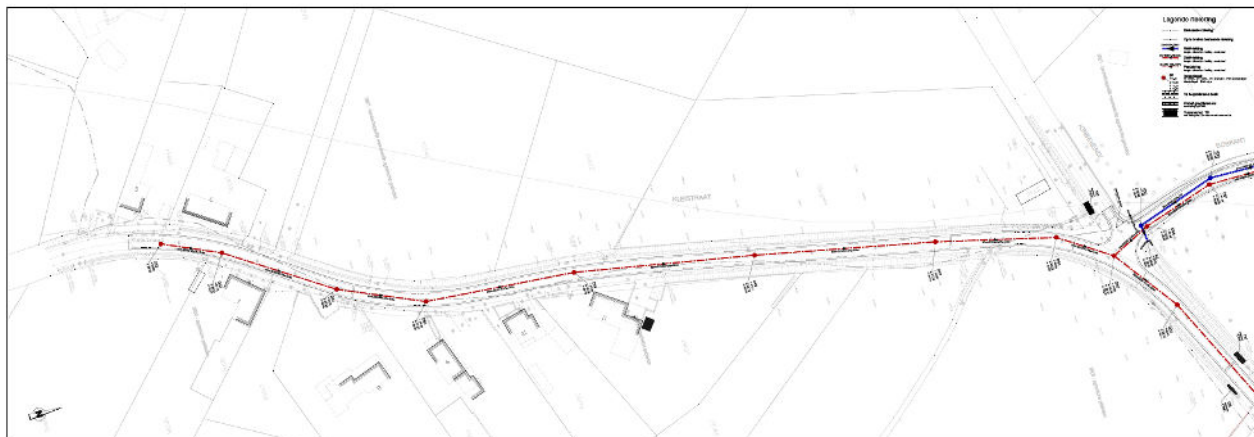
Ruiterstraat

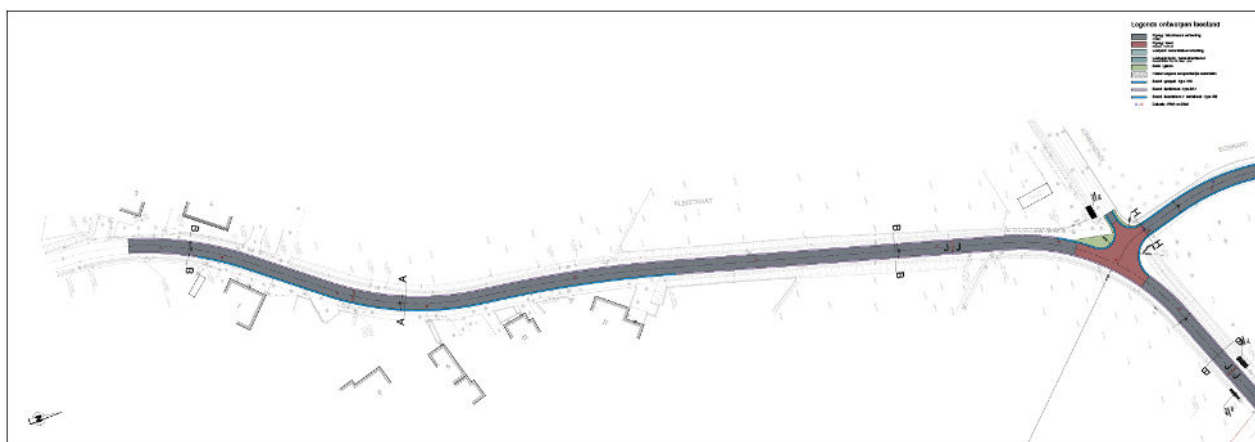
Figuur 41: Lengteprofiel van de Ruiterstraat in zone 6, detail uit bijlage (bron: Sweco)

Zone 7-8

Onder de Kleistraat wordt enkel een nieuwe **DWA** voorzien (diam.: 250 mm), over een lengte van 582 m (zie Figuur 42 - Figuur 45). Deze ligt gemiddeld 1,8 m tot 2 m onder het bestaande maaiveld (zie Figuur 46). De bestaande grachten langs de weg worden behouden (zie Figuur 47). De opbouw van het 5,6 m brede geasfalteerde **wegdek** bedraagt 55 cm. Enkel ter hoogte van de kruispunten met Boskant en de Bronstraat bestaat het wegdek uit keien (opbouw: 65 cm).

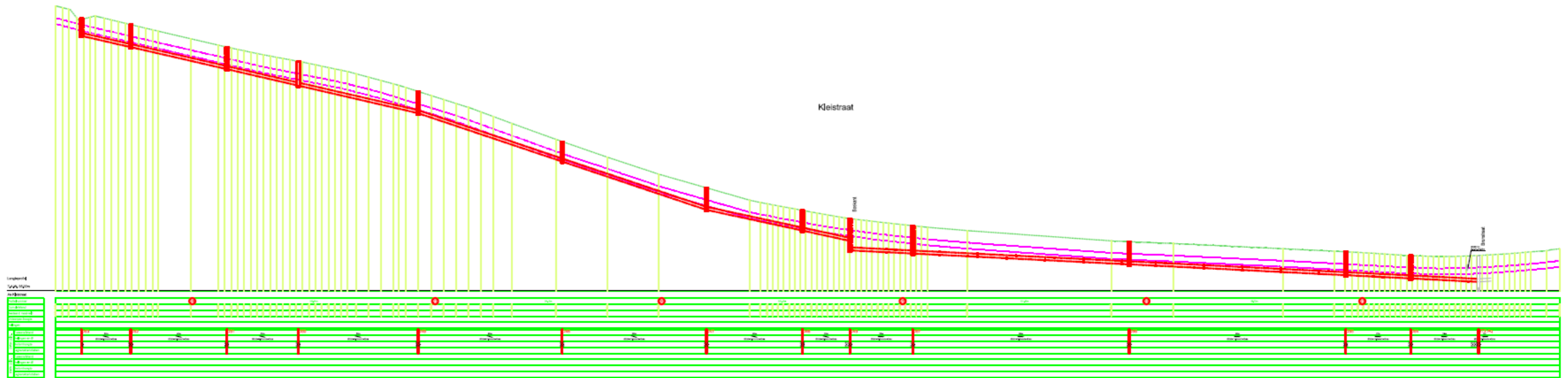

Figuur 42: Ontworpen toestand van zone 7 (DWA), detail uit bijlage (bron: Sweco)

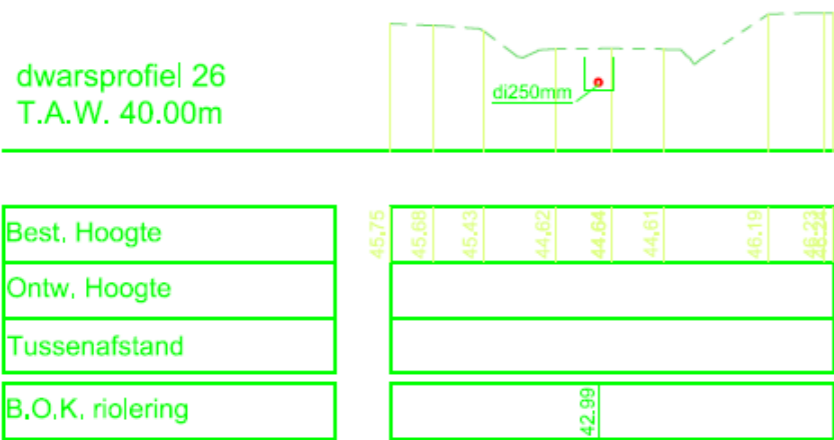

Figuur 43: Ontworpen toestand van zone 7 (weg), detail uit bijlage (bron: Sweco)

Figuur 46: Lengteprofiel van de Kleistraat (zone 7-8), detail uit bijlage (bron: Sweco)

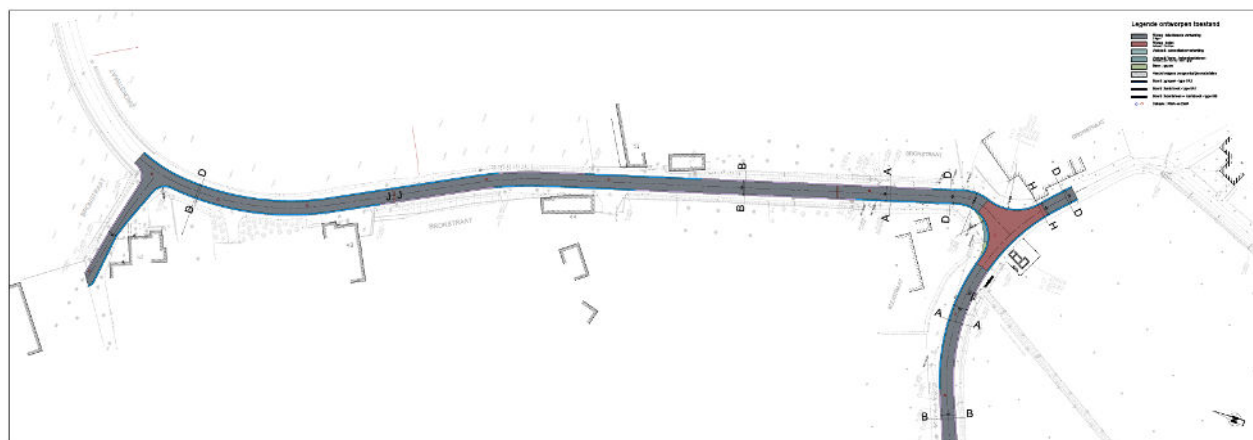
Figuur 47: Dwarsprofiel van de Kleistraat in zone 7, detail uit bijlage (bron: Sweco)

Zone 9

Voor het gedeelte van de Bronstraat tussen huisnummer 50 en het kruispunt met de Kleistraat wordt een nieuwe **DWA** voorzien (diam.: 250 mm; zie Figuur 48 - Figuur 49). Deze ligt ongeveer 1,8 m tot 2,10 m onder het bestaande maaiveld in het noordelijk deel, en tot 2,7 m diep ter hoogte van de kruising met de Kleistraat (zie Figuur 50). De bestaande grachten langsheen de rijbaan worden behouden (Figuur 51). De opbouw van de 5,6 m brede **wegkoffer** is 55 cm, het wegdek is in asfalt.

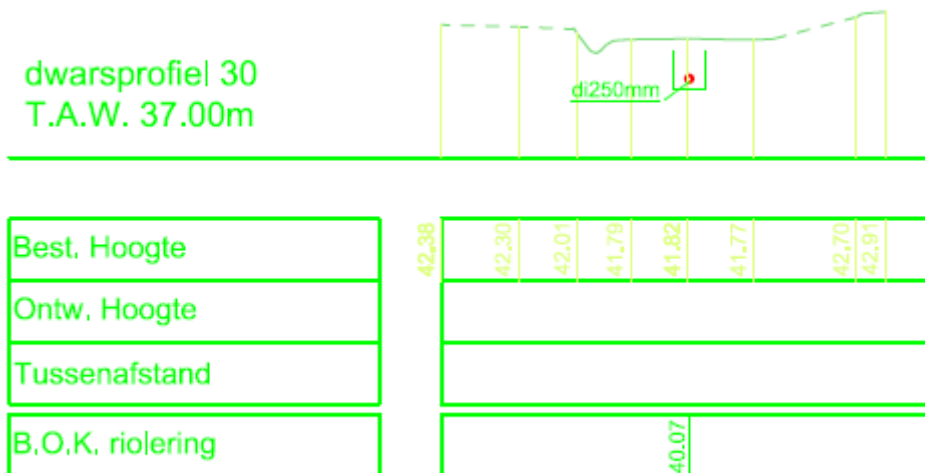
Figuur 48: Ontworpen toestand van zone 9 (DWA), detail uit bijlage (bron: Sweco)

Figuur 49: Ontworpen toestand van zone 9 (weg), detail uit bijlage (bron: Sweco)

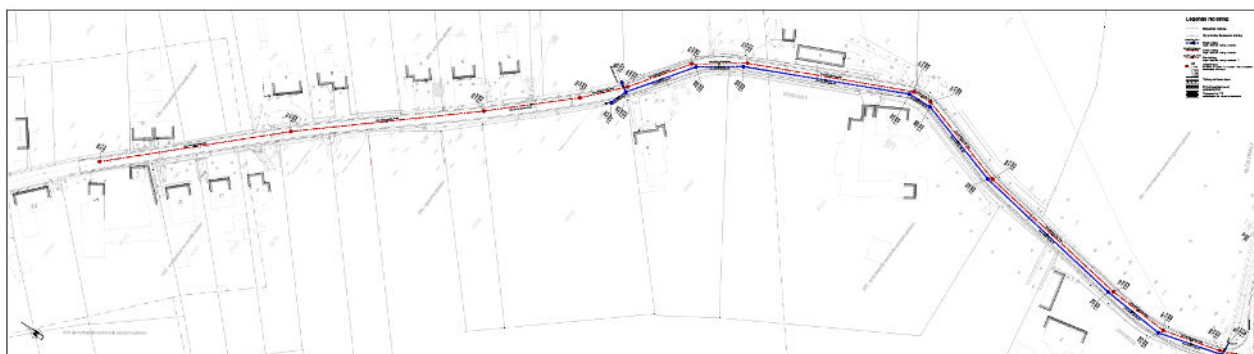
dwarsprofiel 30
T.A.W. 37.00m

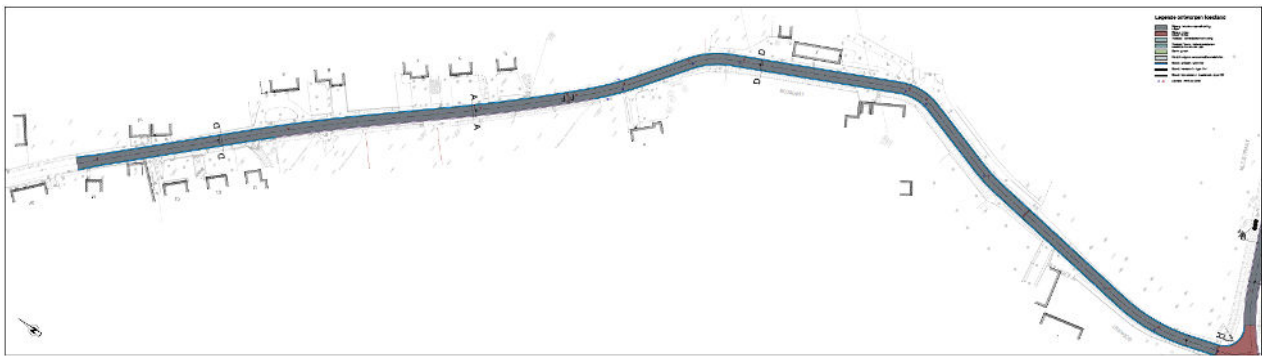
Figuur 51: Dwarsprofiel van de Bronstraat ter hoogte van zone 9, detail uit bijlage (bron: Sweco)

Zone 10

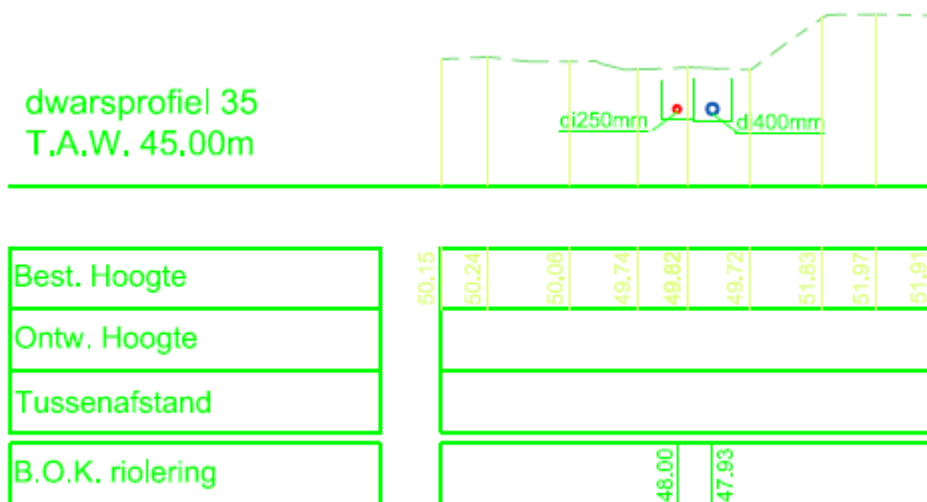
Onder het wegdek van Boskant wordt een nieuwe **DWA**-leiding voorzien (diam.: 250 mm) over een lengte van 524 m (zie Figuur 52 - Figuur 53). Deze ligt 1,8 m tot 2,2 m onder het bestaande maaiveld (zie Figuur 54 en Figuur 55). Aan de kruising met de Kleistraat loopt dit zelf op tot -2,6 m. Ter hoogte van huisnummer 4 gaat de bestaande gracht ten westen van de rijweg over in een **nieuwe RWA-leiding** onder het wegdek (diam.: 400 mm), over een lengte van 313 m. Deze loopt parallel met en op dezelfde diepte als de DWA, al zit de aansluiting op de RWA van de Kleistraat slechts op 1,5 m onder het bestaande maaiveld. De opbouw van de 5,6 m brede **wegkoffer** bedraagt 55 cm. Het wegdek is geasfalteerd.

Figuur 52: Ontworpen toestand van zone 10 (DWA, RWA), detail uit bijlage (bron: Sweco)

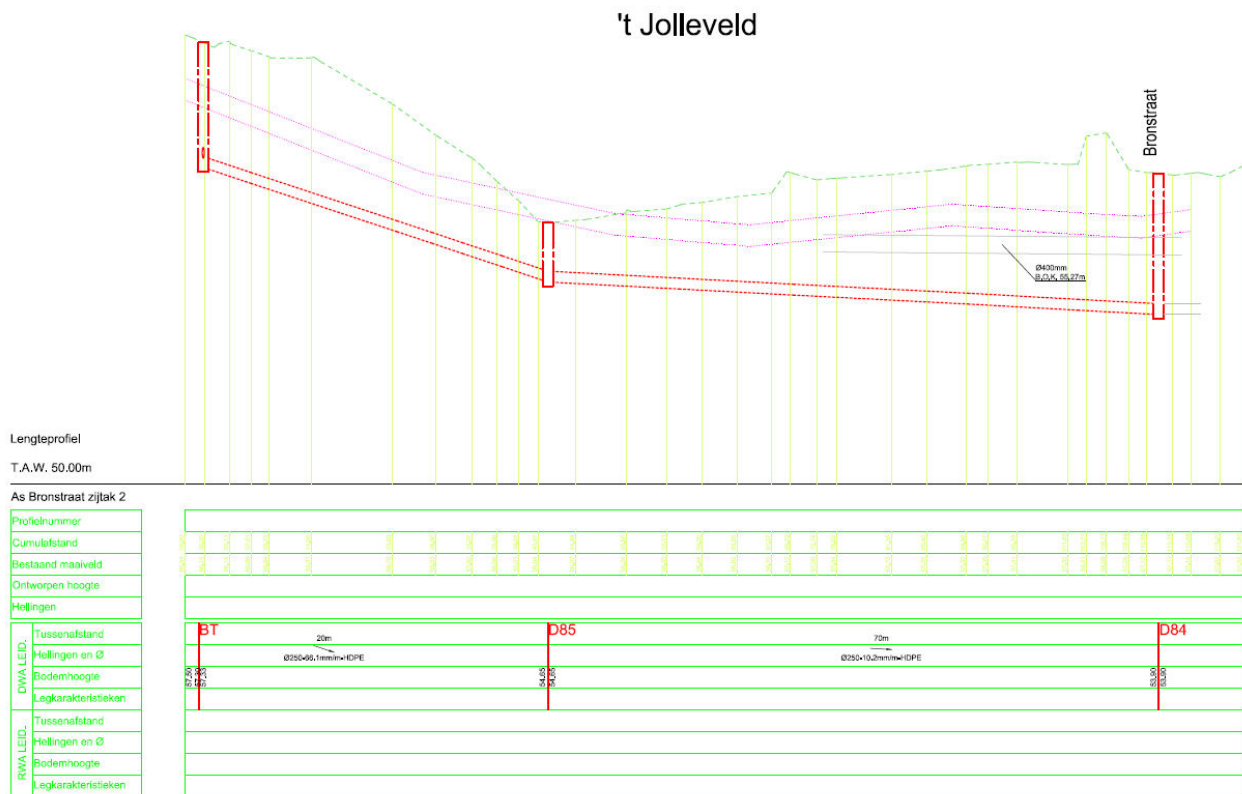
Figuur 53: Ontworpen toestand van zone 10 (weg), detail uit bijlage (bron: Sweco)

Figuur 54: Dwarsprofiel van Boskant, detail uit bijlage (bron: Sweco)

Figuur 57: Lengteprofiel van het Jolleveld (zone 11), detail uit bijlage (bron: Sweco)

SAMENVATTEND

kan gesteld worden dat de belangrijkste bodemingrepen worden veroorzaakt door de aanleg van nieuwe DWA- en RWA-leidingen die onder het wegdek zal worden aangelegd. De oude wegkoffer en sommige bestaande rioleringen zullen daarom worden opgebroken. De nieuwe leidingen zijn gemiddeld 250 mm (DWA) en 400 tot 600 mm (RWA) in diameter en liggen, afhankelijk van de microtopografie, ca. 1,5 tot 3,8 m onder het bestaande maaiveld.

De bestaande grachten die her en der langs de rijweg liggen, worden behouden en geherprofileerd.

De nieuwe wegkoffer is 55 cm in opbouw indien asfalt wordt gebruikt, en 65 cm als er met kasseien wordt gewerkt.

2.1.3 DE ONDERZOEKSOPDRACHT

2.1.3.1 VRAAGSTELLING

Het bureauonderzoek ten behoeve van de vergunningsaanvraag voor de riolerings- en wegenwerken heeft tot doel om op basis van bestaande bronnen informatie te verzamelen over de aan- of afwezigheid van een archeologische site op het terrein, de karakteristieken en bewaringstoestand ervan, de relatie met het landschap, de waarde ervan en de wijze waarop met het terrein moet omgegaan worden bij de geplande bodemingrepen. Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?
- Wat is de landschapshistoriek van het terrein?
- Welke gebruiksevolutie kende het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?
- Wat is het wetenschappelijk kennispotentieel van een eventueel aanwezige archeologische site op lokaal, regionaal en op Vlaams niveau?
- Wat is de aard en waardering van het kennispotentieel?
- Is er verder vooronderzoek noodzakelijk en welke vorm dient dit aan te nemen?

2.1.3.2 DE RANDVOORWAARDEN

Niet van toepassing.

2.1.4 WERKWIJZE EN STRATEGIE VAN HET VOORONDERZOEK

2.1.4.1 MOTIVERING VAN DE ONDERZOEKSSTRATEGIE, -METHODEN EN -TECHNIEKEN

STRATEGIE

In deze nota wordt een **bureauonderzoek** uitgevoerd **voor een zone die gekenmerkt wordt door een lage dichtheid aan bebouwing in het verleden**. Dit type onderzoek heeft als bijkomend doel de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied te kennen. Daarvoor wordt bijzondere aandacht besteed aan de relevante ecologische en aardkundige gegevens en bronnen

Dit bureauonderzoek moet uiteindelijk leiden tot een gemotiveerd advies of, en welke, maatregelen van verder vooronderzoek (met of zonder ingreep in de bodem) op het projectgebied noodzakelijk zijn.

METHODEN EN TECHNIEKEN

Met het oog op een gemotiveerd advies is enerzijds landschappelijk, historisch en archeologisch bronnen- en online beschikbare georeferentie kaartenmateriaal geconsulteerd en zijn eventuele (recente) verstoringen binnen het projectgebied geïnventariseerd, met het oog op het opstellen van een archeologisch verwachtingspatroon. Anderzijds is de impact van de werken op de ondergrond geëvalueerd. Deze impact werd afgewogen ten aanzien van het te veronderstellen verwachtingspatroon, op basis waarvan uiteindelijk een gemotiveerd advies kan opgesteld worden.

2.1.4.2 ORGANISATIE VAN HET BUREAUONDERZOEK

Alle hieronder vernoemde bronnen zijn geconsulteerd door de assistent archeoloog Sadi Maréchal. Opmaak van de figuren en de georeferentie geschiedde door Sadi Maréchal. Inhoudelijke afwegingen en keuzes zijn in overleg geschied tussen Sadi Maréchal, Arne Verbrugge en Bart Cherretté.

2.1.4.3 ASPECTEN WAARVOOR HET ADVIES VAN SPECIALISTEN WERD INGEROEPEN

Niet van toepassing.

2.1.4.4 ASPECTEN WAARVOOR ALGEMENE WETENSCHAPPELIJKE ADVISERING WERD INGEROEPEN

Niet van toepassing.

2.1.4.5 MOTIVERING VAN DE GESELECTEERDE BRONNEN

Tijdens het bureauonderzoek is een analyse gemaakt van de **bodemsoorten**. Daarnaast werd onderzocht waar mogelijk afgedekte bodems en/of resten uit de prehistorie of jongere periodes kunnen verwacht

worden. De aardkundige gegevens zijn online opgezocht via de Bodemverkenner (www.dov.vlaanderen.be) en de Geopunt-kaart (www.geopunt.be), de kaarten zelf zijn geraadpleegd via WMS in een GIS-omgeving. Verdeler van deze kaarten is de Databank Ondergrond Vlaanderen.

Het belangrijkste beschikbare **historisch kaartmateriaal** is vooral geraadpleegd om de grondgebruiksgeschiedenis van het onderzoeksgebied van de laatste eeuwen zo goed mogelijk te kennen. Deze informatie uit het historische kaartmateriaal kan een impact hebben op de kwaliteit van het eventueel oudere bodemarchief. Het historisch kaartmateriaal is gegeorefereerd geraadpleegd via WMS in een GIS-omgeving. Verdeler van het kaartenmateriaal is het Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen.

Voor het archeologisch kader is de Centrale Archeologische Inventaris (**CAI**) geraadpleegd, alsook de beschikbare literaire bronnen.

De **ontwerpplannen** zijn door studiebureau Sweco en Stad Oudenaarde ter beschikking gesteld.

Alle gegevens werden hierna samengebundeld in voorliggende archeologienota.

2.2 ASSESMENTRAPPORT

2.2.1 METHODEN, TECHNIEKEN EN CRITERIA

Het assessmentrapport omvat alle informatie afkomstig uit het **bureauonderzoek**: dit zijn alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal en bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Vanuit deze assessment van het plangebied moet een goede motivering mogelijk zijn over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen maatregelen.

Een waardevol assessment van het archeologisch potentieel van een projectgebied op basis van een bureauonderzoek is enkel mogelijk indien de bronnen voldoende en afdoende relevante gegevens opleveren om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden. Bij afwezigheid of onvoldoende data zijn bijkomende maatregelen nodig om tot een correcte inschatting voor het projectgebied te komen.

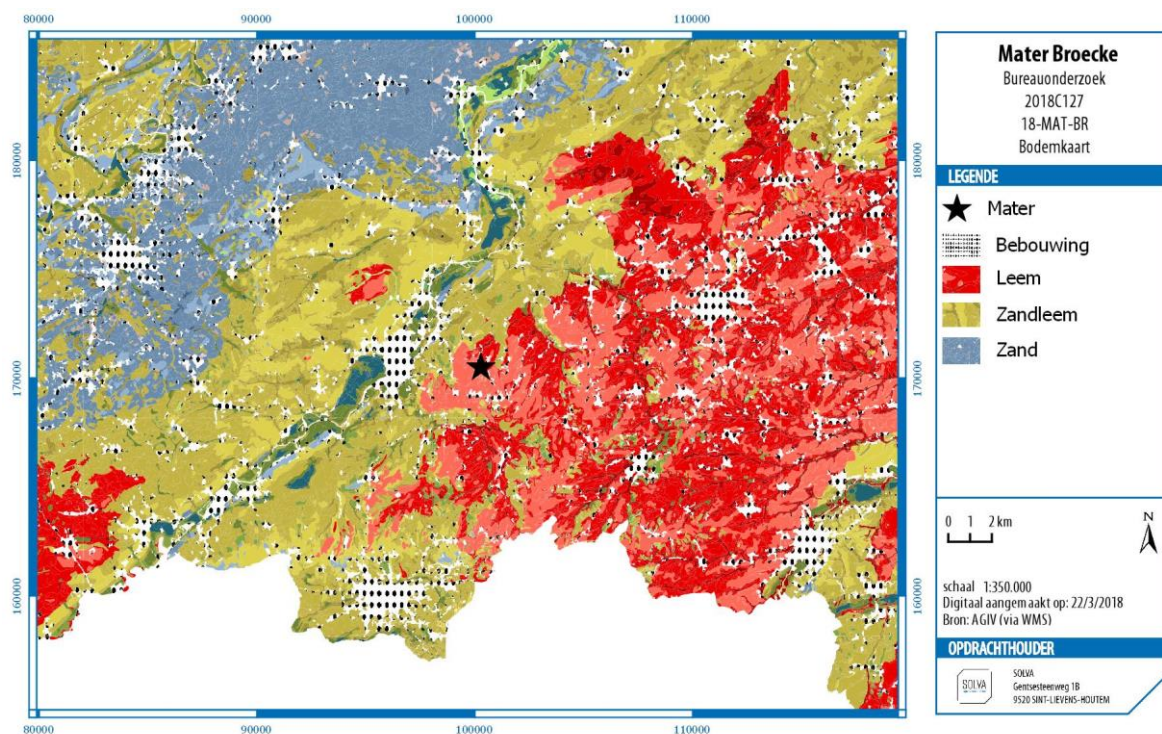
2.2.2 CONSERVATIE-ASSESSMENT

Alle gegenereerde data die in het kader van deze archeologienota tot stand komen, worden door **SOLVA** digitaal bewaard op een centrale server die dagelijks “in-huis” wordt geback-up’t en off-site wordt gekopieerd. Alle gegenereerde data en rapporten zijn geïntegreerd in de **SOLVA**-Archeologiedatabank raadpleegbaar. Een conservatie-assessment voor vondsten of stalen is bij dit bureauonderzoek niet van toepassing.

2.2.3 DE LANDSCHAPPELIJKE LIGGING VAN HET ONDERZOEKSGBIED EN ZIJN OMGEVING

2.2.3.1 ALGEMENE LANDSCHAPPELIJKE EN GEOGRAFISCHE SITUERING

Mater is gesitueerd in het zuidwesten van de provincie Oost-Vlaanderen, op zo'n 3 km ten oosten van Oudenaarde, in de Scheldevallei. De deelgemeente is gelegen in de leemstreek, maar het stadscentrum zelf is gekarteerd als antropogene zone (zie Figuur 58).

Figuur 58: Bodemkaart met aanduiding van de locatie van Mater (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 22/03/2018)

Het projectgebied situeert zich ten westen van de dorpskern, parallel met Kerkgate (zones 1 – 3 en 11), richting Natendries (zones 4 – 6) en ter hoogte van de toponiemen Kaster en Broeke (zones 7 – 10),

2.2.3.2 AARDKUNDIGE EN HYDROGRAFISCHE SITUERING

ALGEMENE GEOLOGISCHE EN GEOMORFOLOGISCHE SCHETS VAN DE REGIO³

Het projectgebied ligt in de ‘**ecoregio van de zuidwestelijke heuvelzone**’, en meer bepaald in het deel van het **Zuid-Vlaams lemig heuveldistrict**. Tot dit ecodistrict behoren de Vlaamse Ardennen, de Kesterberg en Oudenberg (Pajottenland), maar ook zijn uitlopers. Typisch binnen dit gebied is het voorkomen van veelvuldige bronnen, dit op de kleilaag van de Formatie van Gent, Lid van Merelbeke. Verder zijn ook de Diestiaanheuvels (ten zuiden) typerend voor het gebied. Het volledige gebied bezit (vrij) grote reliëfverschillen, met voornamelijk lemige afzettingen.

De sterke erosie op het einde van het tertiair en tijdens het pleistoceen veroorzaakte het huidige golvend tot sterk **golvend reliëf**. Dit levert een opeenvolging op van open kouters op de leemruggen en, in de beekdalen, depressies met een gesloten begroeiing. In het zuiden wordt het landschap bepaald door de zogenaamde Zuid-Vlaamse Heuvelrij. De valleien zijn daar zeer sterk ingesneden, soms bijna kloofdalen, en de ruggen zijn zacht hellend. Er is een opeenvolging te zien van langgerekte leemruggen met relatief vlakke delen en zachte hellingen, gescheiden door talrijke beekvalleien en depressies, die dikwijls begrensd zijn door een steile rand. Typisch is het voorkomen van asymmetrische dalen, door de ongelijkmatige afzetting van de loesspakketten tijdens de laatste ijstijd.

Het reliëf in het district is golvend tot sterk golvend, zelfs plaatselijk heuvelig in het zuidelijke deel, met hellingsgraden van 9 % en meer. Het wordt gekenmerkt door een opeenvolging van ruggen, afgewisseld met diep ingesneden beekvalleien en secundaire depressies. Het zuidelijk deel bestaat uit een aantal westzuidwest-oostnoordoost georiënteerde heuvelrijen, wier absolute hoogte van zuid naar noord progressief afneemt. De hoogste heuvelrij situeert zich in de buurt van de taal- en gewestgrens, met onder andere de Kluisberg, de Spinnessenberg, de Hotondberg, de Muziekberg, de Pottelberg en de Mont de Rode, maar ook de Oudenberg (Geraardsbergen). Op het raakpunt van de oost-west en noord-zuid gerichte heuvelkammen van de Vlaamse Ardennen bevindt zich het hoogste punt (d’Hoppe, 157,5m) in het bos van Pottelberg. Deze kam vormt de geologische ruggengraat van het fysisch landschap en is een onderdeel van een groter geheel van getuigenheuvels dat zich uitstrekt van Frans-Vlaanderen via het West-Vlaams Heuvelland, de Vlaamse Ardennen, het Pajottenland en het Hageland tot Midden-Limburg waar het tegen het Kempisch Plateau uitwigt. Een lagere, structurele kamlijn waarvan de hoogste delen met de hoogtelijn van 100 m flirten en die ten opzichte van het hydrografisch stelsel duidelijk contrasterend is, omvat van west naar oost volgende plateaus: Eikenberg-Kappelleberg-Boigneberg (Maarkedal), Varentberg-Hoogkouter (Horebeke), plateau Pottenberg-Leberg-Valkenberg (Brakel), Steenberg-Potaardeberg (Zottegem) en tenslotte de Biezelenberg (Herzele). Vermits de weerstandbiedende ijzerzandsteenlagen er volledig weggespoeld zijn, profileren deze plateaus zich als open akker- en kouterlandschappen.

Bodems

De **bodemseries** worden gerangschikt in twee groepen. Enerzijds de plateau- en hellinggronden met hoofdzakelijk (niet tot sterk gleyige) diepe leemgronden (meer dan 80 cm dik) met een al dan niet (sterk) gevlekte textuur B-horizont. Verspreid, maar vooral langs de valleiranden komen ondiepe leemgronden met textuur B-horizont voor, met een zand- of kleisubstraat beginnend op geringe diepte, evenals beperkte oppervlakten zandleem- en kleigronden met een niet bepaalde profielontwikkeling. Plaatselijk, op enkele hoge toppen en steile hellingen, dagzoomt het tertiair kleiig of zandig materiaal.

Anderzijds zijn er de vallei- en depressiegronden, met dominantie van jonge leem- of zandleembodems zonder profielontwikkeling.

---

³ We baseren ons voor deze beschrijving op de definitie en karakterisering van de ecodistricten in Vlaanderen. In het concept ‘ecodistrict’ worden diverse geologische, geomorfologische, bodemkundige, hydrografische en historisch-geografische aspecten, die ook een determinerende invloed hebben gehad op het menselijk handelen in het verleden, in relatie tot elkaar besproken: Sevenant et al. 2002.

Het noordelijk gebied wordt plaatselijk gedomineerd door zandleemgronden, evenals het gebied rondom de alluviale vlakte van de Dender en de Bellebeek.

De beekalluvia staan onder invloed van een permanente grondwatertafel, die aan een regelmatige seizoenschommeling onderhevig is. Op de plateau- en hellinggronden ligt de watertafel zeer diep, behalve waar stuwwater en bronniveaus voorkomen. Deze bronniveaus treden overal op waar watervoerende lagen van het tertiair substraat dagzomen.

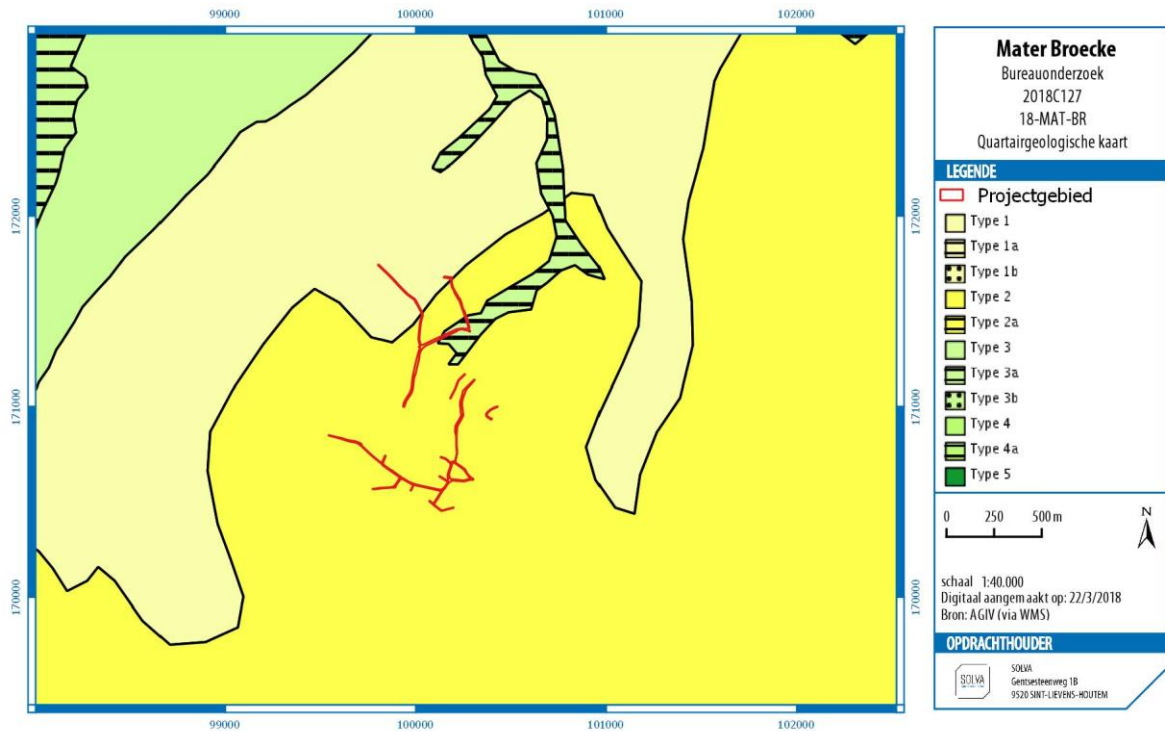
Geologie

Tijdens het **tertiair** werden door de zee verschillende zand- en kleilagen afgezet, achtereenvolgens de Formatie van Kortrijk, Formatie van Tielt, Formatie van Gent, Formatie van Lede, Formatie van Maldegem en Formatie van Diest. Na daling van de zeespiegel werden deze sedimenten in het **pleistoceen** (quartaair) door erosie aangetast, en dan voornamelijk de zandige formaties. De kleiige lagen boden meer weerstand aan de erosie en vormden de heuveltoppen van het tertiair reliëf. Hierdoor vormt de Formatie van Gent nu het hoofdsubstraat, en zijn de Formatie van Lede en Maldegem nog slechts op de heuvelruggen te vinden. Van de Formatie van Diest zijn nog slechts enkele relictten over op de hoogste toppen (Vlaamse Ardennen en heuvels ten zuiden van Geraardsbergen). Tijdens de laatste ijstijd werd dit landschap bedekt met niveo-eolische leem (0 tot 15 m). Onder invloed van de overheersende westenwinden tijdens het weichselglaciaal werden de naar het westen gerichte hellingen slechts met een dunne laag löss bedekt. Op plaatsen die tegen de dominerende winden beschermd waren (de oostelijk gerichte hellingen en de kleinere plateaus) is de lössmantel zeer dik. De tertiaire lagen komen slechts op een zeer beperkt aantal plaatsen aan het oppervlak.

Gedurende het **holoceen** had eerst een riviererosie van het pleistocene leemdek plaats. De beekvalleien werden verder uitgediept en er ontstonden ook secundaire depressies. De vallei van de Dender bijvoorbeeld werd uitgeschuurd tot op de leperiaanse kleilagen. Later werd de vallei gedeeltelijk opgevuld met lemig alluvium en venig materiaal. Ten gevolge van ontbossing in recente tijden trad hellingserosie op; het meeste afgespoelde materiaal werd als colluvium afgezet aan de voet van de hellingen.

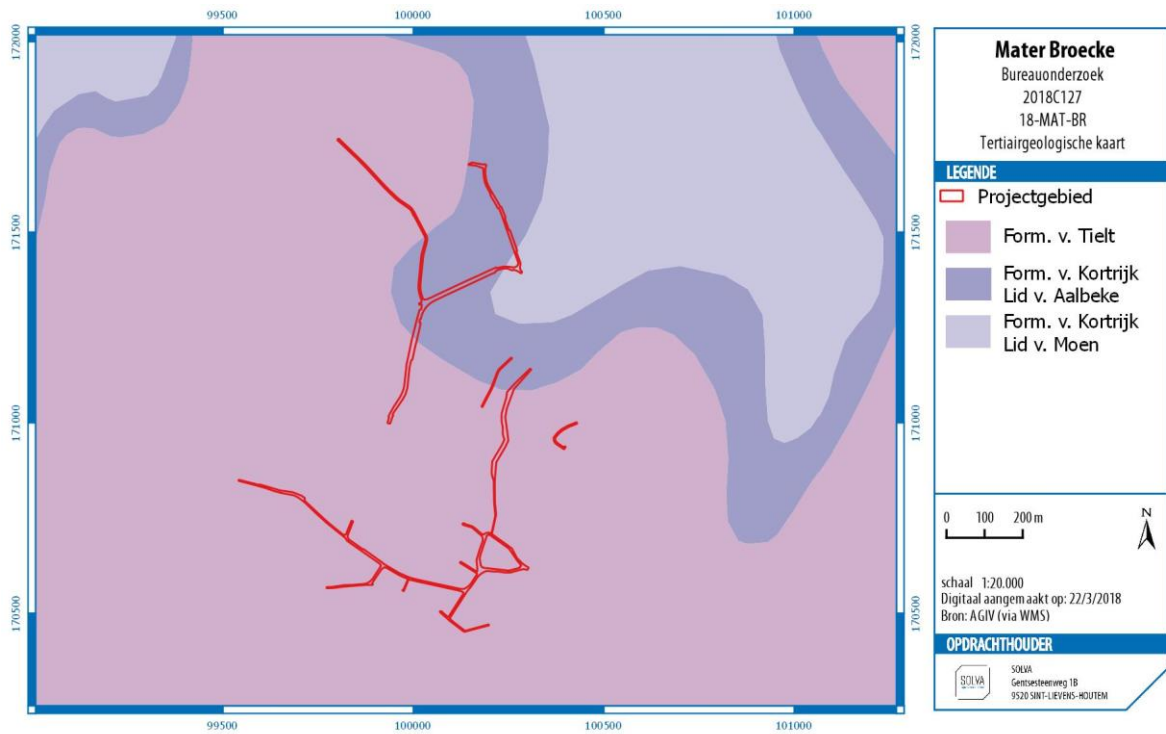
HET PROJECTGEBIED

De **Quartairgeologische profieltypekaart** (zie Figuur 59) toont dat het leeuwendeel van het project geen Holocene en/of Tardiglaciale afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie heeft (typeprofiel 2, een deel van zone 10 typeprofiel 1). Enkel een klein deel van zone 8 en 9 ligt op Holocene en/of Tardiglaciale fluviaatiele afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie (typeprofiel 3a).

Figuur 59: Quartairgeologische kaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 22/03/2018)

Op de **Tertiairgeologische profieltypekaart** (zie Figuur 60) is te zien dat het projectgebied voornamelijk gelegen is op de Formatie van Tielt, namelijk grijze klei tot silt met kleilagen en nummulieten (*Nummulites planulatus*). Gedeeltes van zone 1 en 7 t.e.m. 10 liggen op de Formatie van Kortrijk, meer bepaald op het Lid van Aalbeke. Dit betreft donkergrijze tot blauwe klei met glimmers. Het kruispunt van zone 8 en 9 valt ten slotte eveneens op de Formatie van Kortrijk, maar op het Lid van Moen. Dit is ook grijze klei tot silt (kleilagen, *Nummulites planulatus*).

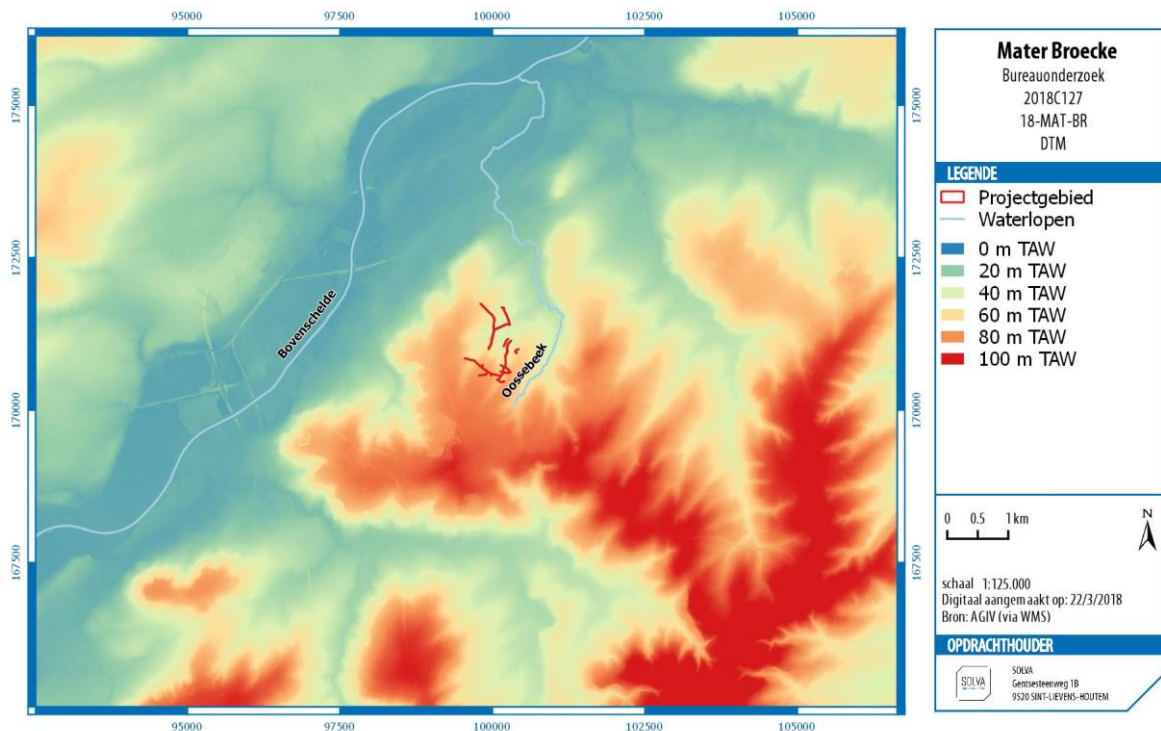

Figuur 60: Tertiairgeologische kaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 22/03/2018)

Voor het gebied is **geen geomorfologische kaart** beschikbaar.

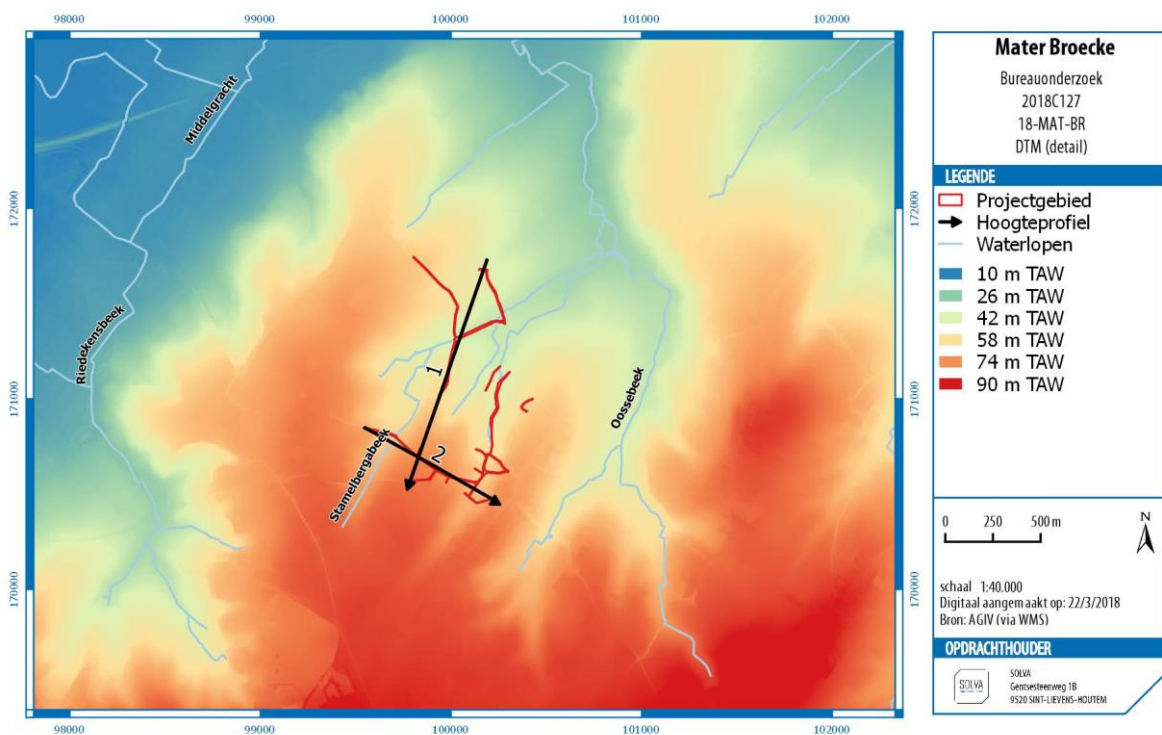
2.2.3.3 FYSISICH-GEOGRAFISCHE SITUERING

De deelgemeente Mater is gelegen aan de rand van de Scheldevallei. Het reliëf wordt sterk beïnvloed door de vallei van de Oossebeek en haar zijtakken (waaronder de Sint-Amelbergabeek), die afwateren richting noorden naar de Schelde. Op het **hoogtemodel** is te zien hoe Mater zich bevindt op de uitloper van een noordwest-zuidoost georiënteerde rug (zie Figuur 61).

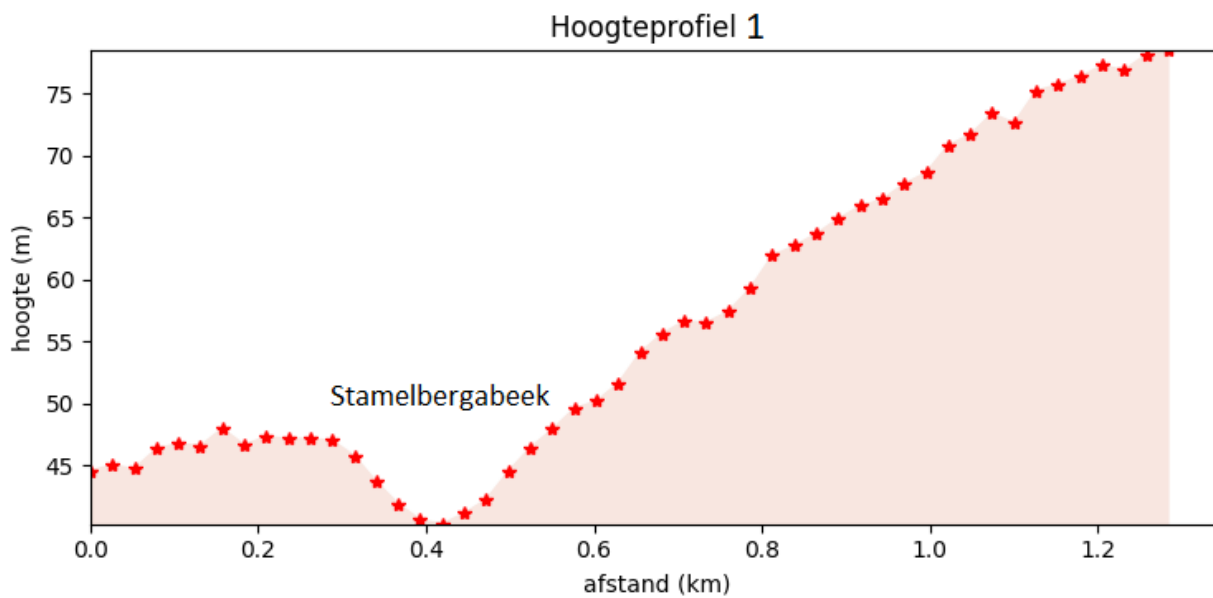

Figuur 61: Digitaal terreinmodel met aanduiding van het projectgebied en de Bovenschelde en Oossebeek (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 22/03/2018)

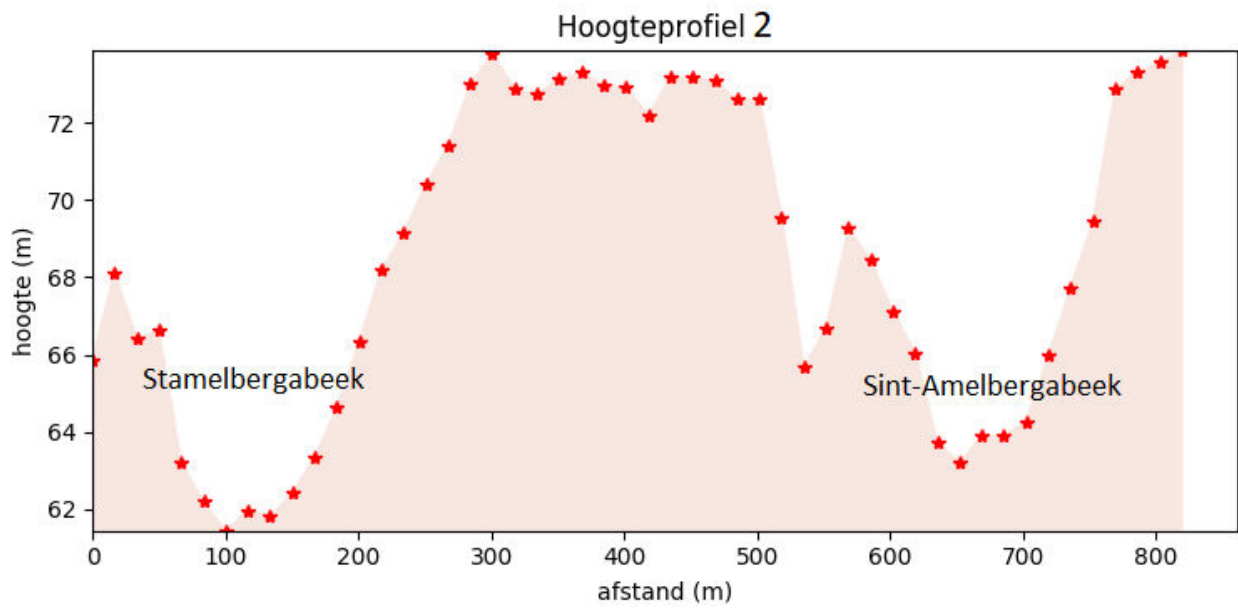
Het projectgebied zelf is in het algemeen **(zeer) sterk hellend**, in het bijzonder de noord-zuid georiënteerde wegen (zie Figuur 62). Zo ligt het meest noordelijke punt van de Bronstraat (zone 9) op ca. +45 m TAW en het meest zuidelijke punt in de Ruitersstraat (zone 6) op ca. +78 m TAW (over een afstand in vogelvlucht van ca. 1 km; zie Figuur 63). De hoger gelegen zuidelijke delen van het projectgebied worden doorsneden door noord-zuid georiënteerde beken zoals de Sint-Amelbergabeek (zie Figuur 64).

Figuur 62: DTM (detail) met aanduiding van het projectgebied en van de hoogteprofielen (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 22/03/2018)

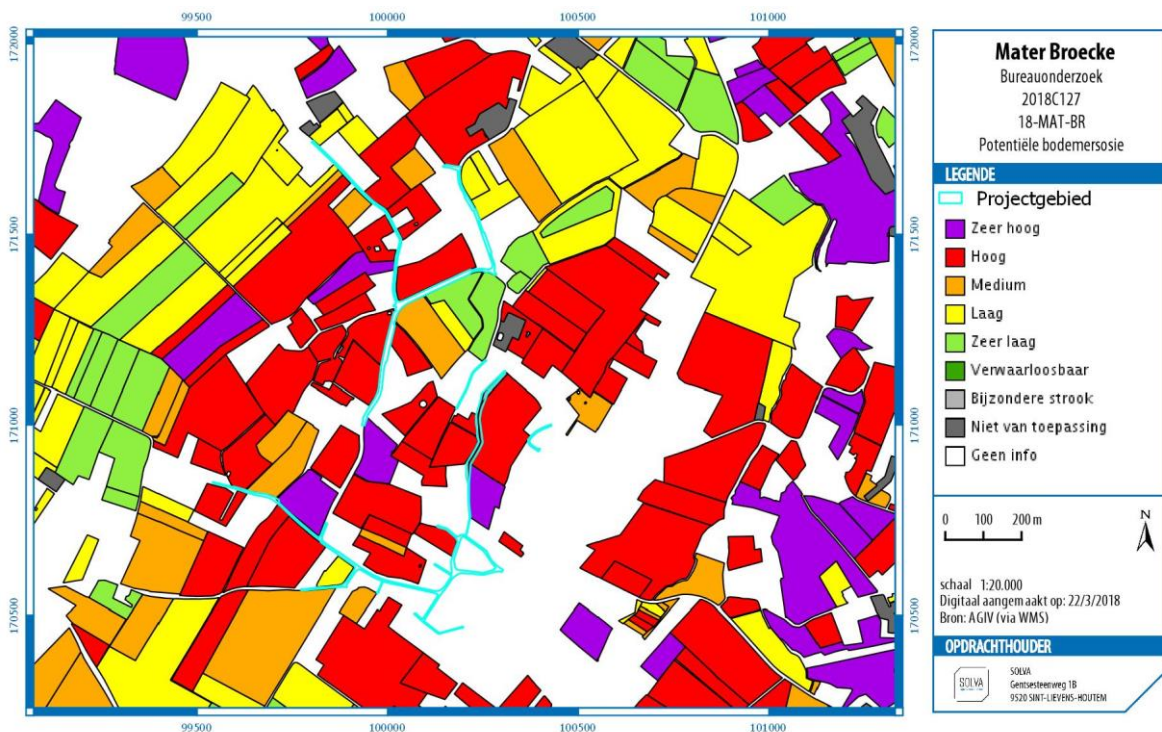

Figuur 63: Hoogteprofiel 1 (noord-zuid) van het projectgebied (bron: geopunt.be; digitaal aangemaakt op 22/03/2018)

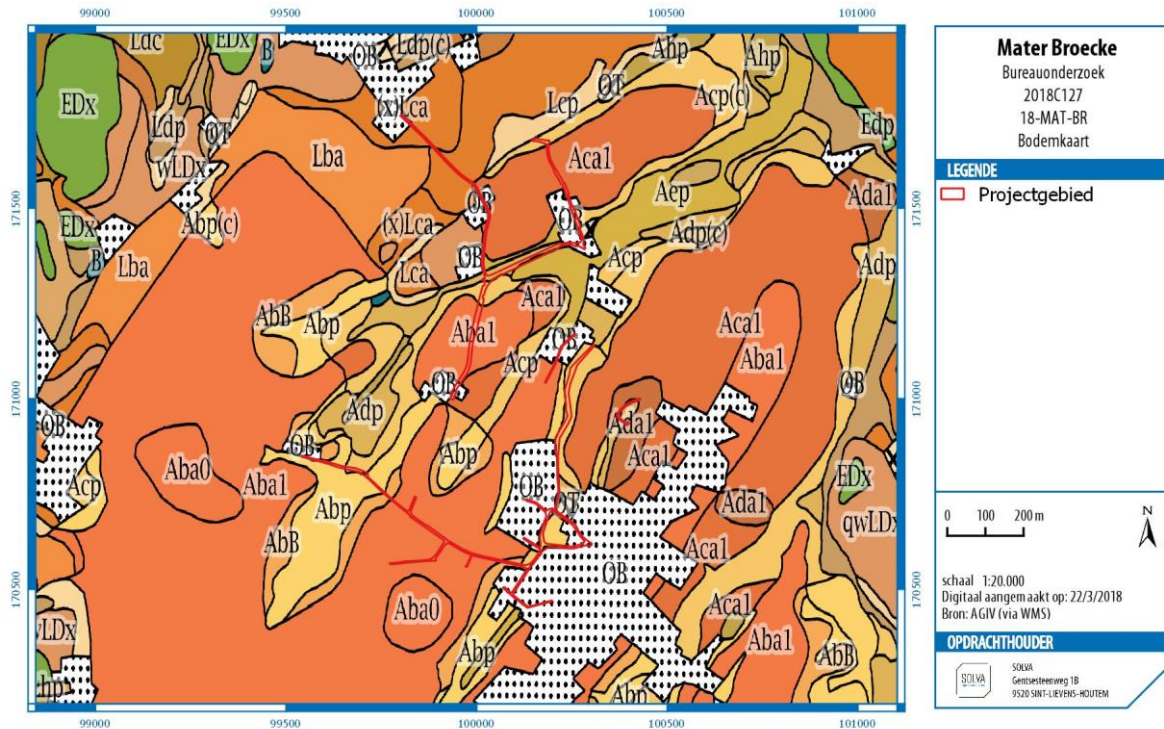
Figuur 64: Hoogteprofiel 2 van het projectgebied (bron: geopunt.be; digitaal aangemaakt op 22/03/2018)

De **potentiële bodemerosiekaart** toont voor het merendeel van het projectgebied hoge tot zeer hoge risico's, te wijten aan de sterke hellingsgraad (Figuur 65). Enkel in het lager gelegen noordelijk deel (zone 9 en een deel van zone 10) zijn de risico's op erosie eerder laag.

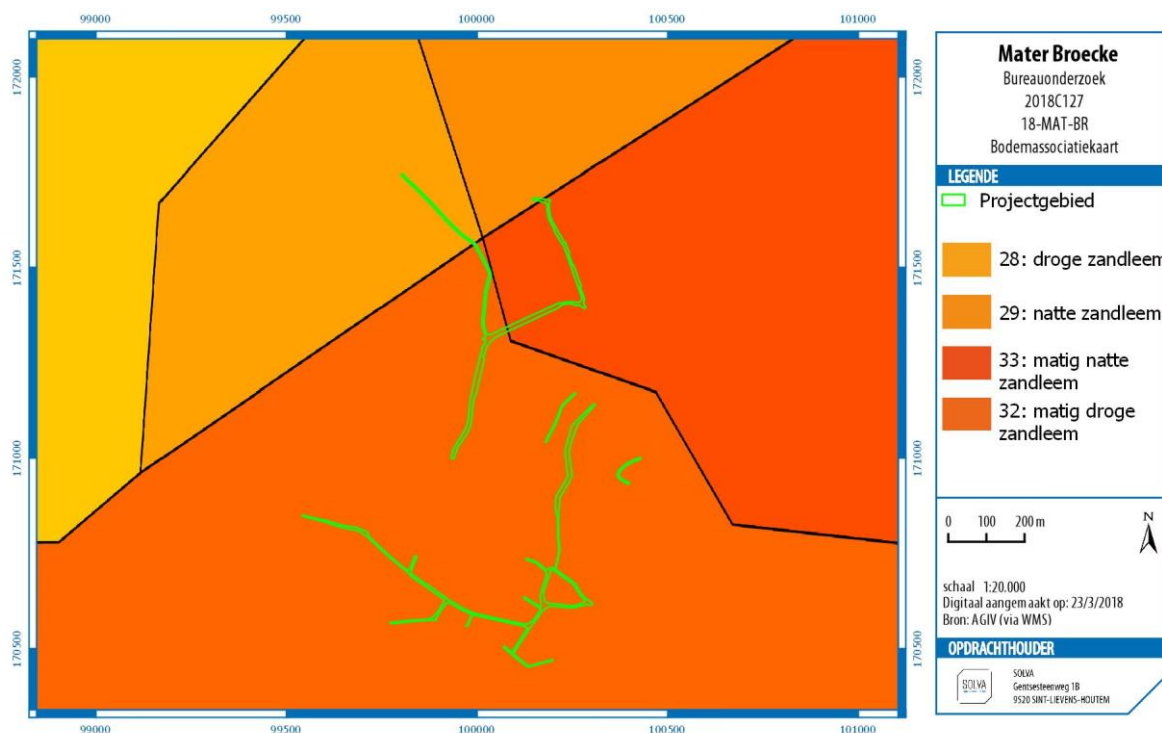
Figuur 65: Potentiële bodemerosiekaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 22/03/2018)

De **bodemkaart** (zie Figuur 66) geeft aan dat de gronden van het zuidelijk (hogere) deel van het projectgebied voornamelijk droge leemgrond met textuur B-horizont betreft (Aba1, Aba0). De zones nabij de bebouwde kom (zones 1 – 2 – 3) staan uiteraard als ‘bebouwde zone’ (OB) of ‘sterk vergraven grond’ (ST) aangeduid. In de beekvalleien zijn de hoger gelegen zones droge leembodems zonder profiel (Abp) of met textuur B of structuur B -horizont (AbB), terwijl de lager gelegen delen matig droge leembodems zonder profiel (Acp).of matig natte leembodems zonder profiel (Adp) hebben. In het uiterste noorden (zone 10) liggen matig droge zaadleembodems met textuur B-horizont (Lca/(x)Lca).

Figuur 66: Bodemkaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 22/03/2018)

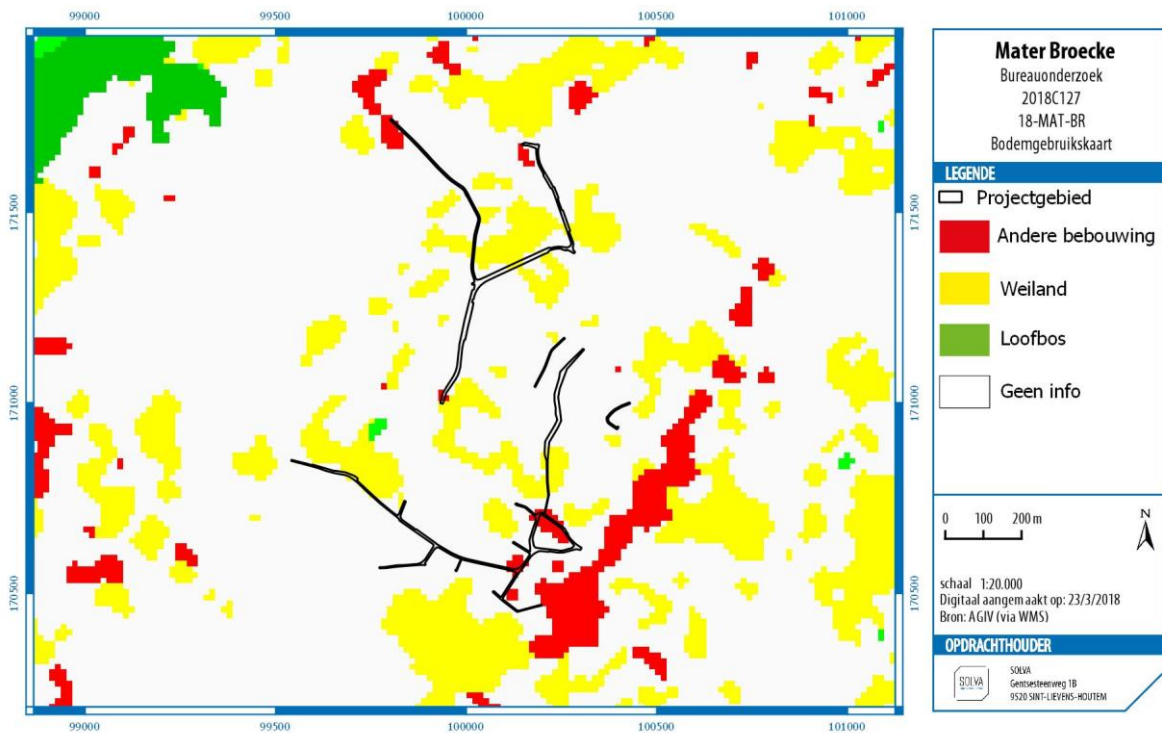
De **bodemassociatiekaart** (zie Figuur 67) toont ook aan dat het projectgebied voornamelijk in de leemgronden met textuur B-horizont ligt, met matig droge associatie (32). De meer noordelijke delen (zone 8-9) liggen in de leemgronden met matig natte associatie (33) of (zoals zone 10) in de droge zandleemgronden met (verbrokkelde) textuur B-horizont (28). Het uiterst noordelijke punt van zone 9 ligt in natte zandleemgrond met (verbrokkelde) textuur B-horizont (29).

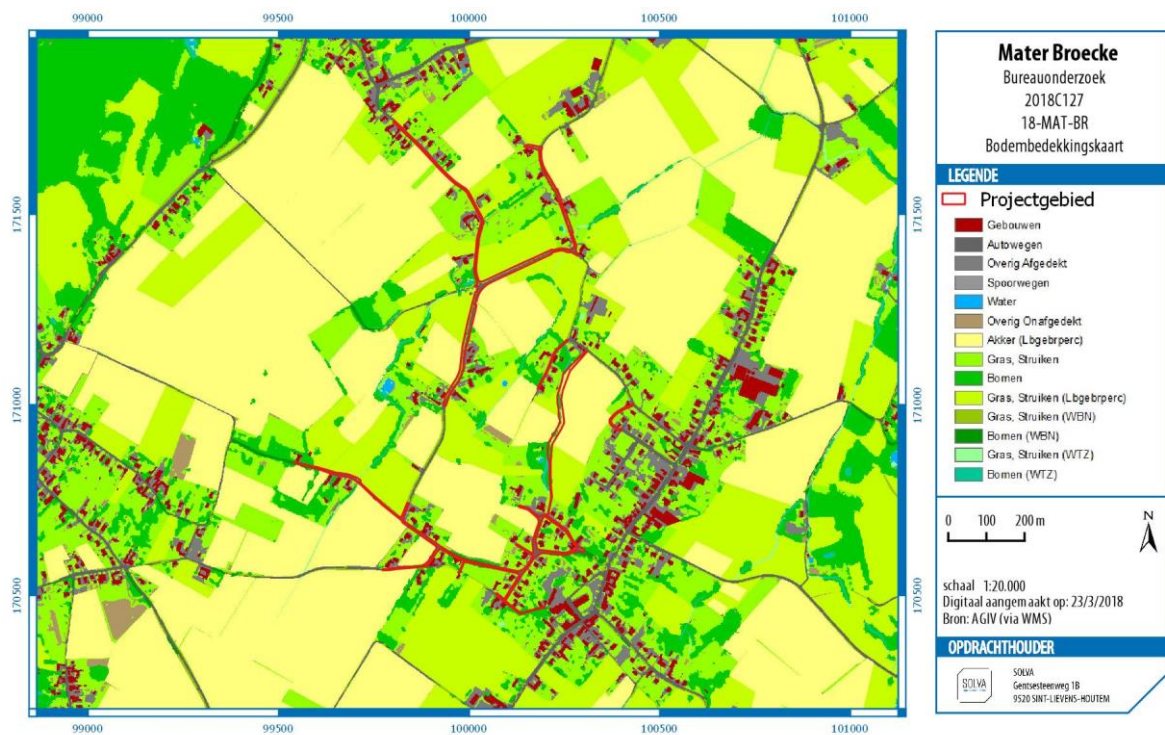
Figuur 67: Bodemassociatiekaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 23/03/2018)

2.2.3.4 GRONDGEBRUIK

Een gedetailleerde beschrijving van de bestaande toestand van het projectgebied wordt beschreven onder 2.1.2.1. Volgens de **bodemgebruiksk kaart** ligt het projectgebied in zones met bebouwing en weilanden (zie Figuur 68). Ook de **bodembedekkingskaart** toont eveneens de mate waarin het projectgebied is ingericht (zie Figuur 69; ook Figuur 6 - Figuur 9).

Figuur 68: Bodemgebruiksaanalyse met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 23/03/2018)

Figuur 69: Bodembedekkingskaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 23/03/2018)

2.2.4 HET ONDERZOCHE GEBIED EN ZIJN OMGEVING IN ZIJN HISTORISCH KADER

2.2.4.1 HISTORISCH KADER: ALGEMENE GESCHIEDENIS VAN MATER

De eerste schriftelijke vermelding van Mater gaat terug op de late 9de en 10de eeuw, wanneer er sprake is van “*Materna*”.⁴ Mogelijk gaat de naam terug op de Keltische moedergodin *matrona*, die als beschermgodin van de in Mater ontspringende Sint-Amelbergabeek optrad.

In de vroege middeleeuwen waren er meerdere nederzettingen gelegen op het grondgebied van Mater, die allen waren gelinkt aan het uitgestrekte koutercomplex dat er zich bevond. In deze vroege fase was er mogelijk reeds een eerste bidplaats (6de – 8ste eeuw). Volgens de legende zou de lokale heilige, Amelberga, in de 8ste eeuw een kerk hebben laten bouwen die gewijd was aan Sint Martinus. In 998, in een van de oudste vermelding van Mater, schonk Arnulf, markgraaf van Valenciennes, de kerk aan de Gentse Sint-Pietersabdij. De oude dorpskern zou zich rond deze oude parochiekerk hebben ontwikkeld. Mogelijk was er ook reeds een burchtsite als kern van de heerlijkheid Mater (toponiem Borgveld).

De heerlijkheid kwam in handen van het geslacht van Gavere, tevens heren van Schorisse, waartoe Mater als één van de zeven dorpen ging fungeren. Later ging de baronie Schorisse over in de handen van de familie Lalaing, de Berlaymont en van Egmont. De Gentse Sint-Pietersabdij bleef wel de tienden innen, ook al had het klooster van het Onze-Lieve-Vrouwehospitaal van Oudenaarde bestuurlijke invloed. Op het huidige grondgebied vielen ook nog enkele bezittingen van andere grondbezitters, zoals van de Sint-Salvatorsabdij te Ename en de heerlijkheid-enclaves Oosse en Ter Mote.

De bebouwing te Mater is sterk gespreid. Talrijke gesloten hoeves liggen rondom een kern die geconcentreerd is rond de as Karel Martelstraat – Materplein – Kerkgate. Het huidige stratenplan gaat nog steeds terug op de oude wegtracés. In tegenstelling tot de omliggende gemeentes, werden er weinig gronden verkaveld in Mater, dat zijn landelijk karakter heeft behouden. De moderne stadsuitbreiding voltrok zich voornamelijk rond de steenweg Oudenaarde – Geraardsbergen en in het oosten rond het toponiem Jagerij.

2.2.4.2 INVENTARIS ONROEREND ERFGOED

Enkele straten staan omwille van hun historisch karakter ingeschreven in de inventaris bouwkundig erfgoed. Het betreft de **Kloosterweg**⁵, die aan de zijgevel van het vroegere klooster in de Karel Martelstraat ligt, de kasseiweg **Ruitersstraat**⁶, waarvan het oud wegtracé verondersteld wordt onderdeel te vormen van de Romeinse weg Hofstade-Velzeke-Kortrijk, en de **Sint-Amelbergastraat**⁷ (voordien Fonteinstraat) met de vroeg 19de-eeuwse **wegkapel** voor de beschermheilige van Mater. De **kasseistrook** aan het begin van de Sint-Amelbergastraat verdient speciale vermelding, aangezien deze beschermd is als monument (zie Foto 12).⁸ De pastorie aan deze kasseistrook (derde kwart 19de eeuw) staat ook ingeschreven in de inventaris.⁹ Aan de zijtak van de Bronstraat (zone 1) staat eveneens een kleine kapel, met name een **Onze-Lieve-Vrouwekapel**.¹⁰

⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *Mater* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/121254> (geraadpleegd op 23 maart 2018)

⁵ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *Kloosterweg* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/104599> (geraadpleegd op 23 maart 2018).

⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *Ruitersstraat* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/104641> (geraadpleegd op 23 maart 2018).

⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *Sint-Amelbergastraat* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/104650> (geraadpleegd op 23 maart 2018).

⁸ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *Kasseiweg Sint-Amelbergastraat* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/301422> (geraadpleegd op 23 maart 2018).

⁹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *Pastorie* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/27664> (geraadpleegd op 23 maart 2018).

¹⁰ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *Onze-Lieve-Vrouwekapelletje* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/27599> (geraadpleegd op 23 maart 2018).

Foto 12: Kasseigedeelte van de Sint-Amelbergestraat, richting oosten (foto: Vlaamse Gemeenschap, 2016)

Langsheen **Boskant** liggen enkele **hoeves** die zijn opgenomen in de inventaris bouwkundig erfgoed. Het betreft de L-vormige hoeve Boskant nr. 17¹¹, Boskant nr. 2¹², een late 18de of 19de-eeuwse U-vormige hoeve, en de contemporaine en gelijkaardige hoeve (met apart bakhuis) Boskant nr. 3.¹³

---

¹¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *Hoeve* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/27596> (geraadpleegd op 23 maart 2018).

¹² Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *Hoeve* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/27594> (geraadpleegd op 23 maart 2018).

¹³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *Hoeve met losse bestanddelen* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/27595> (geraadpleegd op 23 maart 2018).

2.2.4.3 HISTORISCH-CARTOGRAFISCHE DOCUMENTEN

2.2.4.3.1 JACQUES HORENBULT – KAART VAN HET LAND VAN AALST (1596/1619)

Op de kaart van **Horenbault** staat Mater aangeduid als *Materne* naast de afbeeldingen van **twee kerken** (zie Figuur 70: Uitsnede uit de kaart van Horenbault met aanduiding (in rode kader) van Mater (bron: <http://users.telenet.be/peter.de.clercq/lvakaartmb.jpg>)). Door het schematische karakter en de schaal van de kaart valt er voorts weinig informatie te halen over het projectgebied.

Figuur 70: Uitsnede uit de kaart van Horenbault met aanduiding (in rode kader) van Mater (bron: <http://users.telenet.be/peter.de.clercq/lvakaartmb.jpg>)

2.2.4.3.2 DE VILLARETKAART (1745-1748)

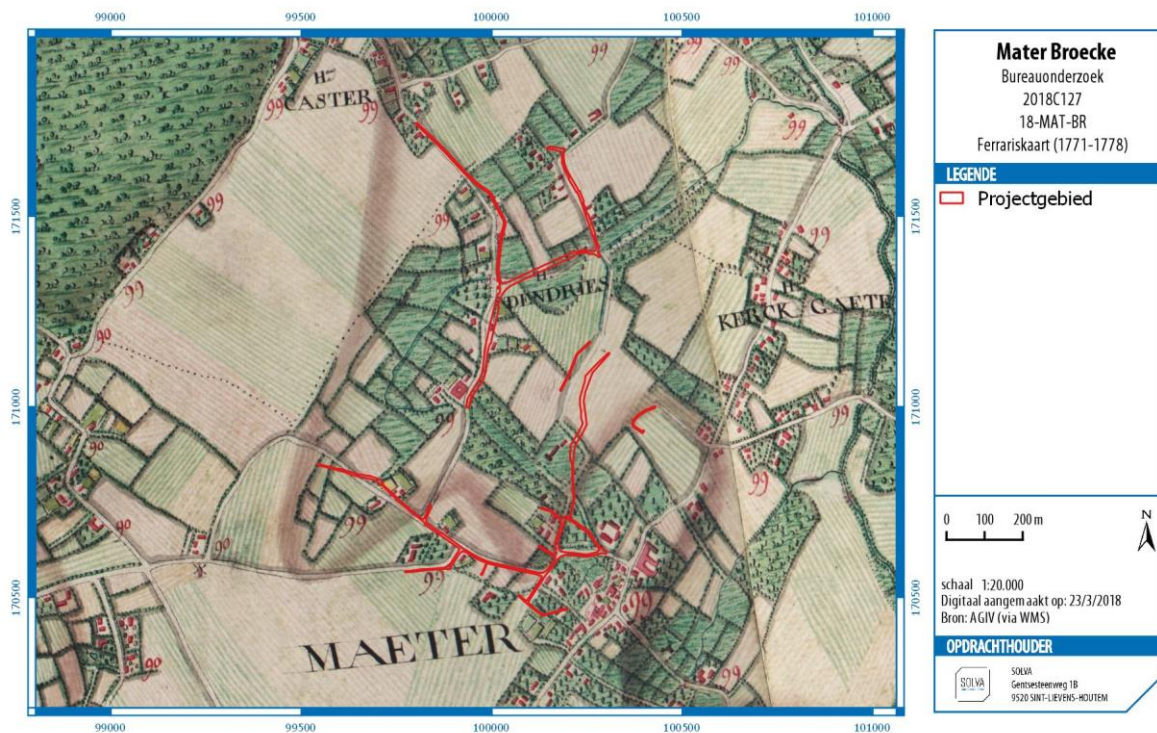
Door een foutenmarge bij het georefereren van de **Villaretkaart**, komt de projectie van het projectgebied niet 1 op 1 overeen met de onderliggende kaart (zie Figuur 71). Toch kunnen we opmerken dat het merendeel van de **straattracés reeds staat aangeduid** op de Villaretkaart. Het **sterke landelijke karakter** van de gemeente is ook zeer duidelijk.

Figuur 71: Uitsnede uit de Villaretkaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 23/03/2018)

2.2.4.3-3 JOZEF JOHAN FRANS FERRARIS – KABINETSKAART DER OOSTENRIJKSE NEDERLANDEN EN HET PRINSBISDOM LUIK: AELST (1771-1778)

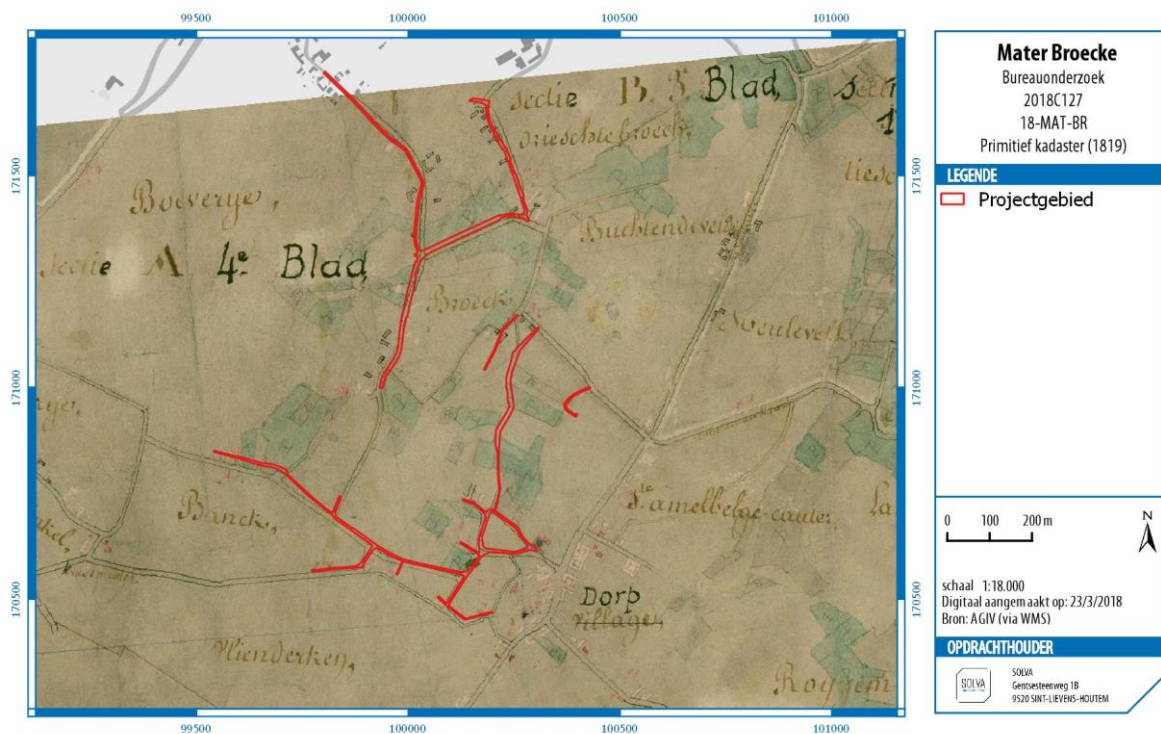
Op de **Ferrariskaart** zijn de oude wegtracés herkenbaar als voorlopers van de huidige straten (zie Figuur 72). Enkel de Bronstraat tussen de zones 1 en 11 was nog niet doorgetrokken. Sommige **hoeves**, zoals deze aan de Ruitersstraat of Boskant, staan ook reeds afgebeeld. Het landschap waartussen deze wegen zich kronkelden, bestond voornamelijk uit **akkers en bossen**.

Figuur 72: Uitsnede uit de Ferrariskaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 23/03/2018)

2.2.4.3.4 PRIMITIEF KADASTER, 1819

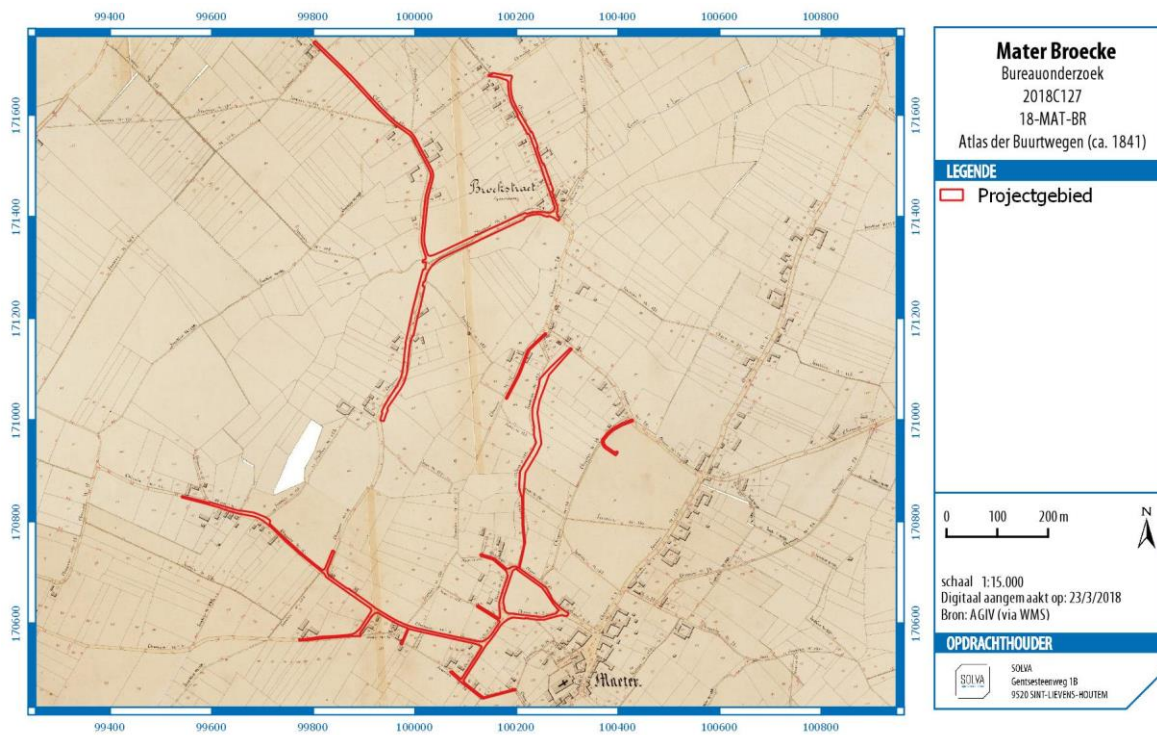
Op het **primitief kadaster** dat werd opgemeten in 1819 is de Bronstraat ondertussen reeds doorgetrokken (zie Figuur 73). De andere straattracés staan nog steeds afgebeeld. Er is geen verdere informatiewinst ten opzichte van de Ferrariskaart.

Figuur 73: Uitsnede uit het primitief kadaster van 1819 met aanduiding van het projectgebied (bron: cartesius.be; digitaal aangemaakt op 23/03/2018)

2.2.4.3.5 ATLAS DER BUURTWEGEN (CA. 1841)

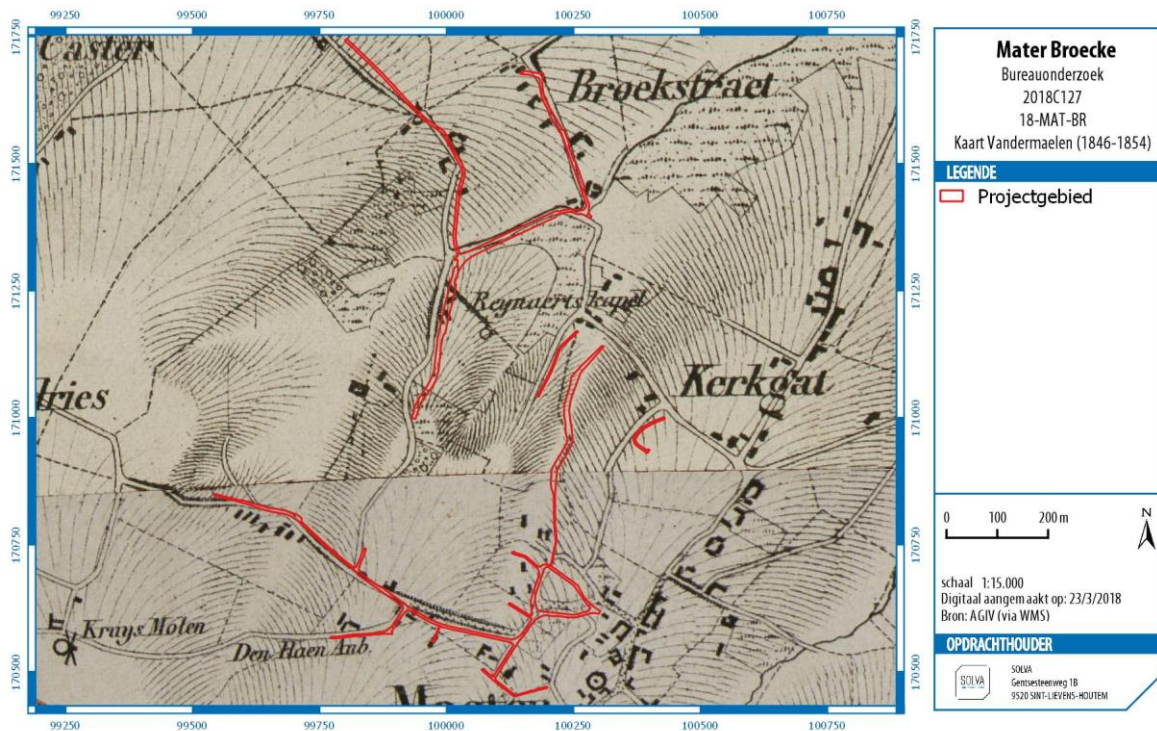
Op de **Atlas der Buurtwegen** staan de kadastrale percelen reeds afgebeeld (zie Figuur 74). Het stratenpatroon heeft de vorm aangenomen die ook vandaag de dag nog bestaat. Ter hoogte van zone 11 ligt reeds de landweg richting huidige Jolleveld.

Figuur 74: Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 23/03/2018)

2.2.4.3.6 PHILIPPE VANDERMAELEN – CARTES TOPOGRAPHIQUES DE LA BELGIQUE (1846-1854)

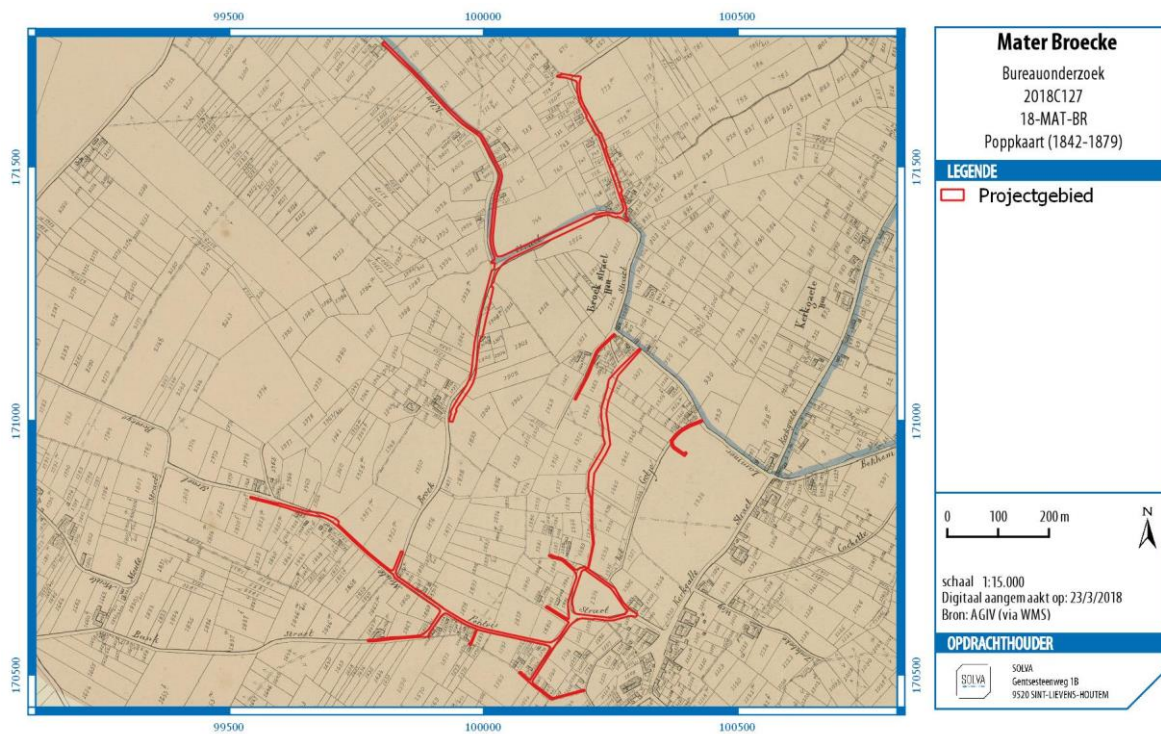
De topografische kaart Vandermaelen biedt geen nieuwe informatie ten opzichte van de oudere reeds besproken kaarten (zie Figuur 75).

Figuur 75: Uitsnede uit de kaart Vandermaelen met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 23/03/2018)

2.2.4.3.7 PHILIPPE CHRÉTIEN POPP - ATLAS CADASTRAL PARCELLAIRE DE LA BELGIQUE (1842-1879)

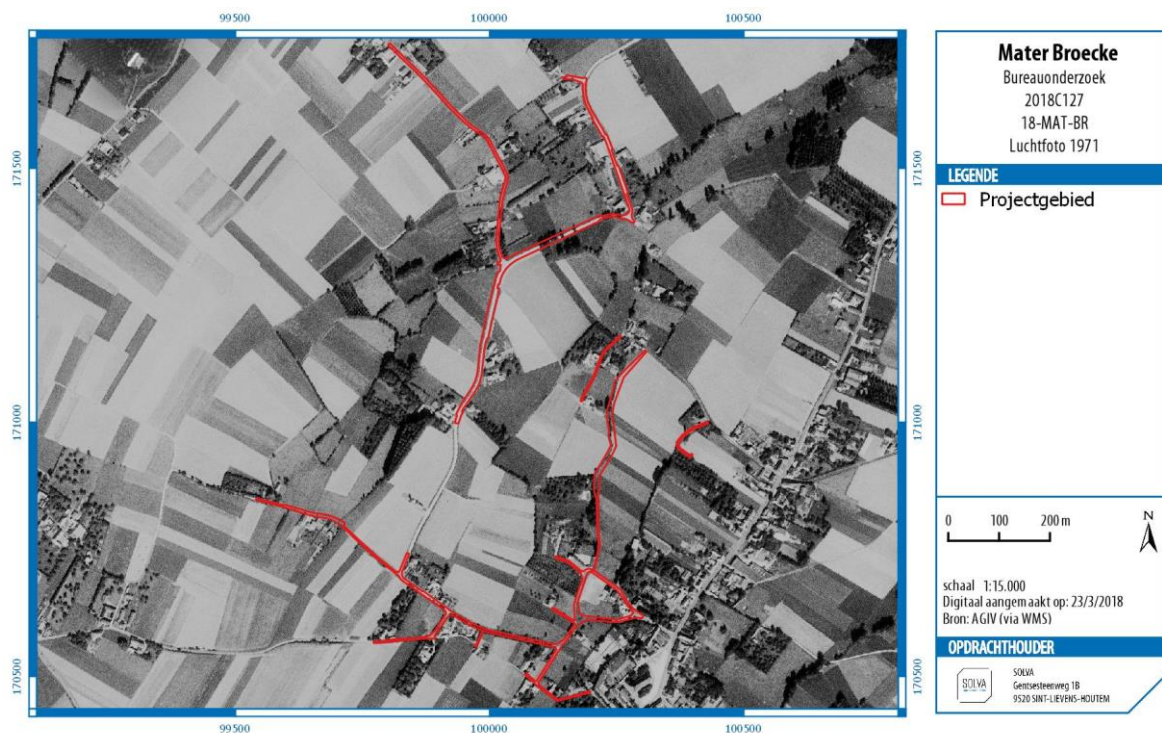
Op de **Popp-kaart** staan de oude straatnamen weergegeven. Zo staat de Sint-Amelbergstraat aangeduid als de 'Fonteis Straet', de Ruitersstraat als de 'Bank Straet', de Bronstraat en de Kleistraat als de 'Broek Straet', Opstalle als de 'Meule Straet' en Boskant als de 'Kley Straet' (zie Figuur 76). De landweg waar zone 11 deels mee overlapt, wordt als 'het Gotje' benoemd.

Figuur 76: Uitsnede uit de kaart van Popp met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 23/03/2018)

2.2.4.3.8 RECENTE LUCHTFOTO'S

Op een **luchtfoto** uit 1971 is het landelijke karakter van Mater nog duidelijk herkenbaar (zie Figuur 77). Ook de luchtfoto uit 1990 toont weinig verandering (zie Figuur 78).

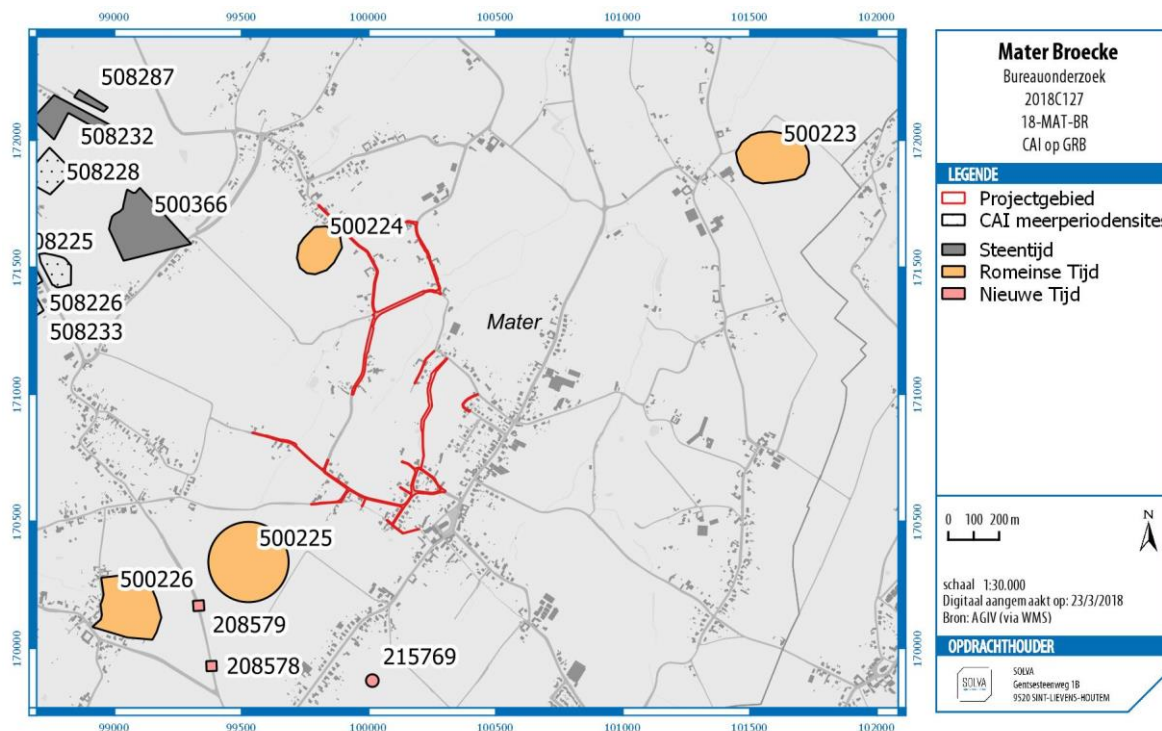
Figuur 77: Orthofoto uit 1971 met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 23/03/2018)

Figuur 78: Orthofoto uit 1990 met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 23/03/2018)

2.2.5 HET ONDERZOCHE GEBIED EN ZIJN OMGEVING IN ZIJN ARCHEOLOGISCH KADER

Voor het **projectgebied** zijn **geen archeologische sites gekend**. Er werden echter wel sites in de directe en ruimere omgeving aangetroffen (zie Figuur 79).

Figuur 79: CAI-locaties op GRB met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV en cai.onroerendergoed.be; digitaal aangemaakt op 23/03/2018)

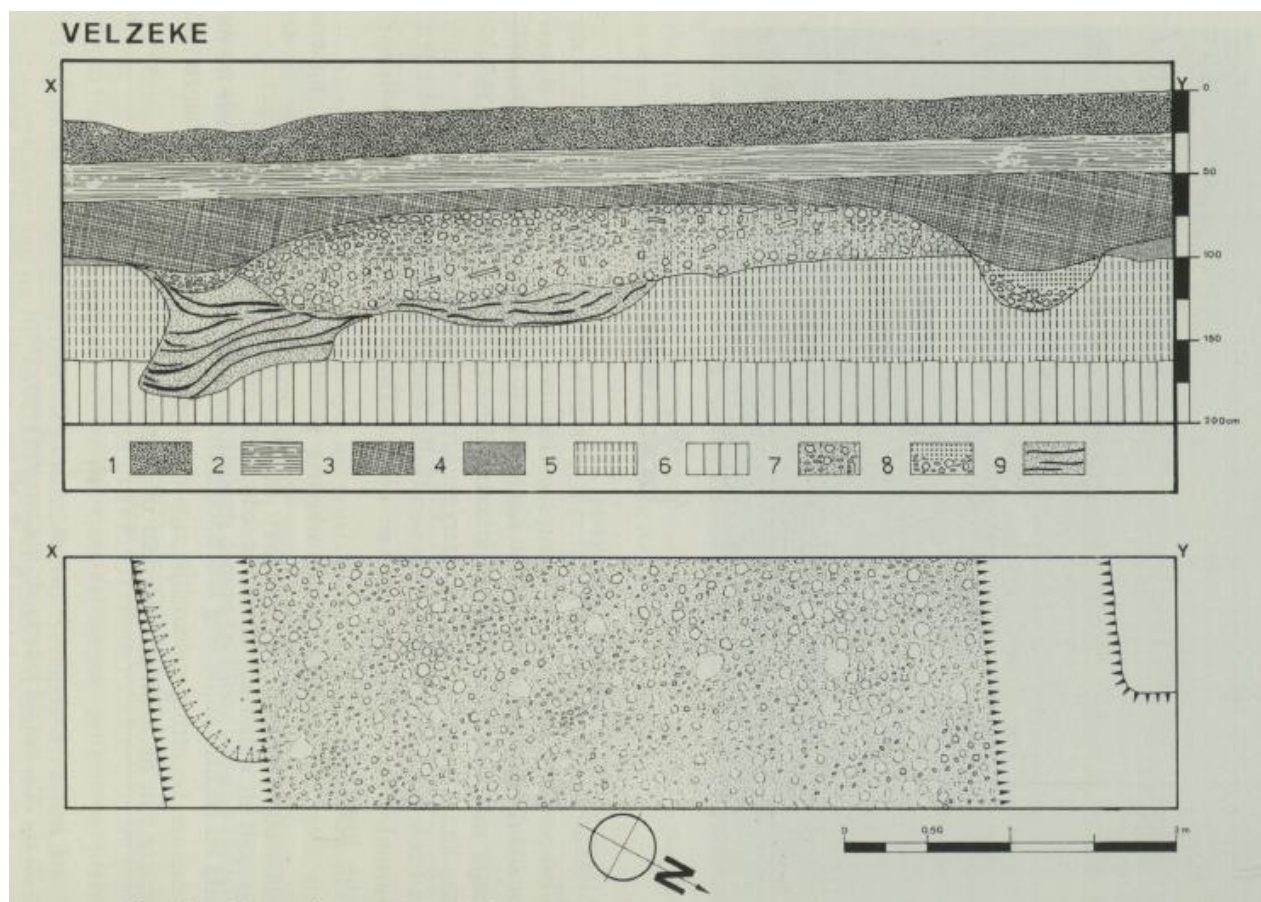
Op de centrale archeologische inventaris (CAI) staan meerdere vondsten uit de **Romeinse periode** nabij het projectgebied aangeduid (zone 10 en zone 6). Het betreft de losse vondst van een muntstuk van Titus (CAI ID 500224) en ceramisch bouw materiaal (dakpanfragmenten) en bouwpuin uit kiezelzandsteen die misschien kunnen gelinkt worden aan Romeinse steenbouw (CAI ID 500225). Ook in de iets ruimere omgeving werden vondsten uit de Romeinse tijd aan het licht gebracht. Op zo'n 1,3 km ten noordoosten van het projectgebied werd wederom een concentratie bouw materiaal gevonden (fragmenten dakpan, hypocausttegels, kiezelzandsteen)(CAI ID 500223). Op 700 m ten zuidwesten van het projectgebied, nabij het toponiem Volkegem, werd aardewerk (scherven *terra sigillata*, kruikwaar, *dolia*, *mortaria*), twee maalsteenfragmenten en bouw materiaal (fragmenten dakpan, hypocausttegels, kiezelzandsteen) aangetroffen bij het trekken van een sleuf in 1984 (CAI ID 500226). De aanwezigheid van sporen uit de Romeinse periode hoeft niet te verbazen, aangezien de Romeinse weg Hofstade-Velzeke-Kortrijk over Mater liep.¹⁴ Deze weg zou in Mater een deel van de oostelijke gemeentegrens met Sint-Maria-Horebeke zuidwaarts gevolgd hebben om in het centrum ten noorden van Materplein naar het westen te lopen langs de Sint-Amelbergastraat en via de Ruitersstraat en Wolvenberg naar Volkegem.¹⁵ Een gedeelte van deze weg werd opgegraven ter hoogte van Velzeke-Ruddershove (zie Figuur 80).¹⁶ De weg was 4,46 m breed en de *agger* bestond uit bruin-donkerbruin zandlemig materiaal vermengd met silexkeien (60%),

¹⁴ Rogge 1971, 132-134

¹⁵ Berings 1989, 23. De archeologische bewijzen hiervoor ontbreken echter. Vaak wordt verwezen naar het werk van Gauchez (1882, 232) en Van der Maelen (1862, kaartblad 1), hoewel beide auteurs geen specifieke bewijzen aanvoeren.

¹⁶ Rogge 1971, 144-149.

kiezelzandsteen (20%), fragmenten van *tegulae* en *imbrices* (15%) en ijzer- en bronslakken (5%). Een afvalkuil onder het wegdek leverde materiaal op uit de 1ste eeuw n.C.¹⁷

Figuur 80: Doorsnede (boven) en bovenaanzicht (onder) van de Romeinse weg te Velzeke-Ruddershove (bron: Rogge 1971, 148, fig. 13)

In de omgeving van Duisbeke werden tijdens prospecties sporen gevonden van rurale bewoning, o.a. de funderingen van een rechthoekig gebouw met steunberen (schuur?). Op dezelfde locatie werden ook afvalkuilen met scherven uit de Karolingische periode aangetroffen.¹⁸ Ook ter hoogte van Kaster (zone 9 en 10) hebben archeologische prospecties de aanwezigheid van sporen uit de Romeinse periode aangetoond.¹⁹ De oudste vermelding van dit toponiem is bovendien 'Castra' (12de eeuw), de Latijnse term voor een militair kamp.

Ten zuiden van het projectgebied werden ook twee testputten uitgezet op de Holleweg, naar aanleiding van de heraanleg van het wegdek (CAI ID 208578, 208579). De weg bleek oorspronkelijk dieper te zijn ingesneden. De opvullinglagen waren op basis van de vondsten in de nieuwe tijden te dateren.²⁰ Ook een volledig schuifgewicht uit de nieuwe tijden kwam in de omgeving aan het licht tijdens metaaldetectie (CAI ID 215769).

¹⁷ Rogge 1971, 146-147.

¹⁸ Rogge en De Mulder 1993, 188-193; Bauters et al. 1996.

¹⁹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *Mater* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/121254> (geraadpleegd op 27 maart 2018).

²⁰ Boncquet en De Gryse 2014.

Verderweg, ten westen van het projectgebied zijn meerdere vondsten uit de steentijden gedaan. Een prospectie in het Enamebos leverde meerdere silexvondsten uit het laat-neolithicum op (CAI ID 500366). Ook in Ename kwamen losse vondsten uit de steentijden aan het licht (CAI ID 508232, 508287). Prospecties te Ename door het toenmalige IAP resulteerden in de vondst van steentijdartefacten, aardewerk en bouw materiaal uit de Romeinse periode en scherven uit de middeleeuwen (CAI ID 508228, 508225, 508226, 508233).

2.2.6 EEN DATERING EN INTERPRETATIE VAN HET ONDERZOCHE GEBIED

2.2.6.1 HET LANDSCHAPPELIJK KADER

Het landelijke Mater ligt aan de rand van de Scheldevallei. Geografisch behoort het tot zandlemig Vlaanderen en de Vlaamse Ardennen. Het reliëf is sterk golvend met hoogtes tussen +48 m TAW en + 78 m TAW. De aanwezigheid van meerdere beekvalleien (Stamelbergabeek, Sint-Amelbergabeek, Oossebeek), die afwateren naar het noorden richting Schelde, hebben hierbij een sterke invloed gehad. Het projectgebied ligt ten westen van de dorpskern, op een noord-zuid georiënteerde rug. De bodemkaart toont aan dat het projectgebied op de grens van droge tot matig natte zandleembodems en droge tot matig natte leembodems valt.

2.2.6.2 DE MENSELIJKE AANWEZIGHEID

De naamgeving van Mater, afgeleid van het Keltische *materna*, doet vermoeden dat de oorsprong van het dorp teruggaat op de metaaltijden, al zijn hier vooralsnog geen archeologische bewijzen voor. Tijdens de Romeinse periode loopt de verkeersas Kortrijk – Velzeke – Hofstade mogelijk via Mater. Er werden ook sporen van rurale nederzettingen, mogelijk ook villa's, aangetroffen in de omgeving van Mater (Kaster, Duisbeke). Karolingische sporen in Duisbeke wijzen ook op enige continuïteit in de vroege middeleeuwen.

De cartografische bronnen maken duidelijk dat de huidige wegtracés reeds grotendeels in de late middeleeuwen aanwezig waren. Vele kasseiwegen (zoals de Ruitersstraat) bleven dan ook behouden en werden opgenomen in de inventaris onroerend erfgoed. Een gedeelte van de Sint-Amelbergastraat (zone 4) kan worden bestempeld als holle weg. De dorpsontwikkeling van Mater bleef echter wel beperkt tot het oude centrum (parochiekerk). De versnipperde bewoning rondom dit centrum heeft ervoor gezorgd dat het landelijke karakter van Mater tot op vandaag behouden bleef.

2.2.7 DE VERWACHTING TEN AANZIEN VAN ARCHEOLOGISCH ERFGOED

2.2.7.1 EEN GEMOTIVEERDE TEKSTUELE VERWACHTING TEN AANZIEN VAN DE AANWEZIGHEID EN AARD VAN HET ARCHEOLOGISCH ERFGOED OP HET ONDERZOCHE TERREIN

➤ *Aanwijzingen voor het archeologisch potentieel, landschapshistoriek en gebruiksevolutie*

Het bureauonderzoek toonde aan dat de wijde omgeving van het projectgebied minstens sinds de steentijden menselijke aanwezigheid kende, al bevinden relevante CAI-locaties zich enkel ten noordwesten van het projectgebied dicht bij de Schelde (Ename). De naamgeving Mater, mogelijk afgeleid van het Keltische *materna*, zou kunnen wijzen op aanwezigheid in de metaaltijden.

In de Romeinse periode zou de weg die Kortrijk met Velzeke en Hofstade verbond door het grondgebied van het huidige Mater gelopen hebben. De harde archeologische bewijzen om deze stelling te staven ontbreken echter. Mogelijk komt het tracé van de huidige Ruitersstraat hier min of meer mee overeen. Deze kasseiweg is heden ten dage een beschermd monument. Het verdere verloop van de Romeinse weg (Sint-Amelbergastraat? Kloosterweg?) is echter onbekend. In de omgeving van het projectgebied werden ook aanwijzingen van Romeinse occupatie gevonden. Zo zijn er bouwmaterialen aan het licht gekomen ter hoogte van Kaster. Iets verder te Duisbeke (1,5 km ten noordoosten) werd ook een mogelijk *horreum* aangetroffen. De occupatie van het ruimere gebied (Duisbeke) liep door in de Karolingische periode.

De cartografische bronnen tonen aan dat het stratenpatroon in en rond Mater reeds grotendeels moet hebben vastgelegd in de late middeleeuwen. Meerdere delen van het projectgebied bestaan dan ook uit kasseiwegen, waarvan bepaalde gedeeltes zelf beschermd zijn (Sint-Amelbergastraat ter hoogte van zone 3; de Ruitersstraat in zone 6). Het voorkomen van een holle weg (zone 4) wijst eveneens op de lange continuïteit van het wegennet. Het projectgebied is dus minstens sinds de late 18de eeuw gelegen buiten de historische kern van Mater, in een ruraal landschap doorsneden door oude wegen.

➤ *Wat is de impact van de geplande werken?*

De stad Oudenaarde wenst nieuwe RWA- en DWA-leidingen te leggen en het wegdek te vervangen in Mater, ter hoogte van Boskant, Kleistraat, Opstalle, Bronstraat, 't Jolleveld, Driesleutelstraat, Sint-Amelbergastraat, Ruitersstraat en Kloosterweg.

Het projectgebied kan ingedeeld worden in 11 verschillende zones. Samenvattend kan gesteld worden dat de belangrijkste bodemingrepen worden veroorzaakt door de aanleg van nieuwe DWA- en RWA-leidingen die onder het wegdek zal worden aangelegd. De oude wegkoffer en sommige bestaande rioleringen zullen daarom worden opgebroken. De nieuwe leidingen zijn gemiddeld 250 mm (DWA) en 400 tot 600 mm (RWA) in diameter en liggen, afhankelijk van de lokale topografie, ca. 1,5 tot 3,8 m onder het bestaande maaiveld. In beperkte zones (1 en 4) wordt ook in onbebouwde grond ingegrepen. De bestaande grachten die her en der langs de rijweg liggen, worden behouden en geherprofileerd. De nieuwe wegkoffer is 55 cm in opbouw indien asfalt wordt gebruikt, en 65 cm als er met kasseien wordt gewerkt.

➤ *Wat is het wetenschappelijk kennispotentieel van een eventueel aanwezige archeologische site op lokaal, regionaal en op Vlaams niveau?*

Er zijn een aantal gegevens die het mogelijk maken om de verwachting ten aanzien van archeologisch erfgoed in te schatten. Ons baserend op landschappelijke gegevens, cartografisch materiaal en historische bronnen kunnen we in deze fase een verwachtingspatroon formuleren voor het projectgebied.

- Het projectgebied bevindt zich **buiten (ten westen van) de historische kern van Mater**. Het projectgebied ligt in een zone die minstens sinds de 18de eeuw gekenmerkt wordt door **bos, akkers en weiland**.
- De verwachting voor steentijdsites is gering: er zijn weinig CAI-indicaties in de onmiddellijke omgeving, en als deze er al zijn, liggen ze in een andere landschappelijke context (Schelde-vallei nabij Ename). Bovendien zijn de gronden van het projectgebied, gelegen op steile heuvelflanken, zeer gevoelig aan erosie. Vooral in zone 1 langsheen de Sint-Amelbergabeek, zitten we in een hoog dynamisch landschap met veel insnijding en erosie. In de zone met fluviatiele afzettingen (zone 8-9) zijn de bodemingrepen beperkt tot een nieuwe riolering en het vernieuwen van het bestaande wegdek, wat een smalle bodemingreep geeft die weinig perspectief biedt voor het verwerven van ruimtelijk inzicht. Bovendien is er reeds verstoring geweest (bestaand wegdek).
- Het projectgebied is, met uitzondering van een deel van zone 1 en 11, reeds **volledig ingericht als rijweg** (asfaltering of met kasseien). De historische kaarten tonen aan dat de tracés van deze wegen ten minste sinds de late 18de eeuw bestonden.
- Enkele van deze **wegen** hebben duidelijk een **lange gebruiksfase**, aangezien ze zijn uitgesleten in het landschap (**holle wegen**), zoals het geval is voor een deel van de Sint-Amelbergastraat (zone 4) en Opstalle (zone 5). Sommige delen werden reeds vroeg verhard met **kasseien**, namelijk de Sint-Amelbergastraat in zone 3 en Ruitersstraat in zone 6, waardoor ze als **beschermd monument** werden opgenomen in de inventaris onroerend erfgoed.
- Er zijn meerdere archeologische aanwijzingen voor **occupatie** rond Mater in de **Romeinse periode**: concentraties bouw materiaal (dakpannen, hypocausttegels, e.d.m.) wijzen op villa's, evenals de opgegraven steenbouw te Duisbeke (*horreum*?). De werken aan de rijweg nabij Kaster (zone 10), van het Latijnse *Castra* (militair kamp), kunnen in daarom interessante informatie opleveren. Er is ook een vermoeden dat de Romeinse weg Kortrijk-Velzeke-Hofstade door Mater liep (ter hoogte van de Ruitersstraat), al ontbreken voorlopig harde archeologische bewijzen.
In die optiek ontstaat een interessante vraagstelling i.v.m. het tracé van de veronderstelde Romeinse weg: liep deze effectief ter hoogte van de Ruitersstraat? Liep deze dan verder richting de Sint-Amelbergastraat of eerder via de Kloosterweg? Hoe is de opbouw van een dergelijke Romeinse (hoofd)weg? Aangezien de Ruitersstraat-Sint-Amelbergastraat-Kloosterweg bovendien een oost-west oriëntering hebben bovenop de heuvelrug, kunnen deze ook minder schade hebben ondervonden ten gevolge van erosie (i.t.t. de noord-zuid georiënteerde hellingen van de heuvelflanken), waardoor hier nog een belangrijk onderzoekspotentieel zou kunnen bewaard zijn.

Samenvattend kan dus gesteld worden dat een aantal zones binnen het projectgebied een interessant onderzoekspotentieel hebben waarvan aangewezen is dat het onderzocht wordt. Voor **zone 6** is er de interessante vraagstelling of de **Ruiterstraat** daadwerkelijk is aangelegd bovenop een **Romeinse voorloper**. Ondanks de talrijke vermeldingen in de wetenschappelijke literatuur, is tot op de dag van vandaag **geen archeologisch bewijs** geleverd dat de Romeinse weg Kortrijk-Velzeke-Hofstade ook effectief ter hoogte van de Ruiterstraat lag. Verder onderzoek zou ons dus meer informatie opleveren over het Romeinse wegennet op lokaal niveau (oriëntering, opbouw, datering), op regionaal niveau (nieuwe schakel in de een reeds gekende tracé) en het Vlaams niveau (beter inzicht in het wegtracé tussen Kortrijk en Hofstade).

Voor **zone 3-4**, en zeker de **beschermde kasseiweg Sint-Amelbergastraat**, geldt eenzelfde vraagstelling als voor de Ruitersstraat: is het huidige wegtracé een verderzetting van een middeleeuws en misschien zelfs Romeins tracé? Kan onderzoek van de Kloosterweg-Sint-Amelbergastraat meer info aanleveren over het verloop van de Romeinse weg die door Mater liep? Geeft de gebruiksevolutie info over de ontwikkeling van Mater? Kan het tracé van de Sint-Amelbergastraat aldus worden ingepast in het regionale en supraregionale kader van het Romeinse en middeleeuwse wegennet? De doorsteek die gemaakt wordt tussen de Sint-Amelbergastraat en de Kloosterweg biedt bovendien een mooie ‘coupe’ doorheen de holle weg.

Voor **zone 10** ter hoogte van het toponiem Kaster (van het Latijnse *Castra*) kan worden nagegaan of er naast de niet-nader gelokaliseerde muntvondst en prospectievondsten (zie CAI-locatie 500224 en de vermelding op id.erfgoed.net) ook andere Romeinse sporen kunnen worden aangetroffen tijdens de geplande werken.

Voor de **andere zones** is **het archeologisch verwachtingspatroon eerder laag** door de hoge graad van **erosie** in combinatie met de **moderne verstoringen**. Deze liggen namelijk allen op de steile heuvelflanken (noord-zuid oriëntatie i.t.t. de oost-west oriëntatie van de bovenvermelde zones) Proefputten op de Holleweg ten zuiden van het projectgebied toonden een hoge graad van uitslijting aan van dit tracé, waarbij continue erosie van het wegdek zorgt voor een verwijdering van de oudere fases en enkel de meest recent fases (nieuwe tijden) archeologisch zichtbaar waren.

➤ *Is er verder vooronderzoek noodzakelijk en welke vorm dient dit aan te nemen?*

Op basis van bovenstaand assessment kunnen de Ruiterstraat in zone 6, de Sint-Amelbergastraat, de doorsteek naar de Kloosterweg en de Kloosterweg zelf in zone 4, de Sint-Amelbergastraat (kasseigedeelte) in zone 3 en Boskant in zone 10 weerhouden worden voor verder vooronderzoek.

De onderzoeksstrategie beschrijft de krachtlijnen van het onderzoek dat zal uitgevoerd worden. Het kan daarbij gaan om meerdere onderzoeksfases of verschillende onderzoeksmethoden. Ze beschrijft en motiveert de keuzes die aan de grondslag liggen van deze strategie. De keuze van de methode voor verder vooronderzoek wordt gebaseerd op de volgende vier criteria:

1. Is het **MOGELIJK** deze methode toe te passen op dit terrein?
2. Is het **NUTTIG** deze methode toe te passen op dit terrein?
3. Is het overdreven **SCHADELIJK** voor het bodemarchief deze methode toe te passen op dit terrein?
4. Is het **NOODZAKELIJK** deze methode toe te passen op dit terrein (kosten-batenanalyse)?

Eerst wordt de opportuniteit van de diverse methoden voor **vooronderzoek zonder ingreep** in de bodem afgewogen.

Methode	Opportuun	Motivering
Landschappelijk booronderzoek	Neen	Mogelijk maar niet nuttig. Er zijn geen specifieke vraagstellingen omtrent de landschappelijke opbouw. Door de hoge kans op erosie op de steile heuvelflanken van het projectgebied worden geen

		gave sites verwacht. De zone gedeeltelijk gekarteerd als zone met fluviatiele afzetting (zone 9) is gelegen in een zone met hoge erosie (beekdal, hellingafwaarts) waarvan de oorspronkelijke bodemopbouw niet meer bewaard is. Bovendien is door de lintvormige aard van de werken, de beperkte oppervlakte en de reeds bestaande verharding dergelijk onderzoek kosten-baten beschouwd niet aangewezen.
Landschappelijke profielputten	Neen	Mogelijk maar niet nuttig. Er zijn geen specifieke vraagstellingen omtrent de landschappelijke opbouw. Door de hoge kans op erosie op de steile heuvelflanken van het projectgebied worden geen gave sites verwacht. De zone gedeeltelijk gekarteerd als zone met fluviatiele afzetting (zone 9) is gelegen in een zone met hoge erosie (beekdal, hellingafwaarts) waarvan de oorspronkelijke bodemopbouw niet meer bewaard is. Bovendien is door de lintvormige aard van de werken, de beperkte oppervlakte en de reeds bestaande verharding dergelijk onderzoek kosten-baten beschouwd niet aangewezen.
Geofysisch onderzoek	Neen	Mogelijk maar niet nuttig. Geofysisch onderzoek is in deze context niet relevant omdat dit geen gegevens over de chronologie van de eventueel gedetecteerde fenomenen kan opleveren.
Veldkartering	Neen	Niet mogelijk en niet nuttig. De aard van de bodembedekking en het gebruik van het terrein (verharding) laten dit niet toe.

Vervolgens wordt de opportuniteit van de diverse methoden voor **vooronderzoek met ingreep** in de bodem afgewogen.

Methode	Opportuin	Motivering
Verkennd archeologisch booronderzoek	Neen	Niet noodzakelijk. Door de hoge kans op erosie op de steile heuvelflanken van het projectgebied enerzijds en de reeds bestaande verharding over het grootste deel van het projectgebied anderzijds worden geen gave sites verwacht. De zone gedeeltelijk gekarteerd als zone met fluviatiele afzetting (zone 9) is gelegen in een zone met hoge erosie (beekdal, hellingafwaarts) waarvan de oorspronkelijke bodemopbouw niet meer bewaard is. Bovendien is door de lintvormige aard van de werken, de beperkte oppervlakte en de reeds bestaande verharding dergelijk onderzoek kosten-baten beschouwd niet aangewezen.
Waarderend archeologisch booronderzoek	Neen	Niet noodzakelijk. Er zijn geen indicaties van steentijdartefactensites. Door de hoge kans op erosie op de steile heuvelflanken van het

		projectgebied en de bestaande verharding worden geen gave sites verwacht.
Proefputten in functie van steentijd artefactensites	Neen	Niet noodzakelijk. Er zijn geen indicaties van steentijdartefactensites. Door de hoge kans op erosie op de steile heuvelflanken van het projectgebied en de bestaande verharding worden geen gave sites verwacht.
Proefsleuven en / of proefputten	Neen	<p>Een aantal wegtracés zijn interessant vanuit een wetenschappelijke vraagstelling (Romeinse wegen?), in het bijzonder die tracé's die een oost-west verloop kennen en het minst aan erosie onderhevig zijn geweest.</p> <p>De vraag is niet zozeer of er een archeologische aanwezigheid is. Op basis van de uitgevoerde bureaustudie is duidelijk dat deze wegen een hoge ouderdom kennen en archeologische waarde hebben. De vraag is veeleer hoe oud ze zijn en hoe ze zijn geëvolueerd. Derhalve is bijkomend vooronderzoek aan de hand van proefputten niet wenselijk maar kan meteen geopteerd worden voor een archeologische opgraving.</p> <p>Bovendien zijn de straten in gebruik als rijweg, er weinig mogelijkheden zijn om een omleiding te organiseren, en is het tracé van de Ruitersstraat/Sint-Amelbergastraat een beschermd monument. Het is derhalve niet wenselijk om de straten voorafgaandelijk aan de eigenlijke werken open te leggen.</p>

Ten slotte wordt de opportuniteit van de diverse methoden van **archeologische opgraving** afgewogen:

Methode	Opportuun	Motivering
Werfbegeleiding	Ja	<p>Mogelijk en nuttig. Het bureauonderzoek heeft aangetoond dat het tracé van de Ruitersstraat, de Kloosterweg en de Sint-Amelbergastraat een interessante onderzoeksvraag oproept. Deze wegen zijn met zekerheid van hoge ouderdom. De vraag stelt zich of er een Romeinse oorsprong aan de basis kan liggen en of er een continuïteit is sinds de Romeinse periode. Aangezien de straten in gebruik zijn als rijweg én het bovendien beschermde monumenten betreft, is het maatschappelijk wenselijk om de kasseiverharding slechts éénmalig te ontmantelen, met name tijdens de opbraak voorafgaand aan de geplande werken.</p> <p>De verbinding tussen de Sint-Amelbergastraat en de Kloosterweg kan mogelijk een interessante doorsnede geven van de holle weg die hier loopt. Voor de zone Boskant nabij Kaster is er de</p>

		<p>mogelijkheid om de aanwezigheid van Romeinse sporen te evalueren.</p> <p>Werfbegeleiding is de meest aangewezen methode aangezien een volledige registratie van de wegtracé's niet noodzakelijk is om tot de beoogde kenniswinst te komen, maar een beperkte registratie op die plaatsen die relevante info aanreiken, voldoende is.</p>
Opgraving	Neen	Niet noodzakelijk om het kennispotentieel te realiseren.

Meerdere auteurs vermelden dat de Ruitersstraat bovenop het oude tracé van een Romeinse weg ligt. Voor Kaster zijn er archeologische indicaties en de etymologie die op een Romeinse fase wijzen. Het onderzoek naar hoofdtracés van Romeinse wegen in het zuiden van Oost-Vlaanderen is tot op heden ook beperkt gebleven.

De vraag is niet zozeer of er een archeologische aanwezigheid is. Op basis van de uitgevoerde bureaustudie is duidelijk dat deze wegen een hoge ouderdom kennen en archeologische waarde hebben. De vraag is veeleer hoe oud ze zijn en hoe ze zijn geëvolueerd. Derhalve is bijkomend vooronderzoek niet noodzakelijk maar kan meteen overgegaan worden naar een archeologische opgraving.

Een **werfbegeleiding** is daartoe de meest aangewezen methode, om diverse redenen:

- een **volledige registratie van de wegtracé's is niet noodzakelijk** om tot de beoogde kenniswinst te komen, maar een beperkte registratie op die plaatsen die relevante info aanreiken, is voldoende. De geformuleerde onderzoeksvragen kunnen in dit geval doeltreffender en flexibeler onderzocht worden via een werfbegeleiding dan via 'starre' vooraf vastgelegde opgravingsputten (zie Code van Goede Praktijk, hoofdstuk 19, punt 4).
- Boskant, de Kloosterweg, de Ruitersstraat en de Sint-Amelbergastraat zijn enerzijds rijwegen die **actief in gebruik** zijn. Anderzijds zijn de twee laatstgenoemde ook **beschermde monumenten**. Met het oog op de **minimale verstooring van een beschermd monument** is het tevens wenselijk om de kasseiverharding slechts eenmalig te ontmantelen, met name op het moment van de geplande werken.

Overeenkomstig de Code van Goede Praktijk 2.0, wordt werfbegeleiding gedefinieerd als:

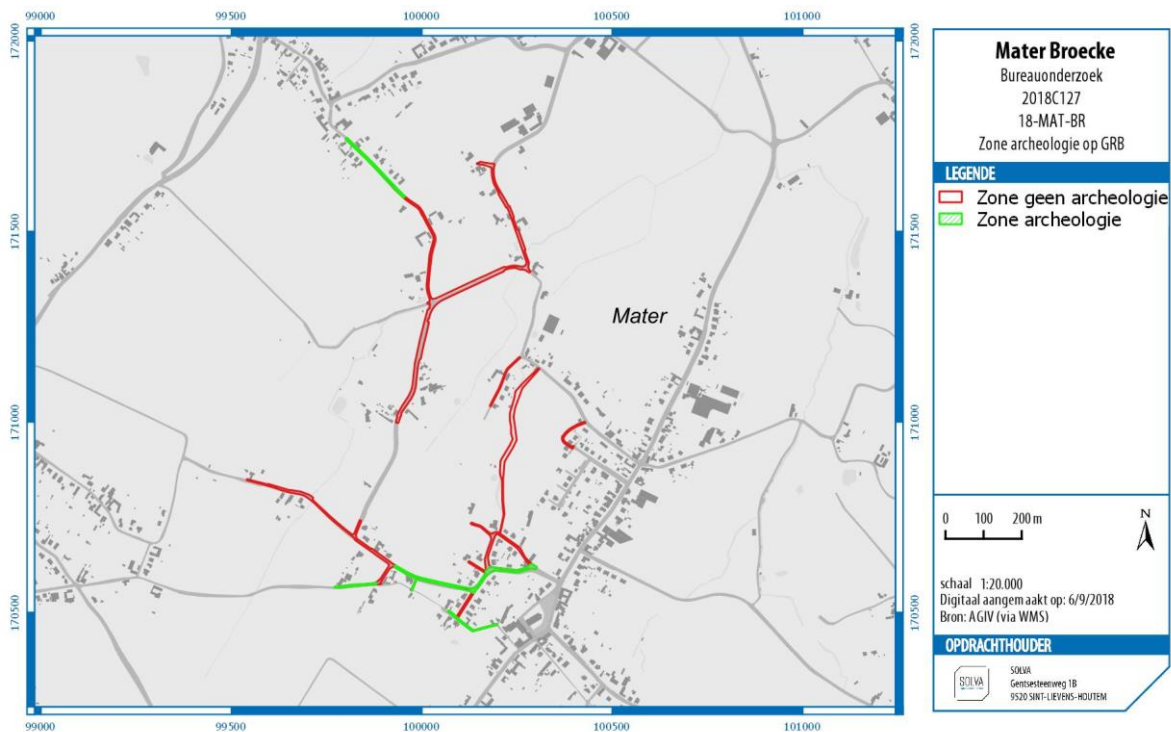
Methode van archeologische opgraving waarbij de regie van de graafwerken bij de uitvoerder van de werken berust en het archeologisch onderzoek zich beperkt tot wat mogelijk is binnen het gegeven kader van deze werken.

De modaliteiten van deze onderzoeksmethoden worden verder beschreven in het Programma van Maatregelen.

2.2.7.2 **AFBAKENING VAN ZONES WAAR GEEN ARCHEOLOGISCH ERFGOED AANWEZIG IS OF VERWACHT WORDT**
 Voor alle zones met uitzondering van zone 6, 10 en zones 3-4 (Sint-Amelbergastraat) is de verwachting voor archeologische kennisvermeerdering zeer beperkt (zie Figuur 81).

2.2.7.3 AFBAKENING VAN ZONES WAAR ARCHEOLOGISCH ERFGOED VASTGESTELD IS OF VERWACHT WORDT

De zones die in aanmerking komen voor verder onderzoek, zijn zone 6 (Ruitersstraat), zone 4 (Sint-Amelbergastraat, doorsteek Sint-Amelbergastraat-Kloosterweg en de Kloosterweg), de Sint-Amelbergastraat in zone 3 en zone 10.

Figuur 81: Afbakening van zone archeologie op GRB (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 06/09/2018)

3 BIBLIOGRAFIE

3.1 LITERATUUR

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED (2017) *Hoeve* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/27594> (geraadpleegd op 23 maart 2018).

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED (2017) *Hoeve* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/27596> (geraadpleegd op 23 maart 2018).

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED (2017) *Hoeve met losse bestanddelen* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/27595> (geraadpleegd op 23 maart 2018).

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED (2017) *Kasseiweg Sint-Amelbergstraat* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/301422> (geraadpleegd op 23 maart 2018).

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED (2017) *Kloosterweg* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/104599> (geraadpleegd op 23 maart 2018).

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED (2017) *Mater* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/121254> (geraadpleegd op 23 maart 2018).

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED (2017) *Onze-Lieve-Vrouwekapelletje* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/27599> (geraadpleegd op 23 maart 2018).

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED (2017) *Pastorie* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/27664> (geraadpleegd op 23 maart 2018).

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED (2017) *Ruitersstraat* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/104641> (geraadpleegd op 23 maart 2018).

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED (2017) *Sint-Amelbergstraat* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/104650> (geraadpleegd op 23 maart 2018).

BAUTERS L., BRAECKMAN K., DE MULDER G., JAMÉE W., ROGGE M. EN VELGHE M. (1996) Oudenaarde – Mater. Een Gallo-Romeinse agrarische nederzetting en sporen van Karolingische bewoning te Duisbeke, *Monumentenzorg en cultuurpatrimonium. Jaarverslag van de Provincie Oost-Vlaanderen* 1996, 150-152.

BERINGS, G. (1989) *Landschap, geschiedenis en archeologie in het Oudenaardse*, Oudenaarde, Stadsbestuur Oudenaarde.

BONCQUET, T. EN DE GRYSSE J. (2014) *Archeologisch onderzoek Oudenaarde Holleweg*, Ruben Willaert rapport 72, Sijsele (niet gepubliceerd).

GAUCHEZ, V. (1882) *Topographie des voies romaines de la Gaule-Belgique*. Antwerpen, Plasky.

ROGGE M. (1971) Een bijdrage tot de studie van het Gallo-Romeins wegennet in de streek tussen Schelde en Dender, *Helinium* XI, 124-153.

ROGGE M. EN DE MULDER G. (1993). Het archeologisch onderzoek van het Distrigas-project in Zuid-Oost-Vlaanderen. Een voorlopig rapport. *Archeologische kroniek van Zuid-Oost-Vlaanderen, III*, 183-204.

SEVENANT M., MENSCHAERT J., COUVREUR M., RONSE A., ANTROP M., GEYPENS M., HERMY M. EN DE BLUST G. (2002) *Ecodistricten: Ruimtelijke eenheden voor gebiedsgericht milieubeleid in Vlaanderen. Deelrapport II: Afbakening van ecodistricten en ecoregio's: Verklarende teksten*. Onuitgegeven rapport.

VAN DER MAELEN, J. (1862) *Carte archéologique ecclésiastique et nobiliaire de la Belgique*. Brussel, Etablissement géographique.

3.2 WEBSITES

Laatste raadpleging op 19/04/2018

<https://www.dov.vlaanderen.be>

<https://www.geopunt.be>

<https://inventaris.onroerendergoed.be>

<https://geo.onroerendergoed.be>

<https://maps.google.be>

<http://www.cartesius.be>

<http://cai.onroerendergoed.be/>

<http://users.telenet.be/peter.de.clercq/lvakaartmb.jpg>